

Засновник Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Видається з 01.01.1998 р. Виходить двічі на місяць. **Головний редактор** О. Онищенко, академік НАН України. **Редакційна колегія** В. Горovий, заступник головного редактора, Л. Чуприна, заввідділу оперативної інформації, Т. Гранчак, заввідділу політологічного аналізу, Т. Дубас, заввідділу синтезу соціокультурних мережеских ресурсів. Комп'ютерний дизайн Г. Булахова. **Адреса редакції:** НБУВ, пр-т 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz@pochta.ru, www.nbu.gov.ua/siaz.html. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 03.08. 2001 р.

Україна: події, факти, коментарі

Інформаційно-аналітичний журнал

2009 № 12

ЗМІСТ

Коротко про головне

Глава держави провів зустріч з Комісаром ЄС з питань сільського господарства та сільського розвитку Маріанною Фішер Боель

Президент провів зустріч з урядовцями-представниками НУ–НС

Аналітика

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.

Коалиционный разлом

Ю. Половинчак, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

„Газовий переполох”

Партійна позиція

Ю. Якименко, мол. наук. співроб.

Перспективы участия КПУ в президентских и парламентских выборах

В об'єктиві – регіон

А. Потіха, наук. співроб.

Чергова спроба проведення референдуму в Криму: пошуки передвиборчих технологій?

Прогноз на перспективу

Діяльність органів державної влади

Політика

Економіка

Соціальна сфера

Події: експертні оцінки розвитку

Коментарі спеціалістів на звернення громадян *

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

Робота та діяльність науково-дослідних установ

Космічна галузь

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

Інноваційні розробки та технології

Атомна енергетика

Охорона здоров'я

Наука і влада

До уваги держслужбовця

Т. Добко, канд. іст. наук, старш. наук. співроб., заввідділу НБУВ,

Ю. Левченко, провід. бібліограф

Анна Ахматова і Україна (11.06.1889 – 5.03.1966 рр.)

Бібліографія (1993–2008 рр.)

Коротко про головне

Глава держави провів зустріч із Комісаром ЄС з питань сільського господарства та сільського розвитку Маріанною Фішер Боель

Президент України В.Ющенко провів зустріч із Комісаром ЄС з питань сільського господарства та сільського розвитку М.Фішер Боель.

Основною темою зустрічі стали перспективи розвитку співробітництва з Європейським Союзом у галузі сільського господарства – однієї з провідних галузей української економіки.

В. Ющенко запевнив, що Україна прагне максимально інтегруватися до європейського аграрного ринку. Він висловив сподівання, що цьому сприятиме угода про створення зони вільної торгівлі, переговори з якої, за його прогнозом, мають результативно завершитися в найближчі 7–8 місяців. Глава держави запропонував розширити співпрацю в галузі за рахунок спільних з Європейською комісією програм технічної допомоги та можливостей участі України в програмах гуманітарної продовольчої допомоги третім країнам.

Під час зустрічі глава держави коротко охарактеризував перебіг аграрних реформ в Україні. „Сьогодні ми розуміємо, що перехід на приватні відносини, зняття мораторію на рух землі – це одне з ключових завдань у галузі сільського господарства”, – сказав В.Ющенко.

З української сторони участь у зустрічі взяли міністр аграрної політики Ю.Мельник, перший заступник глави Секретаріату Президента – представник Президента в Кабінеті Міністрів О.Шлапак та заступник глави Секретаріату Президента України А. Гончарук (*Офіційне інтернет-представництво Президента (www.president.gov.ua). – 2009. – 15.06*).

Президент провів зустріч з урядовцями-представниками НУ–НС

Темою зустрічі стала оцінка їхньої роботи в уряді та деякі аспекти діяльності Кабінету Міністрів.

Глава держави наголосив, що Кабінет Міністрів цього року припустився безпрецедентного рівня невиконання державних програм, передбачених у Бюджеті-2009.

Посилаючись на звіт Рахункової палати України, отриманий минулого тижня, Президент вказав фактичну відсутність бюджетного фінансування важливих програм соціально-економічного та культурного розвитку. „Це безпрецедентний випадок, коли Кабінет Міністрів демонструє таке ігнорування закону про бюджет”, – констатував Президент.

Він закликав міністрів зайняти чітку позицію в цій ситуації і, якщо уряд проводить таку політику, публічно пояснити причини таких дій.

Говорячи про процедури прийняття урядових рішень, В.Ющенко наголосив, що цього року 215 постанов Кабінету Міністрів (або кожна четверта) приймаються за наявності зауважень Міністерства юстиції. Це означає, що такі акти не відповідають Конституції або законам України, указам Президента України і постановам Верховної Ради. Відповідно до Регламенту Кабінету Міністрів внесення таких проектів актів Кабінету Міністрів на розгляд взагалі не допускається.

Президент також критично оцінив практику, коли проголосовані на засіданнях Кабміну рішення не оприлюднюються за підписом Прем'єр-міністра в передбачений законодавством (зокрема, Регламентом Кабінету Міністрів) строк і часто не набирають чинності.

Окремо глава держави звернув увагу на зміст деяких рішень Кабінету Міністрів, які очевидно не відповідають національним пріоритетам. Як найбільш яскравий приклад Президент навів рішення про розрахунок за поставлений російський газ авансовим платежем за послуги транзиту. Як застеріг В. Ющенко, реалізація цього рішення могла призвести до втрати державного контролю над НАК „Нафтогаз України”.

Президент наголосив, що очікує від міністрів-представників НУ – НС більш активних і узгоджених дій щодо таких рішень Кабінету Міністрів.

В. Ющенко висловив тверде переконання, що міністри, призначені за квотою „Нашої України – Народної самооборони”, повинні в цьому питанні стати консолідованими і принципово відстоювати відповідність рішень Кабінету Міністрів державним інтересам і нормам чинного законодавства.

У зустрічі взяли участь віце-прем'єр-міністр І. Васюник, міністр освіти і науки І. Вакарчук, міністр культури і туризму В.Вовкун, міністр охорони здоров'я В.Князевич, міністр регіонального розвитку і будівництва України В. Куйбіда, міністр з питань житлово-комунального господарства О. Кучеренко, міністр внутрішніх справ України Ю. Луценко, міністр юстиції М. Оніщук, міністр України у справах сім'ї, молоді та спорту Ю. Павленко, міністр з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи В. Шандра. З боку Секретаріату Президента в зустрічі взяли участь глава Секретаріату В. Ульянченко та перший заступник глави – представник Президента в Кабінеті Міністрів О. Шлапак (*Офіційне інтернет-представництво Президента (www.president.gov.ua). – 2009. – 15.06).*

Аналітика

Н. Тарасенко, мол. наук. співроб.

Коалиционный разлом

Объединение двух политических противников – Партии регионов и БЮТ – в широкую коалицию, казавшееся как никогда реальным в последние недели, получило, тем не менее, негативную развязку. Несмотря на многочисленные

информационные выбросы на эту тему, включая заявления авторитетных представителей обеих политических сил о фактическом достижении договоренностей по созданию коалиции, политический союз не состоялся.

Главным условием создания так называемой “широкой” коалиции, как стало известно из обнародованного в электронных изданиях проекта коалиционной конституции, было внесение изменений в Основной закон, предполагающих новый порядок избрания Президента Украины – не путем всенародных выборов, а голосованием в парламенте, а также пролонгацию полномочий нынешнего состава Верховной Рады до 2014 г. При этом пост избранного парламентом Президента прочили лидеру Партии регионов В. Януковичу, а Ю. Тимошенко сохраняла за собой премьерскую должность.

Первым шаг назад сделал глава Партии регионов В. Янукович, который в одностороннем порядке вышел из переговорного процесса с Блоком Юлии Тимошенко. Об этом стало известно в воскресенье, в День Святой Троицы. Свое заявление лидер „регионалов” сделал в Печерской лавре.

В. Янукович сообщил, что лично он, в отличие от ряда соратников по партии, выступает против избрания главы государства в парламенте. “Сердце подсказывает мне: избрание Президента всенародно, на прямых выборах – это единственно правильный выбор. Я его делаю”, – сказал он, тем самым сразу же давая понять, что желает избираться всенародно и идет на выборы. „Это будет Президент, избранный народом, а не Верховной Радой. Я принимаю это решение однозначно”, – подытожил В. Янукович.

Он напомнил о том, что, начиная с 2005 г., Партия регионов неоднократно демонстрировала готовность к объединению с теми, кто понимал необходимость такого шага для проведения глубоких структурных преобразований. „Я пытался не обращать внимания на личные обиды, несправедливые обвинения, публичные унижения, которыми меня пробовали уничтожить оппоненты”, – сказал В. Янукович.

„Правда оказалась на моей стороне – переговоры о создании коалиции с БЮТ и другими политическими силами, хоть и со значительным опозданием, но начались”, – отметил лидер Партии регионов. Кроме того, он не стал отрицать, что именно Партия регионов инициировала внесение изменений в Конституцию, предполагающих избрание Президента в парламенте и увеличение срока полномочий действующей Верховной Рады и местных органов власти. „Мы рассматривали путь внесения изменений в Конституцию, которые предусматривали выборы Президента в парламенте и продления на определенный срок полномочий парламента. Цель таких изменений – дать новой коалиции и новому правительству время для реализации программы возрождения экономики. Однако эти изменения в Конституцию надо было вносить очень быстро. Это означало бы, что надо отказаться от широкого их обсуждения в обстановке открытости и прозрачности. А такой путь – это шаг назад от демократии”, – сказал он.

Обосновывая отказ от переговорного процесса, В. Янукович отметил, что в ходе переговоров стало очевидным, что даже при готовности всех участников к

серьезным компромиссам широкая коалиция столкнется с рядом проблем, которые не удастся быстро решить.

В. Янукович выразил мнение, что и новому правительству, и новой коалиции необходимо будет время. „Но приближение президентских выборов лишает смысла создание нового правительства. Несколько месяцев, которые отдаляют Украину от президентских выборов, просто не хватило бы, если бы начать на самом деле эффективную антикризисную деятельность”, – сказал он.

Характерно, что лидер Партии регионов в этот раз не критиковал Премьер-министра. Он также отметил, что опыт переговоров о намерении создания широкой коалиции и наработок по внесению изменений в Конституцию будет использован после всенародных президентских выборов. „Это как бесценный груз, который мы берем с собой, продолжая движение вперед. Мы обязательно используем его”, – пообещал он.

Вдогонку лидеру оппозиции в тот же день вечером с обращением выступила Премьер-министр Ю. Тимошенко. На сравнительно мягкое заявление лидера Партии регионов она отреагировала довольно жестко. Поспешность В. Януковича изначально поставила Премьера в невыгодную позицию, поэтому в заявлении Ю. Тимошенко сделала попытку возложить всю степень вины за провальные переговоры на партнеров. „Переговоры шли чрезвычайно трудно, но все-таки шли. К сожалению, сегодня Виктор Янукович поставил в них точку. Он в одностороннем порядке, никого не предупредив, вышел из переговорного процесса, сделав громкое политическое заявление, поставив, собственно говоря, крест на шансе объединения Украины”, – призналась Премьер-министр.

По версии лидера БЮТ, причиной выхода В. Януковича из переговорного процесса стал ее отказ от предложенного им возрастного ценза для кандидата в Президенты – 50 лет. Этот тезис сразу же был оспорен представителями Партии регионов. В частности, С. Кивалов, который выступил одним из авторов нового варианта Конституции, отметил, что впервые услышал о такой инициативе из уст самой Ю. Тимошенко. „Поверьте, у меня есть все документы, совместно наработанные с БЮТ, там и в помине нет такой инициативы. Просто Юлии Владимировне надо было что-то заявить”, – предположил депутат.

С. Кивалов признал, что перед В. Януковичем действительно стояла дилемма, идти или не идти на всенародные выборы Президента. Именно этот вопрос и завел переговоры с БЮТ о широкой коалиции в тупик. „Все остальные спорные вопросы, которые возникали в ходе переговоров, уже были согласованы с Тимошенко. Остался только этот момент, и Виктор Янукович должен был решить его сам для себя”, – говорит С. Кивалов.

По мнению экспертов, подобная инициатива В. Януковича выглядела бы логично только в одном случае – если бы он собирался на выборы на старых основаниях. Тогда из списка противников исчез бы не только А. Яценюк, но и сама Ю. Тимошенко. Но в случае избрания Президента в парламенте, введение нормы о повышении „президентского возраста” выглядит неуместным.

В своем телевизионном обращении Премьер-министр заявила, что верила в единение всех политических сил Украины, которое „фактически было

достигнуто”. При этом Ю. Тимошенко подчеркнула, что БЮТ в процессе переговоров шел на все уступки. По словам Премьера, „наша политическая сила шла на большие невиданные компромиссы, мы уступали во всем, мы были готовы на какие-либо жертвы – политические, электоральные, имиджевые, кадровые, но я сегодня ни на миг не жалею, что такая попытка была сделана”.

„К сожалению, частные амбиции, личные интересы опять победили... Сегодня лучше промолчать, какие противодействия оказываются моей работе. Сегодня я с этим кризисом с глазу на глаз, а все остальные сознательно противодействуют моим усилиям, но я не отступлюсь ни на шаг”, – резюмировала она.

Таким образом, если основной мэссидж В.Януковича предусмотрительно обладает общедемократической окраской – „нельзя лишать народ права голоса”, то главная идея выступления Ю.Тимошенко – более лично ориентирована, что однозначно поставило ее в более проигрышную ситуацию.

В конце же своей речи Ю. Тимошенко заявила, что собирается идти на выборы Президента и победить. Характерно, что Ю. Тимошенко в своем выступлении, как и В. Янукович, подчеркнула, что объединение двух политических сил все еще возможно, но уже после президентских выборов.

Из заявлений Премьера также следует, что в срыве переговоров виноват не только В. Янукович, но и Президент В. Ющенко. „Если бы не истерия, которую устроил Президент страны, не его разрушительная деятельность, думаю, мы все-таки смогли бы объединиться вокруг важных изменений в Конституцию и вокруг защиты страны от кризиса”, – заявила она. В чем именно заключалось участие Президента в разрушении договоренностей между ПР и БЮТ, Премьер не уточнила, однако несколько раз упомянула о „грязной кампании”, устроенной на фоне „нормального переговорного процесса”. „Мне очень жаль, что „оранжевая революция” привела к власти такого лидера”, – подчеркнула Ю. Тимошенко.

Вполне вероятно, что обвинения Премьера небезосновательны. Как информировали СМИ, основные раунды переговоров, по итогам которых В. Янукович принял решение об отказе от создания широкой коалиции, состоялись 6 июня. В этот день лидер ПР встретился с экс-главой Секретариата Президента В.Балогой и провел телефонную беседу с В. Ющенко. В. Балоба, по информации СМИ, предложил лидеру ПР правовую, организационную и электоральную поддержку (в частности, за счет избирателей Закарпатья) в случае, если В. Янукович выйдет из переговорного процесса.

В. Ющенко тоже попытался убедить лидера ПР в том, что ему гарантирована победа на всенародных выборах. На пресс-конференции для журналистов глава государства подтвердил, что беседовал с В. Януковичем, убеждая его в возможности „легитимного избрания” на пост Президента с использованием действующей процедуры. Кроме того, Президент заявил, что через некоего „своего представителя” сообщил обеим сторонам, участвующим в переговорах, о существовании сценария, который гарантирует срыв процесса внесения изменений в Конституцию. „Я хотел, чтобы они узнали, что дорога, которую они выбрали, очень ненадежна. При любом голосовании парламента у меня

оставалась четкая возможность заблокировать выборы”, – сообщил Президент, выразив уверенность, что его аргументы были основной причиной, убедившей В. Януковича выйти из переговоров.

Политические эксперты указывают на несколько причин, заставивших В. Януковича отказаться от союза с Ю. Тимошенко. Во-первых, обладая на сегодняшний день весомым рейтинговым превосходством над остальными кандидатами в Президенты, лидер Партии регионов имеет реальные шансы победить на выборах, будучи избранным всенародно, а не кулуарно, хотя и гарантированно. Перенесение выборов Президента в парламент значительно уменьшило бы вес главы государства в обществе.

Второй вероятной причиной выхода В. Януковича из переговорного процесса является нежелание брать на себя ответственность, разделив ее с Ю. Тимошенко, за ухудшающуюся экономическую ситуацию в стране. В частности, повлиять на его решение могли последние события, связанные с крайне тяжелыми расчетами НАК “Нефтегаз” с “Газпромом”.

В-третьих, свою роль сыграло недоверие к Ю. Тимошенко как к партнеру, боязнь, что она может нарушить данные В. Януковичу обещания. Возможно, глава ПР принял во внимание ситуацию во фракции БЮТ, часть депутатов которой выступила категорически против союза с „регионалами”, в результате чего возник риск неутверждения Конституции во втором чтении, либо же неизбрания В. Януковича на пост Президента в парламенте из-за нехватки голосов.

В-четвертых, ПР могло не устроить решение фракции БЮТ, принятое на заседании 5 июня, о том, что предполагаемый союз – это присоединение ПР к нынешней коалиции, а не создание новой.

Наконец, в-пятых, как считают некоторые „бютовцы”, речь могла идти о заговоре „регионалов” против Ю. Тимошенко, которые с самого начала весеннего этапа переговоров планировали в подходящий момент выйти из переговоров, максимально скомпроментировав Ю.Тимошенко перед ее избирателями, поскольку уже сам факт участия БЮТ в переговорах с ПР значительно снизил рейтинг этой политической силы в Западной Украине.

Не исключено, что решающую роль в отказе В. Януковича от союза с БЮТ сыграла часть его ближайшего окружения, которая постаралась убедить своего лидера в том, что не надо договариваться с Ю.Тимошенко, а лучше идти на прямые президентские выборы, на которых, согласно рейтингам, он гарантированно победит.

По информации СМИ, в группу депутатов, уговаривавших лидера „регионалов” не соглашаться на выборы в парламенте, входили Ю.Бойко, С. Левочкин и А. Герман, которая, однако, утверждает обратное. „Это было именно его решение. Наоборот, большинство членов фракции говорили ему, что нужно избираться в парламенте, ведь это было гарантией стать Президентом Украины”, – утверждает она. А. Герман также подчеркнула, что не понимает обиды Ю. Тимошенко. „Наш лидер ничего не обещал Ю. Тимошенко, он открыто говорил, что сомневается в возможности избираться в парламенте”, – отметила соратница В. Януковича.

По информации некоторых членов БЮТ, решение В. Януковича принималось не только при вмешательстве ближайшего окружения, но и с помощью Президента. Якобы накануне состоялась встреча В. Януковича и В. Ющенко. Президент пообещал поставить во главе областей людей от Партии регионов, что даст их лидеру дополнительный админресурс на выборах.

Кроме того, известно, что в пятницу вечером В. Янукович ездил в Москву, дабы убедить Кремль отказать в поддержке Ю. Тимошенко. И, якобы, на встрече с вице-премьером И.Сечиным ему это удалось. Правда, официально факт встречи опровергают обе стороны. Да и сам И. Сечин в то время был не в Москве, а в Санкт-Петербурге на экономическом форуме.

В то же время „регионалы” не исключают, что БЮТ и Партия регионов продолжат переговоры по изменениям в Конституцию, несмотря на то что и Ю. Тимошенко, и В. Янукович идут на всенародные президентские выборы. “Возможно, обоим лидерам нужно встретиться еще раз... Я думаю, Виктор Медведчук, один из самых близких советников Тимошенко, посоветует ей вернуться к переговорам с нами”, – сказал народный депутат от Партии регионов С. Кивалов.

Кроме того, несмотря на очередную неудавшуюся попытку объединить две самые крупные парламентские фракции, Партия регионов будет помогать действующему правительству и коалиции до президентских выборов. Об этом заявила “регионалка” А. Герман.

“Мы будем вести свою предвыборную президентскую кампанию доброжелательно. Более того, мы будем до президентских выборов всячески помогать этому правительству, этой коалиции, мы будем везде поддерживать их, где только можно, если мы будем видеть, что то, что они предлагают, действительно нужно”, – сказала она.

Комментируя заявление Премьер-министра Ю. Тимошенко о том, что фракцией “регионалов” в парламенте блокируется принятие антикризисной программы, А. Герман заявила: “Мы готовы. Мы дали свои предложения. Используйте эти предложения, выносите на сессию, будем обсуждать, будем принимать”.

В. Янукович в свою очередь призвал политических партнеров из Блока Юлии Тимошенко и Блока Литвина к конструктивному сотрудничеству для проведения необходимых государству реформ. Это подчеркивается в его заявлении, переданном пресс-службой Партии регионов.

„Решение идти на всенародные выборы Президента Украины – очень ответственное. Мы должны сейчас позаботиться о том, чтобы будущие выборы не разделили Украину, не разделили людей, так как это произошло в 2004 г. Чтобы не было в результате побежденных и униженных”, – отметил В. Янукович.

По его мнению, „если все, кто принял решение идти в Президенты, будут иметь понимание именно такой логики процесса, если будущие кандидаты будут ставить себе задачу не уничтожать оппонента, а помочь Украине, укрепить государство и поддержать людей, то это будет наша общая победа”.

По словам В. Януковича, „в настоящее время много дискуссий происходит вокруг того, какой будет судьба тех идей по изменениям в Конституцию, которые мы разработали вместе с нашими партнерами из БЮТ и Блока Литвина во время переговоров, которые велись”.

„Сразу скажу – я против того, чтобы перечеркивать те хорошие решения, на которых мы совместно сошлись. Есть вопросы, которые не обязательно откладывать на период после выборов”, – подчеркнул В. Янукович, высказав убеждение, что „мы можем найти поддержку в парламенте для, например, таких необходимых изменений к Конституции, которыми является, скажем, реформа судоустройства или децентрализация местного самоуправления”.

По мнению политика, „очень важно не расточать время, и уже сейчас реализовывать те реформы, которые так необходимы нашему государству”.

“Мы должны законодательно дать большую свободу регионам, реформировать судоустройство, принять другие изменения к Конституции, которые ожидает вся страна”, – сказал В. Янукович и призвал политических партнеров к сотрудничеству.

„Я осознаю, что мое решение идти на всенародные выборы, а не на выборы в парламенте не все восприняли с пониманием. Но я действительно не могу иначе. Быть Президентом Верховной Рады, при всем уважении к парламенту, – этого слишком мало, чтобы поднять такой тяжелый груз, которым является сейчас задача преодолеть кризис. Для этого нужно быть Президентом всего народа. Ведь чтобы справиться с теми вызовами, которые стоят перед государством, нужна поддержка всех людей”, – заявил В.Янукович.

Он также отметил, что „будущий Президент Украины, который сможет опираться на могучее плечо украинского народа, который будет признан мировым сообществом, который будет иметь хорошие взаимоотношения с государствами-соседями, сможет добиться возрождения Украины”.

„Я призываю сегодня всех – давайте не тратить время на всевозможные мелкие выяснения отношений, на суету, на соревнование, кто кого больше оскорбит – отдадим наши силы для реформ. То, что можно сделать уже сейчас, давайте не откладывать на завтра. Вот вам моя рука, рука фракции Партии регионов – мы готовы к конструктивному сотрудничеству и ожидаем от вас такой же ответственный шаг”, – подытоживается в заявлении политика.

Политологи по-разному оценили действия двух самых рейтинговых кандидатов в Президенты. Однако эксперты сошлись в том, что, во-первых, коалиционная эпопея почти не скажется на рейтингах В. Януковича и Ю. Тимошенко, уже заявивших о намерении участвовать во всенародных выборах Президента, а во-вторых, что после ближайших выборов им вновь придется садиться за стол переговоров, договариваться и все-таки менять действующую Конституцию.

При этом директор социологической службы “Украинский барометр” В. Небоженко видит мало шансов относительно достижения договоренностей этих политических сил после выборов. Вместе с тем политолог убежден, что кто бы ни победил, другого выхода, кроме переговорного процесса и изменения конституционного устройства Украины, нет. Однако, по словам В.Небоженко,

говорить о сотрудничестве ПР и БЮТ после выборов будет намного сложнее, поскольку выборы – это время и место жесточайших оскорблений и политических ударов, которые нанесут противники. Тем не менее, переговорный процесс и выработка какого-то соглашения между политиками и бизнесом, между ведущими политическими силами неизбежны.

Что касается рейтингов несостоявшихся союзников, то, как считает эксперт, их заявления по поводу коалиционной ситуации никак на них не скажутся. „Электорат В. Януковича и Ю. Тимошенко рассредоточен компактно, а попытки других кандидатов типа А.Яценюка оторвать и у В. Януковича и у Ю. Тимошенко – это хорошо на бумаге, но в реальной политической ситуации крайне трудно сопротивляться таким мощным политическим тяжеловесам. И первые проблемы, конечно, возникнут у А.Яценюка, которому нужно будет объяснить своему электорату, где он: на поле Ю. Тимошенко или на поле В. Януковича. А быть везде – это значит быть нигде”.

Директор Центра прикладных политических исследований “Пента” В. Фесенко также не исключает новой попытки создания союза между ПР и БЮТ, но уже после президентских выборов, когда их победитель, опираясь на новый мандат легитимности, на более-менее широкую поддержку общества, на деморализацию проигравшей стороны, сможет изменить и политическую ситуацию в парламенте в свою пользу и, может быть, даже провести конституционные изменения.

По мнению политолога, изменение Конституции неизбежно, поскольку нынешняя система власти внутренне противоречива и конфликтна. Поэтому довольно правдоподобным является сценарий, согласно которому в случае неудавшейся попытки изменить Конституцию в соответствии с намерениями нового Президента в ныне действующем составе Верховной Рады ее придется быстро распустить и, после того как будет сформирован новый состав парламента, будет заново запущен конституционный процесс. А состав Верховной Рады может измениться достаточно существенно.

Рейтинг Ю. Тимошенко и В. Януковича после их заявлений, по мнению В. Фесенко, никак не изменится. Если бы нечто подобное случилось осенью – накануне начала избирательной кампании, риски, особенно для Ю.Тимошенко, были бы гораздо больше, считает он. Сейчас определенные потери, составляющие несколько процентов, могут быть у Премьера. Несколько меньшие потери будут у В. Януковича.

Директор Центра социальных исследований “София” А. Ермолаев называет разрыв между ПР и БЮТ логичным и закономерным. Прежде всего потому, что ни один политический альянс, по его мнению, не возможен до тех пор, пока политические силы не согласуют общую программу действий. Действующая коалиция создавалась стихийно, конъюнктурно, под потребности дня для защиты старого состава правительства. Поэтому она неэффективна. Это также одна из причин, почему не сложилась новая широкая коалиция. Переговоры, которые, по сути, свелись только к реформированию политической системы, непублично, непрозрачно, рано или поздно должны были привести к тому, что у переговорщиков должен был стать вопрос о власти, о том, кто определяет

курс этой власти и о том, каким будет этот курс. Учитывая, что эти вопросы не решались, с самого начала эти переговоры были обречены на неудачу.

В то же время А. Ермолаев считает, что позиция В. Януковича была достаточно своевременна – это была реакция на ту негативную волну, которая возникла в связи с несанкционированной публикацией проекта Конституции, которая вроде бы обсуждалась переговорщиками. Ситуация показала, насколько непопулярна идея таких кулуарных изменений, насколько непопулярна идея выборов Президента в парламенте. Поэтому „регионалы” сработали на опережение. В этой связи реакция Ю. Тимошенко выглядит несколько скоропалительной и очень нервной. Таким образом, ситуация вокруг широкой коалиции, по словам А. Ермолаева, показала, насколько важно власти иметь доверие избирателей. Ведь неудача с переговорами произошла еще и потому, что в обществе не поняли предмета переговоров, задач широкой коалиции. И поэтому, как показывают социологические исследования и реакция общественности, новая широкая коалиция, которая не состоялась, не стала ни событием, ни трагедией – она стала просто очередной неудачей украинской политики.

По мнению А. Ермолаева, существует еще несколько факторов, которые привели к срыву переговоров. Во-первых, это их нелегитимность, поскольку ни одна из политических сил не принимала решения о начале переговоров – нет решения съезда ни фракции БЮТ, ни Партии регионов. Кроме того, БЮТ представлял действующую коалицию, но Ю. Тимошенко не имела мандата на такие переговоры, так как коалиция не принимала решения ни о расширении, ни о распаде. Таким образом, говорит политолог, переговоров не было – были лишь политические консультации о реформировании политической системы и разделе портфелей. Консультации зашли в тупик, а переговоры так и не начались. Для Партии регионов, по мнению А. Ермолаева, это ничего не означает. Ситуация же, в которой оказалась Ю. Тимошенко, в частности, ввиду экономического кризиса более сложная. „В. Янукович и ПР будут готовиться к следующей гонке. Они сохранили своё реноме, – говорит А. Ермолаев. – Для Ю. Тимошенко ситуация сложнее. Я не исключаю, что она и её команда будут выбирать между чрезвычайно сложным, рискованным путём подготовки выборов на январь и поиском форсированного варианта досрочных президентских выборов любой ценой, чтобы компенсировать риски”.

Скорее всего, будут усиливаться тенденции и в отношении досрочных парламентских выборов. Теперь, после того как не состоялся широкий альянс, досрочные парламентские выборы будут рассматриваться как второй шаг после президентских на пути формирования новой власти, на пути к реформам, на пути к более содержательной, компетентной коалиции в парламенте. И соответственно, более прогрессивного, более успешного правительства.

А. Ермолаев уверен, что после выборов надо возвращаться к переговорам о широкой ответственной политической коалиции, но, как показал урок нынешних переговоров, предметом переговоров должны стать не только антикризисные меры, но и программа реформ и состав правительства, который должен быть современным и реформаторским.

Политический эксперт К.Бондаренко убеждён, что объединения между В. Януковичем и Ю. Тимошенко просто не могло быть. И если бы первым о разрыве не заявил В. Янукович, это сделала бы Ю. Тимошенко. “Разрыв произошёл бы. Этого объединения не могло быть по той простой причине, что стороны ставили на первый план личные интересы. Интересы, связанные с президентской кампанией. Не было единой идеологической базы, не было единого мировоззренческого момента, не было выработано общего языка, а сразу начали говорить о распределении властных интересов и о том, кто должен быть Премьером, кто – Президентом”, – констатирует К. Бондаренко.

Директор Центра политических исследований и конфликтологии М. Погребинский предполагает, что та часть окружения В. Януковича, которая боялась коалиции с Ю.Тимошенко (это, прежде всего, группа Левочкина, Бойко, Фирташа), все-таки выиграла противостояние с остальной частью элиты “регионалов”, причем благодаря тому, что не удалось быстро и секретно провести переговоры. Утечки привели к тому, что общественное мнение резко в штыки восприняло внесение изменений в Конституцию. Это произошло, в частности, благодаря безответственным действиям журналистов, зависимых и независимых экспертов. В итоге В.Януковичу пришлось решаться на действие, которое уже явно было непопулярным, вызывало отторжение, и он на это не решился. Параллельно некоторые социологи показывали ему данные опросов, по которым он выигрывает у всех прямые президентские выборы. Но заявлять, что В. Янукович выигрывает у всех – это безответственно, считает М. Погребинский, поскольку в опросах высокий процент неопределившихся, который значительно превышает разницу в голосах, получаемых В.Януковичем и его возможным соперником во втором туре.

Политолог считает, что все это ввело в заблуждение лидера ПР и он принял неправильное решение. Оно неправильное прежде всего для страны, которая лишилась возможности наконец-то выйти из войны всех против всех. У политических сил появилась возможность взять ответственность, но этого не произошло. М.Погребинский также уверен, что заявления Ю.Тимошенко и В.Януковича о возможности сотрудничать в будущем, несерьезны. „Сейчас просто неактуально говорить о том, что будет после выборов, сядут ли Ю. Тимошенко и В. Янукович за стол переговоров... Сейчас будет актуальна настоящая война, все методы будут хороши”.

Он не считает, что у Ю. Тимошенко и В. Януковича за последнюю неделю были серьезные электоральные потери из-за их переговоров. Возможно, они составят один-два процента, которые политики смогут вернуть в ходе избирательной кампании.

Российский эксперт С. Белковский отметил, что альянс Ю. Тимошенко и В. Януковича, безусловно, способствовал бы дискредитации украинской демократии. „Россия уже готовилась начать пиар-кампанию о крахе украинской демократии, которая должна была последовать после подписания соглашения о большой коалиции Блока Юлии Тимошенко и Партии регионов с соответствующим внесением изменений в Конституцию. Теперь этой пиар-кампании не будет. И поэтому, я думаю, это вызывает у многих в Москве

огромное разочарование. В очередной раз тоталитарный проект в Украине не получился, Москва же постоянно пытается доказать поражение оранжевой революции и ее ценностей, но не может получить эти доказательства в полном объеме”.

По словам С. Белковского, слухи о том, что Москва сыграла решающую роль в развале коалиции, не соответствуют действительности. „Полагаю, что внешний фактор в переговорах Ю.Тимошенко и В.Януковича играл второстепенную роль. Несмотря на то, что в разработке идеологии коалиции и проекта новой Конституции принимал участие В.Медведчук, который связан с Кремлем и для Кремля является главным экспертом по Украине, решение создавать или не создавать коалицию очень мало зависело от настроений Москвы. От Запада такое решение, конечно, не могло не зависеть – если бы Запад признал сомнительными ключевые положения новой Конституции, то это создало бы проблемы и Ю.Тимошенко, и В.Януковичу. Но все равно крах переговоров был связан с внутренними причинами. Думаю, что В.Янукович понимал: новая коалиция была бы не слиянием двух политических сил, а поглощением Партии регионов Блоком Ю.Тимошенко. Кроме того, сам В. Янукович, становясь президентом в парламенте, терял бы для Партии регионов, для тех бизнес-групп, которые за ней стоят, какое-либо значение. Сегодня В. Янукович нужен отцам-основателям Партии регионов только в случае всенародных выборов, потому что он единственная фигура, которая способна консолидировать электорат. Если же общенародных выборов нет, то и сам В. Янукович становится, скорее, обузой для крупного капитала, стоящего за Партией регионов, чем козырем. Думаю, что В. Янукович в решающий момент это понял – поэтому и вышел из переговорного процесса, не предупредив об этом даже некоторых своих ближайших соратников”, – считает эксперт.

Анализируя достижения и просчеты несостоявшихся коалициантов, стоит разобраться, кто проиграл, а кто выиграл от произошедшего, и что стороны намерены делать дальше. Большинство версий по этому поводу сходятся в том, что В.Янукович, проиграв реальную возможность безболезненно стать Президентом, выиграл в имиджевом и рейтинговом плане. Теперь никто не сможет всерьез упрекнуть его в отсутствии политических принципов и волевых качеств. Он сделал сильный ход, который понравится многим, ведь сторонников прямых выборов главы государства в стране значительно больше, чем тех, кто хочет поделиться этим правом с политиками.

Выход лидера Партии регионов В. Януковича из переговорного процесса с БЮТ относительно создания коалиции воспринимается позитивно большей частью граждан Украины. Об этом свидетельствуют данные телефонного экспресс-опроса, проведенного Киевским институтом проблем управления им. Горшенина 7 июня.

В частности, позицию лидера „регионалов” относительно нецелесообразности выборов Президента в парламенте и необходимости создания новой коалиции после выборов поддержали 63,7 % опрошенных, и только 12,7 % высказались против.

Теперь „регионалы” в ходе избирательной кампании могут смело использовать тезис о том, что их лидер отказался от власти, чтобы спасти демократию в Украине. Это диктует элементарная целесообразность и, наверняка, это будет сделано. И именно из-за понимания электоратом серьезности такого шага это может сработать.

Ю. Тимошенко проиграла, но планирует выиграть. Заявление В. Януковича стало для нее если не нокаутом, то уж точно нокаутом. Теперь ее тактика должна базироваться на двух китах. Во-первых, необходимо создание огромного количества ярких информационных поводов для того, чтобы население отвлеклось от произошедшего. Нужно сбить негативную для БЮТ информационную волну. Во-вторых, необходимо срочно начинать раскрашивать украинскую политику в черное и белое.

На данный момент Ю. Тимошенко избрала тактику максимальной огласки. Премьер берет на вооружение новый лозунг: “переписанную Конституцию – в каждый дом”. Это будет девальвировать вес того компромата, которым является сам по себе многомесячный переговорный процесс Ю. Тимошенко и В. Януковича. Если темой “Конституции от Ю. Тимошенко” удастся заполнить информационное пространство, то обстоятельства, при которых она готовилась, отойдут на второй план.

В том, что сегодня Ю. Тимошенко “заряжена” на конституционные изменения, смогли убедиться ее депутаты. Премьер собрала заседание фракции БЮТ. Сначала она объявила список конкурентов на выборах Президента, которые будут соревноваться с ней на одном электоральном поле – А. Яценюк, С. Тигипко, О. Тягнибок и Б. Тарасюк, который, по словам Премьера, также собирается баллотироваться.

Основную часть своего выступления Ю. Тимошенко посвятила тому, насколько нужна новая Конституция. Она эту идею берет себе на флаг, с которым пойдет на выборы Президента. Однако тезисы Ю. Тимошенко не встретили понимания со стороны депутатов, в частности, в вопросе о том, как она объяснит людям, что, баллотирясь в Президенты, в то же время выступает за превращение Украины на парламентскую республику.

На замечание В. Филенко о том, что сейчас это не та тема, с которой нужно идти к избирателю, Ю. Тимошенко ответила, что ее замысел – создать общественное давление, чтобы в случае победы В. Януковича вынудить его пойти на “обрезание” полномочий.

По мнению многих, уже высказавшихся в контексте последних событий экспертов, неподъемными для кандидата в Президенты Ю. Тимошенко могут оказаться:

- во-первых, экономический кризис, осложненный не только его внешними глобальными проявлениями, но и отсутствием у Премьера основного инструмента борьбы с ним – стабильного большинства в парламенте, способного провести качественную ротацию в Кабмине и принять антикризисную программу и пакет законов;

- во-вторых, разбалансированный Кабмин, где часть министров отсутствует, часть точно знает, что их собирались увольнять ради удовлетворения кадровых

аппетитов несостоявшейся широкой коалиции, а часть просто интеллектуально и менеджерски не готова к работе в правительстве;

– в-третьих, жесткое противодействие практически всего политикума, включая оппозицию, Президента и других кандидатов, вышедшее на новый разоблачительный виток после показательно сорванных В. Януковичем переговоров;

– в-четвертых, непростая внутривнутрипартийная ситуация, в очередной раз обозначившаяся и обострившаяся во время переговоров.

В частности, резко разделились мнения представителей БЮТ по поводу переговоров о коалиции с Партией регионов. Так, председатель фракции Блока Юлии Тимошенко в Верховной Раде И. Кириленко заявил, что несостоявшаяся коалиция его политической силы и фракции Партии регионов стала потерей для страны.

„Произошло то, что произошло. Кто-то потирает руки и подсчитывает рейтинги, кто-то тайно радуется, что у кого-то рейтинги падают, но потеряла от этого страна. Страна потеряла оттого, что снова в который раз не удалось объединить усилия”, – сказал депутат.

Лидер фракции БЮТ напомнил, что его политическая сила еще в конце 2008 г. инициировала объединение всех парламентских фракций для совместной борьбы с кризисом. По его словам, из-за того, что ПР и БЮТ не смогли договориться о создании коалиции, проблематичным стал вопрос функционирования в Раде стабильного большинства.

По мнению И. Кириленко, договоренности между двумя политическими силами не были достигнуты из-за амбиций отдельных политиков. „Сработали амбиции, сработал частный интерес, возможно, какие-то другие причины, но, к сожалению, очередная попытка в Украине... объединить усилия не удалась”, – сказал он.

Блок Ю.Тимошенко продолжит переговоры со всеми фракциями о создании широкой коалиции в парламенте, поскольку альтернативы объединению усилий нет, заявил И. Кириленко. Он также отметил, что парламент должен внести изменения в Конституцию до выборов Президента. Депутат уверен, что политики должны договариваться сейчас, а не после президентских выборов, которые ничего не изменят, если не будет изменена политическая система.

Народный депутат Украины от БЮТ экс-социалист Г. Задырко, со своей стороны, заявил, что тайные переговоры БЮТ с Партией регионов об изменениях к Конституции и создании широкой коалиции были ошибкой Ю. Тимошенко. По словам депутата, он неоднократно отмечал, что избиратели БЮТ не поймут и не поддержат ни коалиции с Партией регионов, ни перенесения выборов Президента в парламент. „Более того, я допускал, что Партия регионов втянула БЮТ в эти переговоры как раз ради компрометации оппонентов, а закончится все традиционным „кидаловом” со стороны „донецких”, – отметил „бютовец” и пожаловался: „К сожалению, лидер политической силы, в состав которой я вхожу, не услышала этих аргументов: у нее другие советники. Отказ В. Януковича от создания широкой коалиции в нынешнем парламенте, я убежден, имеет под собой именно те причины,

которые я пытался донести лидеру БЮТ”. Г. Задырко убежден, что „БЮТ понес непоправимые имиджевые потери и подорвал доверие к себе со стороны собственных избирателей”.

Показательным в плане существования внутренних противоречий в БЮТ стало упоминание в заявлении Ю.Тимошенко фамилий депутатов, которые „наступили себе на горло, и ради защиты и сохранения национальных интересов, ради национального примирения готовы были принести в жертву свои убеждения”. Это Н. Томенко, С. Соболев, В. Яворивский, В. Филенко, М. Косив, И. Грынив, П. Мовчан, С. Курпиль, В. Терен, А. Шевченко. Как выяснилось позднее, по меньшей мере пятеро из перечисленных (Шевченко, Филенко, Терен, Курпиль, Молчан) не „наступали себе на горло”, а вместе с “бютовцами” Шлемко, Гнаткевичем, Задырко, Каплиенко составили группу из девяти человек, которые по результатам пробного рейтингового голосования фракции о вхождении в коалицию с ПР, сказали такой коалиции „нет”.

В СМИ и кулуарах ВР звучали версии о том, что 30–40 “бютовцев”, представляющих разные группы и течения, выразили собственную, отличную от лидера, позицию, касающуюся некоторых положений согласованного с „Регионами”, опубликованного “Зеркалом недели” и подтвержденного спикером В. Литвиным варианта Конституции. В части несогласия с предложенными положениями судебной реформы даже объединились противоборствующие группы юристов А. Портнова и В. Онопенко, часть национал-патриотов, а также представители ПРП, в силу полной пассивности В. Пинзенника рискующие довольно скоро ассимилироваться в политической силе Ю. Тимошенко.

Речь не только о спорных принципах концентрации судебной власти в Верховном Суде Украины, государственных судебных администрациях, наделенных невиданными полномочиями, но и о ключевом положении реформы – выборности судей. Не имеющие никакого отношения к написанию последнего проекта Конституции юристы БЮТ признают, что в украинских реалиях судьям вместо служения закону придется служить исключительно электорату и олигархам, которые всегда будут не прочь помочь победить на выборах не только „своей” политической силе, но и „своему” судье.

Как утверждает издание „Зеркало недели”, юристы БЮТ намерены тщательно следить за тем, какую Конституцию Ю. Тимошенко собирается регистрировать в парламенте и как там будет выписана судебная часть. Именно по этой линии просматривается жесткое противостояние между лидером партии „Батьківщина” и социал-демократами Онопенко – Корнейчука. В группе А. Портнова вообще говорят, что за сугубо политический текст, имеющий мало общего с правовым документом, пусть голосуют сами политики, без юристов.

Отмечается также, что узнававшие подробности переговоров их лидера с лидером ПР из Интернета многие „бютовцы” указывали и указывают на недопустимость принятия когда-либо – до выборов или после них – варианта Конституции предусматривающего:

- а) закрепление императивного мандата;
- б) продление срока каденции нынешнего парламента;

- в) двухтуровые выборы в ВР;
- г) наделение парламентского президента лишними полномочиями;
- д) статьи, касающиеся введения цензуры в СМИ.

Многие из соратников Ю.Тимошенко и сегодня утверждают, что даже если бы они, „стремясь к компромиссу элит во имя спасения страны”, и дали стратегическое согласие на ПРиБЮТ, то никогда не проголосовали бы за обнаруженный вариант Конституции.

В то же время известный „бютовец” В. Терен акцентировал внимание на том, что, невзирая на возникшие трудности внутри фракции и особенность позиции национал-патриотического крыла блока, в случае успеха переговоров и создания коалиции решением большинства, его “сознательные” соратники вряд ли стали бы массово покидать фракцию. „Замечу, что только депутат Косив заявил о том, что в случае широкой коалиции сложит мандат, – прокомментировал ситуацию В.Терен. – Все остальные действительно воздержались от подобных заявлений в силу того, что БЮТ очень мощная политическая сила, которая не раз демонстрировала позицию. В критический момент оставить лидера один на один с беспринципной ПР – большая ошибка. К тому же, прогнозируя различные варианты событий и итогов президентской кампании, могу предположить, что, в случае победы альтернативного кандидата, национал-патриоты вне всякого сомнения останутся с Ю. Тимошенко”.

Таким образом, можно констатировать, что, взяв тайм-аут (в отличие от собственного лидера), депутаты фракции БЮТ анализируют происшедшее и выстраивают прогнозы на будущее. При этом их большинство не одобряет продолжающихся публичных конституционных метаний Ю. Тимошенко, решившей сделать Конституцию основным жупелом кампании, прекрасно понимая при этом, что в нынешнем и даже в следующем парламенте вряд ли найдется 300 голосов для ее принятия, что не может не усугублять внутренние противоречия.

В то же время в результате последних событий, потеряв веру в безальтернативность победы лидера, „бютовцы” выражают чуть ли не единодушное мнение, что если Премьер навсегда (или хотя бы на время кампании) похоронит тему ПРиБЮТ и выдвинет понятные стране и политической силе месседжи, проведет экстренную мобилизацию штабной и партийной структуры, даст сигнал об отказе от каких бы то ни было единоличных кулуарных переговоров и ослабит авторитарную хватку, засвидетельствовав важность коллективного мнения, то у нее есть все шансы объединить фракцию, партию и блок накануне серьезнейшего испытания. Однако уже сегодня можно предполагать, что в случае перевеса В. Януковича фракция БЮТ рискует де-факто потерять часть профессиональных бизнесменов уже во время кампании.

Что касается последствий коалиционных событий для Президента В. Ющенко, то, по мнению экспертов, он выиграл реальный шанс поучаствовать в президентской кампании, в которой, скорее всего, проиграет. Но он вышел из ситуации Президентом, который стоит на защите демократических норм. Именно его позиционирование „над” ситуацией

сыграет ему в плюс и на фоне борьбы между В.Януковичем и Ю. Тимошенко он может получить некоторое повышение рейтинга. Его тактика должна заключаться в потоке конструктива, позитива и уверенности.

Для „второго эшелона” украинского политикума решение В. Януковича фактически оставило шанс продолжать находиться у власти. Ведь даже если бы коалиция состоялась в „широчайшем” формате с участием всех политических сил, максимум через два года участники дуумвирата выбросили бы из политики всех, кроме самих себя.

Последствия очередного провала создания широкой коалиции для Украины в целом оцениваются полярно. „Отказавшись от коалиции БЮТ и ПР, мы, находясь в шаге от пропасти углубления политического и экономического кризиса, сделали к ней теперь полшага, поскольку власть не консолидирована, она не может принять ни одного решения, – считает политолог М. Погребинский. – Теперь Украина будет двигаться от одного кризиса к другому, пик которых придется на выборы Президента. Да и после выборов нас снова ожидает борьба Президента с правительством, а затем – и внеочередные выборы парламента. В итоге я не знаю, выживет страна или нет. Теоретически даже возможно, что страна может развалиться. Когда элита демонстрирует полную несостоятельность договариваться и управлять государством, могут возникнуть сильные сепаратистские настроения. Тем более уже есть тенденция к укреплению региональных элит. Они очень часто показывают, что способны договариваться между собой, и мы уже даже знаем о некоторых союзах между областями”.

Политолог В. Карасев, наоборот, считает, что „сохранено демократическое направление развития страны, а с ним – и стабильность в обществе. Демократия объединяла Украину в последние пять лет, и если бы ее забрали, мы столкнулись бы с большими рисками. Думаю, на западе страны с таким дележом власти не смирились бы. И парадокс в том, что решающим оказался выбор в пользу демократии столь нелюбимого на Галичине В. Януковича: он предпочел риск всенародных выборов спокойному получению доли во власти”.

„Главное – это то, что не будут приняты изменения в Конституцию, которые стали известны обществу, – считает политолог В. Фесенко. – Не было ничего страшного в самой коалиции, но было опасным то, что собирались сделать с властью: во-первых, это несоответствие между полномочиями Президента и его избранием в парламенте, во-вторых, сомнительная судебная реформа. И, безусловно, продление полномочий парламента – прямая угроза и демократии, и законности”.

Наиболее вероятным вариантом развития событий называют сохранение статус-кво: Ю. Тимошенко остается Премьером и идет на президентские выборы.

Но нельзя исключать и другие варианты. Например, роспуск парламента. Аргумент № 1 в пользу этого – уже в пятницу в НУ – НС было 38 голосов (большинство) за снятие Н.Мартыненко с поста главы фракции. Если же эти 38 проголосуют за выход из коалиции, и в течение месяца после этого новая

коаліція не образується, то у Президента з'являється право розпустити Раду і оголосити досрочні вибори на вересень.

Аргумент № 2 – слухи про зустріч в суботу, 6 червня, між В. Януковичем і В. Ющенко. Не виключено, що на ній обговорювалися і досрочні вибори Верховної Ради. Вони вигідні обоим: В.Ющенко отримує можливість отримати депутатський мандат і отримати неприкосновенність. В. Янукович після цих виборів може стати прем'єром. В разі досрочних виборів в Верховну Раду у нього будуть всі шанси сформувати коаліцію навколо Партії регіонів і витіснити Ю. Тимошенко з посади глави уряду, а звідти йти на скорі вибори Президента. Рейтинг на той момент ще не встигне падати, а адміністративні важелі він отримає.

Що ж стосується змін в Конституцію, то, на думку аналітиків, політики повернуться до цієї теми після президентських виборів.

Ю. Половинчак, канд. іст. наук,
старш. наук. співроб.

„Газовий переполох”

8 червня українські ЗМІ з відвертим полегшенням повідомили про те, що НАК „Нафтогаз України” в повному обсязі розрахувалась за травневі поставки газу з ВАТ „Газпром”. Російському монополісту було перераховано 646,8 млн дол. за поставлений у травні 2,3 млрд куб. м російського газу.

Банальна, у принципі, фінансова операція – щомісячний платіж української сторони за поставлений у попередній період газ – стала резонансною подією внаслідок кількох тижнів активного обговорення платоспроможності НАК „Нафтогазу”, що передувало здійсненню платежів. Під час обговорення російською стороною неодноразово підкреслювалося, що якщо платежі не надійдуть вчасно, „Газпром” отримає законні підстави для того, щоб згідно з підписаними 19 січня контрактами перейти з Україною на систему стовідсоткової передоплати. Це означало б, що наступний платіж мав би бути практично подвійним, і якби Україна не змогла „підняти” вже цю суму, йшлося б, очевидно, про відкриття чергового „газового фронту”. У всякому випадку, у ЗМІ циркулювали відповідні припущення з посиланням на неназваного високопоставленого чиновника Єврокомісії, який, коментуючи низку висловлювань про нездатність України сплатити за використаний і закачаний до підземних сховищ газ, а також звернення російського керівництва до посадових осіб Євросоюзу, зазначив: „У нас склалося враження, що російська сторона хоче нової газової кризи”.

Підставами для неодноразово висловлюваного російською стороною занепокоєння щодо платоспроможності „Нафтогазу” стали, по-перше, результати закритої зустрічі в Москві керівників „Газпрому” та „Нафтогазу” А. Міллера і О. Дубини, після якої керівник російської компанії висловив сумнів у тому, чи зможе „Нафтогаз України” своєчасно та повністю оплатити рахунок за постачання газу у травні.

По-друге, російські чиновники використали висновки українського Центру енергетичних досліджень (ЦЕІ), який повідомив, що вважає за можливе зрив розрахунків НАК “Нафтогаз України” з російським ВАТ “Газпром” за поставлений у травні природний газ. У свою чергу “Нафтогаз України” звинуватив ЦЕІ, який очолює К. Бородін, у маніпулюванні даними, погрожуючи звернутися до суду, а перший віце-прем’єр О. Турчинов заявив, що цей центр “контролюється представниками групи Фірташа-Бойка-Львовчкіна”.

І хоча заангажованість „експертів” ЦЕІ, на яку вказують українські чиновники, річ не така вже і неймовірна, розраховувати, що з оплатою Україною травневих поставок російського газу проблема вичерпана і віднести прогнози К. Бородіна до тривіального нагнітання ситуації було б не виправданим оптимізмом. Для такого висновку існує як мінімум дві підстави.

По-перше, необхідно проаналізувати питання, як українська сторона віднайшла необхідну для оплати суму, і якими можуть виявитися економічні наслідки цього кроку. Президент України В.Ющенко 5 червня заявив, що для розрахунків за травневі постачання газу Ощадбанк виділив “Нафтогазу” 3,8 млрд грн за рахунок рефінансування Нацбанку. “У мене не було іншого вибору, як затвердити рішення про емісію ресурсів, і за годину платіж у бік “Газпрому” Росії в сумі 3,8 млрд грн буде зроблений”, – сказав глава держави на засіданні Ради національної безпеки та оборони.

Згодом уповноважений Президента з міжнародних питань енергетичної безпеки Б. Соколовський заявив, що Національний банк не проводитиме емісію гривні для розрахунків Національної акціонерної компанії „Нафтогаз України” з „Газпромом” за поставлений в травні природний газ. „Йдеться не про додатково надруковані паперові гроші, мова про це не йде”, – наголосив Б. Соколовський. Він повідомив, що йдеться про кредит компанії у Державного Ощадного банку, який у свою чергу збільшить статутний фонд за рахунок резерву НБУ. Уповноважений Президента підкреслив, що, згадуючи під час вступної промови на засіданні РНБО про емісію гривні, В.Ющенко не мав на увазі випуск в обіг грошових знаків. „А як назвати гроші, які прийдуть у „Нафтогаз” не за рахунок його господарської діяльності? За визначенням, це емісія в НАК у формі кредиту”, – сказав він.

Президентські чиновники також наголошують, що залучення НАК “Нафтогаз України” 3,8 млрд грн за рахунок емісії для розрахунків за поставлений у травні імпортований природний газ не вплине на темпи інфляції в країні. Про це, зокрема, заявив перший заступник секретаря РНБО С.Гавриш. “Це міжнародна транзакція. І тому активного впливу на інфляційні процеси в Україні найближчим часом не буде”, – сказав він. Він також підкреслив, що емісія не

буде здійснена за рахунок випуску грошей. “Мова не йде про включення станка Нацбанку, ці гроші будуть взяті з резерву НБУ. Це емісія грошей, яка не перебуває у монетарному обороті та знаходиться поза ринком”, – додав він.

Утім, експерти не схильні вдаватися до заспокійливих евфемізмів і визнавати існування емісії, яка насправді емісією не є. Як пояснив голова групи радників НБУ В.Литвицький, „прийнято рішення, щоб Нацбанк надрукував гроші. На ці гроші купили валюту з резерву Нацбанку і віддали як борг. Нацбанк надрукував гроші, виділив цю позику або рефінансування Ощадбанку. Банк на ці гроші довидав валютний кредит “Нафтогазу” і той у Росію півмільярда доларів відправив як свій борг”. „Це рішення важке, тому що воно пов’язане з друкуванням нових грошей, і виникає небезпека, щоб ці емісійні гроші не похитнули цінову стабільність, щоб не спровокувати інфляцію”, – наголосив він.

Вже 9 червня Президент В. Ющенко під час прес-конференції підтвердив, що для розрахунку з Росією за газ була проведена емісія. За його словами, для розрахунку за газ інших коштів в державі не було, немає їх і зараз. Загалом Президент вважає, що без серйозного реформування НАК „Нафтогаз України” не можна вирішити питання розрахунків за газ. 11 червня на засіданні з приводу ситуації з НАК, що проходило в офісі “Нафтогазу”, В.Ющенко визначив термін для розробки плану дій з порятунку компанії – 10 днів. «Критичні платежі, які здійснюються, довго тривати не можуть. Вони або породять піраміду, коли “ляже” “Нафтогаз”, або призведуть до краху фінансової системи», – сказав Президент, в черговий раз акцентуючи необхідність перегляду газових домовленостей і нинішню «прозорість» схеми сплати газових поставок, а також стан справ з неплатежами споживачів газу. Глава держави відзначив, що сьогодні неплатежі за газ на внутрішньому ринку досягли майже 1 млрд дол. Президент підкреслив, що на сьогодні баланс компанії не дає змогу залучати кошти, оскільки її кредитні зобов’язання перевищують річні надходження.

У свою чергу Прем’єр Ю. Тимошенко спростовує заяву Президента про використання емісійних коштів для оплати “Газпрому”. Про це вона заявила 10 червня на прес-конференції. “Ні про які емісійні кошти не йдеться, залучені кредитні ресурси НАК “Нафтогаз”, які буде повернуто відразу після того, як газ з газових сховищ продаватиметься споживачам. Це нормальна світова практика. І нічого екстраординарного тут не немає”, – сказала вона.

Фінансові аналітики Astrum Investment Management очікують, що, враховуючи скрутний фінансовий стан „Нафтогазу” і небажання уряду підвищувати ціни на газ до виборів, подібна практика, як би її не називали, триватиме протягом року. Основним результатом позик експерти називають збільшення операційних ризиків для Ощадбанку, оскільки він стрімко нарощує питому вагу „Нафтогазу” в кредитному портфелі.

При цьому фінансисти розраховують на те, що додаткова емісія НБУ 3,8 млрд грн для розрахунку НАК “Нафтогаз” з ВАТ “Газпром” не приведе до збільшення темпів інфляції і зростання курсу долара. Так, В. Литвицький запевнює, що виділені гроші „безпосередньо не вплинуть у короткостроковому

періоді на споживчий ринок, на цінову стабільність”. Аналітик інвестиційної групи “Сократ” М.Сальников вважає, що продаж НБУ доларів “Нафтогазу” безпосередньо зі своїх резервів чинитиме мінімальний тиск на курс гривні, і воно знівелює пропозицією валюти з боку населення, яке є традиційно високим у літні місяці.

У свою чергу экс-міністр економіки В.Лановий переконаний, що результатом емісії гривні, яку доручив провести Президент України В.Ющенко, буде зниження рівня життя всього народу України – „або через інфляцію, або через борг, або через процентні ставки”. „Нічого спільного з цивілізованим відношенням до прав людей і до грошової системи у рішенні Президента немає. Не може бути ніякої цільової емісії, це архаїзм для сучасної економіки”, – заявив він.

Голова Рахункової палати України В. Симоненко також неодноразово наголошував на тому, що важке становище НАК “Нафтогаз України” не лише стає проблемою держави, а й негативно відбивається на всіх українцях. “Наприкінці минулого року, зокрема у грудні, коли національна валюта стрімко знецінювалася, це відбувалося не в останню чергу через спробу вирішити проблеми “Нафтогазу” за рахунок колосального кредиту ВАТ “Ощадбанк”, згодом конвертованого в долари для розрахунків за імпортований газ”, – відзначив він.

При цьому В. Симоненко переконаний, що фінансове становище “Нафтогазу” практично не дає можливості вирішувати стратегічні завдання, які сьогодні стоять перед компанією, зокрема, забезпечити енергобезпеку країни.

Тут варто повернутися до ще однієї складової травневого російсько-українського інформаційного протистояння. Адже песимістичні прогнози стосувалися не лише оплати за постачання для поточного споживання, а й розрахунку за закачування в підземні газові сховища. Остання проблема залишається не лише нагальною, а й болючою.

“Газпром”, щойно підтвердивши оплату постачань газу за травень 2009 р., продовжує педалювати тему закачування газу в ПГС. Так, уже 8 червня в ефірі радіостанції “Ехо Москви” заступник глави ВАТ “Газпром” О.Медведєв підкреслив: “Це їхня відповідальність, вони повинні забезпечити транзит”. Він також відзначив, що всі ПГС України експортно орієнтовані, у зв’язку з чим проблема із забезпеченням їх газом стає спільною і стосується не тільки Росії, але і Європи. “Це не тільки наше питання. Без транзиту газу через Україну, скільки ми б не подали газу на кордон з Україною, може трапитися так, що він не дійде до європейських споживачів”, – наголосив він.

9 червня “Газпром” поінформував Єврокомісію про ймовірні ризики, пов’язані з тим, що Україна не зможе виконувати контрактних зобов’язань і купувати російський газ для закачування до підземних сховищ. О.Міллер повідомив, що, за його даними, Україна знизилася відбір газу в п’ять разів. “Минулого тижня Україна відбирала 90 млн куб. м на добу, а в даний час відбір упав до 20 млн куб. м”, – сказав він. “Що можна припустити? Зупинено закачування газу. Може бути, це не так, але якщо це так, це несе колосальні технологічно ризики. Що вони заявляють? Пріоритетом є споживачі України.

Це значить, що вони не залишать ні за яких умов своїх споживачів без газу. Більше того, якщо газу в зимовий період 2009–2010 рр. буде не вистачати, вони будуть відбирати його з експортних обсягів. Це говорить про те, що обсяги, які необхідно закачати в ПГС, Україна зобов'язана закачати”, – підкреслив глава “Газпрому”.

Отже, з оплатою травневих поставок, досягнутою, до речі, ціною значних зусиль, питання газових розрахунків аж ніяк не вичерпане. А це означає, що більшість заяв російських високопосадовців, зроблених протягом останніх тижнів, не втрачають актуальності.

Нагадаємо, що президент РФ Д.Медведев попередив ЄС, що ризики чергових перебоїв з газом з'являються вже нині, оскільки Україні потрібно закачати у свої підземні сховища близько 19,5 млрд куб. м газу вартістю “понад 4 млрд дол”. “Якщо в Україні є гроші, це добре, але ми маємо сумніви у платоспроможності країни”, – пояснив президент Росії і запропонував ЄС знайти гроші для України.

Відповідні прогнози озвучував і російський прем'єр В. Путін. „Без закачування до підземних сховищ Україна вижити не може та змушена буде відбирати газ із експортної труби... Я звернув на це увагу наших європейських партнерів і просив їх не залишати нас сам-на-сам із цим питанням – ми завчасно попереджаємо про те, що такий конфлікт може виникнути. Це може призвести наприкінці червня – на початку липня до повної зупинки нашого транзиту до Європи”, – сказав він у Гельсінкі.

Заступник голови правління “Газпрому” О. Медведев уточнив, що ситуація може перерости в “технологічну проблему”, оскільки закладка газу в ПГС починається відразу після закінчення опалювального сезону у квітні та закінчується у жовтні – з початком нового опалювального сезону, а компресори українських ПГС, встановлені у 1970–1980 рр. із розрахунку на закачування газу протягом півріччя, не можуть працювати швидше. За підрахунками російських експертів, для поповнення українських ПГС до опалювального сезону потрібно близько 4,5 млрд дол. Раніше йшлося про те, що „Газпром” може сплатити авансом вартість транзиту газу українською територією приблизно на п'ять років уперед. Проте російська сторона дійшла висновку про неприйнятність такого сценарію. У доповіді президенту Д.Медведеву заступник голови уряду РФ І. Сечін пояснив, що „позиція Президента України В.Ющенко, який заявляє про неприпустимість авансування плати за транзит газу в перспективі, а також ситуація невизначеності, створена підписанням декларації Україна – ЄС про співпрацю у газозабезпеченні Європи, створюють високі ризики для „Газпрому”, оскільки ця декларація передбачає зміну системи плати за транзит газу”.

Як відомо, Росія виступила ініціатором створення міжнародного фінансового пулу, який міг би профінансувати закупівлю Україною газу для наповнення сховищ. На підтримку цієї ініціативи Росії публічно виступив лише прем'єр-міністр Італії С.Берлусконі, який заявляв, що Європа повинна допомогти Україні з оплатою за газ. Можливі умови такої угоди на офіційному рівні не обговорювалися, оскільки, за словами В. Путіна, представники ЄС відмовилися

фінансувати українські проекти через світову кризу. “Там відповіли, що для України фінансів немає”, – розтиражували ЗМІ вердикт російського прем’єра.

Водночас президент Єврокомісії Ж. Баррозу заявив, що українсько-російські газові відносини стануть однією з тем саміту глав держав та урядів 27 країн Євросоюзу, який відбудеться 18–19 червня. 4 червня у Москві та Києві перебувала комісія “для встановлення фактів” у ситуації з постачанням газу. На основі аналізу, який представляють експерти за підсумками поїздок до Росії та України, Ж. Баррозу підготує доповідь щодо ситуації з газовими постачаннями до саміту ЄС 17–18 червня в Брюсселі.

Українська сторона вважає, що російське керівництво нагнітає ситуацію, щоб змусити європейські країни платити „Газпрому” за газ, який планується закачати до сховищ. Усі українські структури, відповідальні за газову сферу, стверджують, що побоювання щодо неплатоспроможності „Нафтогазу” безпідставні. Б.Соколовський, коментуючи заяви російської влади, сказав: „Не справа Кремля втручатися в питання, звідки та які кошти „Нафтогаз” візьме – це внутрішня справа України. Ми, наприклад, не бажаємо знати, як вони будуть повертати свої 90 млрд дол. боргів”. Він також заявив, що Росія повинна вибачитися за некоректні висловлювання на адресу України щодо розрахунків за газ. У свою чергу президент РФ Д. Медведєв порекомендував Києву не ображатися на законні вимоги Москви, а шукати джерела фінансування.

Аналізуючи цей „обмін люб’язностями”, необхідно визнати, що логіка присутня в позиціях обох сторін. Щодо висловлюваного „Газпромом” занепокоєння платоспроможністю України, то навряд чи головна його причина – це турбота про тепло в оселях європейців. Серед неназваних, зате більш реальних – намагання створити для України імідж країни, не здатної здійснювати транзит газу до Європи і тим самим прискорити реалізацію обхідних газопроводів з Росії в ЄС. Як відзначає директор енергетичних програм Центру Разумкова В. Саприкін, стратегічна мета гарячої дискусії про фінансовий стан України і НАК „Нафтогаз”, зокрема, полягає в тому, щоб вплинути на Європейський Союз, щоб він почав реалізацію обхідних російських газопроводів „Північний потік” і „Південний потік”. „Сьогодні російська сторона намагається виконати програму „Україна фінансово нездатна і не може здійснювати транзит газу до Європи”, – підкреслив експерт.

Не виключена й інша причина – фінансові труднощі російського газового монополіста та намагання продати максимум газу ще в травні – червні за старою високою ціною, тому що з липня ціна російського газу може впасти. На думку керівника енергетичних програм Центру „Номос” М.Гончара, „переживання” Росії з приводу можливої несплати Україною за спожитий газ пов’язані з „катастрофічним фінансовим станом „Газпрому”. „Російська сторона підносить усе так, ніби причиною всіх проблем і для російського експорту газу, і для європейських споживачів є проблема недостатньої платоспроможності „Нафтогазу”. Це всього лише частина правди. Інша частина полягає в тому, що „Газпром” не в кращому фінансовому становищі, ніж „Нафтогаз”. Неозброєним оком видно бажання „Газпрому” нав’язати нам сьогодні закупівлю газу для підземних сховищ за ціною II кварталу (майже 271

дол. за 1 тис. куб. м). А „Нафтогазу” вигідно закачувати цей газ у III кварталі, коли ціна повинна бути менш ніж 200 дол. за 1 тис. куб. м газу”, – підкреслює експерт.

Логічність подібних висновків підтверджує й інформація Міжнародного енергетичного агентства (МЕА), яке минулого тижня обнародувало статистику падіння прибутковості провідних світових експортерів газу в I кварталі. Лідером падіння був названий російський „Газпром”, доходи якого знизилися більш ніж у п’ять разів порівняно з аналогічним періодом 2008 р. Тому є сенс розглядати інформаційну кампанію російських високопосадовців значним чином як спробу пояснити фінансові проблеми газового гіганта ситуацією на критичному українському напрямі газового бізнесу.

Водночас заспокоювати себе такими аргументами та ігнорувати рекомендації Д.Медведева „не ображатися на законні вимоги Москви, а шукати джерела фінансування” було б дуже недалекоглядно.

По-перше, на противагу розрахункам аналітиків „Нафтогазу”, які прогнозують зниження цін на блакитне паливо, вже прозвучали заяви керівництва „Газпрому”, в яких не виключають, що в III і IV кварталах 2009 р. можна чекати зростання цін на газ. ”Те зростання цін на нафту, яке ми спостерігаємо останніми тижнями, позначиться і на цінах нафтопродуктів, які входять до наших газових формул. Якщо ця тенденція збережеться, у III і IV кварталах можна чекати, що ціни підуть угору”, – сказав заступник голови правління ВАТ ”Газпром” О.Медведев.

По-друге, наразі головною проблемою НАК „Нафтогаз” є необхідність сплатити вартість газу, який закачується в підземні сховища. Цей газ не оплачується українськими споживачами, він чекатиме осінньо-зимового періоду. Отже, маємо розрив приблизно в шість місяців між необхідністю платити „Газпрому” і отриманням грошей від споживачів газу. Це серйозна проблема, оскільки в бюджеті кошти на це не передбачені.

Але очевидно, що навіть якщо Україна знайде гроші, газове питання у найближчій перспективі з порядку денного не буде знято.

Україні нагально потрібні реформи газової промисловості і НАК „Нафтогаз” зокрема. Необхідно визнати незадовільною роботу з боржниками, якими є теплові компанії, що постачають тепло і гарячу воду, облгази, що накопичили величезні борги, а також окремі бізнес-структури, чії підприємства затримують оплату постачань газу. Без кардинальних реформ у газовому секторі такі проблеми виникатимуть щомісяця.

Партійна позиція

Ю. Якименко, мол. наук. співроб.

Перспективы участия КПУ в президентских и парламентских выборах

Несмотря на целый ряд проблем организационного и идеологического плана, Компартия остается в числе основных игроков в украинском политическом пространстве. Хотя уровень ее влияния в нынешних социально-экономических условиях вряд ли сопоставим с реалиями, скажем, десятилетней давности, когда коммунисты всерьез могли претендовать на широкое представительство во власти, а их партийный лидер – на президентский пост. Однако общественные настроения, определяемые политической нестабильностью и экономическим кризисом, вновь могут вывести КПУ в число наиболее популярных политсил страны. При условии, что руководство партии сумеет сделать адекватные выводы из опыта последних лет, который поставил под вопрос эффективность проводимой КПУ политики.

В последние годы популярность КПУ неуклонно снижалась, в первую очередь из-за некоторой неопределенности в идеологии и несоответствия линии политического поведения декларируемым программным принципам. При этом существовала и даже возрастала общественная потребность в последовательной левой политической силе, претендовать на роль которой КПУ не могла, сосредоточившись главным образом на парламентской деятельности.

Существенное падение уровня электоральной поддержки КПУ (после 2004 г. – с 20 до 3–5 %) произошло за счет увеличения популярности Партии регионов на востоке и юге Украины, в крупных промышленных центрах. Но поддержка части традиционного электората КПУ (русскоязычные, пенсионеры и т.д.) позволила партии остаться в числе относительно влиятельных политических структур, хотя парламентские кампании 2006 и 2007 г. в целом не были удачными для партии.

Сегодня, в условиях активизации радикальных настроений как правой, так и левой направленности, рейтинг КПУ, по разным оценкам, составляет около 4–5 % и имеет слабую динамику роста (год назад рейтинг КПУ немного превышал 3 %).

Согласно результатам опроса общественного мнения, проведенного компанией “ФОМ-Украина”, если бы выборы в Верховную Раду проходили 24 мая 2009 г., то за Компартию проголосовали бы 4 % избирателей, обеспечив ей четвертое место в парламентской гонке после Партии регионов (24,7 %), БЮТ (15,8 %) и Блока А.Яценюка «Фронт перемен» (8,4 %).

Привлечению голосов в поддержку КПУ на следующих парламентских выборах может поспособствовать участие П.Симоненко в президентской избирательной кампании 2010 г. Собственно, мобилизация электората в

преддверии парламентских выборов будет являться главной целью участия лидера КПУ в борьбе за кресло Президента, на победу в которой он рассчитывать, разумеется, не может. Но ожидаемый результат П. Симоненко (около 3 %) позволит ему укрепить свой авторитет в партии и нейтрализовать оппонентов, действия которых, по оценкам обозревателей, могут привести к расколу в КПУ.

СМИ давно обращают внимание на создание внутри КПУ некоего «блока недовольных» лидером партии, который, вытесняя вероятных конкурентов, делает партию легко управляемой. Одним из этапов этого процесса эксперты называют смещение год назад второго секретаря ЦК А. Мартынюка. Следующим шагом стал вывод из состава ЦК лидера Крымского рескома КПУ Л.Грача, пользующегося в Крыму поддержкой примерно 10 % избирателей. Учитывая, что АРК дала около трети голосов в поддержку партии в ходе двух последних избирательных кампаний, создание Блока Л.Грача «За новый Крым», по мнению некоторых обозревателей, может привести к «отсечению» Крыма и таким образом препятствовать попаданию КПУ в парламент.

Как отмечает политолог Т.Березовец, «что касается непосредственно Л.Грача, то после скандала и размолвки с П.Симоненко вопрос о его отделении был вопросом лишь времени. Можно было смело прогнозировать, что Л. Грач начнет реализацию собственного проекта. Его популярность в Крыму несравнимо выше, чем у П.Симоненко. Делиться таким ресурсом с КПУ – не в его интересах».

Первый заместитель председателя Комитета по делам СНГ и связям с соотечественниками Госдумы РФ К. Затулин уверен, что Л. Грач «будет бороться на выборах в Крыму не на жизнь, а на смерть», поскольку развитие дел в Компартии и ее фракции в Верховной Раде не оставляют ему никакой другой перспективы, кроме возвращения в Крым.

Впрочем, хотя некоторые СМИ и расценили создание Блока Л. Грача как реализацию его намерения создать новый, альтернативный Компартии и конкурирующий с ней проект, крымские партийные ячейки КПУ, контролируемые Л. Грачом, не собираются выходить из Компартии. Кроме того, Л. Грач утверждает, что руководство КПУ позитивно воспринимает создание блока.

В то же время крымская организация КПУ в своем заявлении по поводу ситуации с Л. Грачом подвергла партию жесткой критике, заявив, что «Компартия Украины оказалась перед угрозой политической катастрофы, которая может привести к уничтожению партии в качестве влиятельной общественной силы». Крымские коммунисты отмечают, что за последние семь лет по итогам выборов в Верховную Раду Компартия утратила большую часть своих сторонников. По их мнению, продолжение нынешней тактики, направленной не на достижение стратегических целей, а на извлечение выгоды из сиюминутной политической конъюнктуры, неизбежно приведет к дальнейшей утрате позиций партии в обществе. В заявлении также подчеркивается, что в последние годы основу политической тактики Компартии Украины составляет деятельность ее фракции в Верховной Раде.

Политическая борьба за пределами парламента в большинстве своем практически не ведется, протестные выступления партии по геополитическим, социально-экономическим вопросам носят не радикальный характер, а проходят в виде дежурных акций. Избирательный список Компартии Украины формируется при помощи интриг и закулисных договоренностей. Такая ситуация, по мнению крымских коммунистов, возникла вследствие того, что руководство КПУ, вместо использования взаимной вражды олигархических группировок для усиления позиции партии, превратило ее в непосредственного сторонника то одних, то других олигархических интересов.

«Никакой “альтернативы” Коммунистической партии я не создаю, – заявляет по этому поводу Л. Грач. – Это всё домыслы тех, кто выступает, прежде всего, против партии и против Крыма... Идея создания Блока Л. Грача «За новый Крым» – попытка объединить левопатриотические силы полуострова. И крымчане, уверен, понимают, что всё делается исключительно на базе Крымской республиканской организации КПУ. Создаваемый левопатриотический блок будет участвовать только в выборах в ВР Крыма и в местные органы власти автономии. Что же касается выборов в парламент страны, то там, как и прежде, будет участвовать КПУ».

Хотя сегодня обстоятельства способствуют КПУ в расширении ее электоральной базы, для достижения приемлемых результатов на выборах в ВР партии придется модернизироваться, не утратив при этом симпатий своих традиционных сторонников. В этом смысле участие в президентских выборах для П.Симоненко – возможность «обкатки» новых идей и технологических приемов. Впрочем, традиционные для коммунистов формы агитации (от двери к двери) также будут использоваться, поскольку, кардинально отличаясь от агитации других политических сил страны, они менее подвержены внешней контрпропаганде.

Использование новых идей в агитации КПУ может поспособствовать расширению ее электоральных перспектив за счет работы с молодежным сегментом. Такими идеями могут стать, к примеру, лозунги экологического или антиглобалистского характера, используемые, в основном, «новыми левыми».

Определенной угрозой для планов лидера КПУ относительно участия в президентской гонке может стать появление нового сильного игрока на «левом» политическом фланге. В частности, о консолидации левых сил на президентских выборах уже заявили СПУ, СДПУ(о), Союз левых сил и ПСПУ. От того, насколько удастся этим силам воплотить свои намерения в реальность, зависит не только процент голосов П.Симоненко на выборах, но и дальнейшие политические перспективы КПУ. Однако в любом случае участие в президентской кампании для П.Симоненко лучше неучастия. В зависимости от выбранной стратегии и сложившейся политической ситуации лидер КПУ может выйти на пятое или даже третье место в избирательных гонках.

Эксперты отмечают, что важным элементом стратегии П.Симоненко станет продолжение борьбы за электорат В. Януковича на юго-востоке страны, что обострит конфликт между коммунистами и «регионалами». При этом вряд ли вероятно, что лидер коммунистов во втором туре, по крайней мере,

официально, поддержит В. Януковича. В этом случае теряется сама логика участия лидера КПУ в президентских выборах, а на получение властных дивидендов от ПР, по мнению обозревателей, П. Симоненко не рассчитывает. Оптимальным вариантом для П. Симоненко было бы неучастие В. Януковича в президентских выборах. При таком сценарии лидер коммунистов может получить значительные электоральные дивиденды, частично восстановив свое политическое влияние в бывших «красных регионах».

Уже сегодня КПУ старается активно противостоять «регионалам» в информационном пространстве, позиционируя себя в качестве более последовательной силы.

Так, недавно на встрече лидеров КПУ с представителями Компартии Китая, отвечая на вопрос о совпадении ряда политических и социальных лозунгов и требований коммунистов Украины и Партии регионов, народный депутат от КПУ А.Александровская заявила, что «что у “регионалов” на словах, то у коммунистов в делах». П.Симоненко при этом акцентировал внимание на том, что заимствование левых по сути лозунгов и социальных инициатив используются представителями буржуазных партий в качестве «фигового политического листка, которым они прикрывают свои истинные цели и задачи». «Левые лозунги, которые позаимствовали у коммунистов “регионалы” и другие буржуазные партии, они подняли на свои знамена и используют как технологию для завоевания голосов избирателей и только. Цели и задачи у них прямо противоположны: корпоративная власть ради личного обогащения за счет простых граждан. За счет тех же шахтеров, учителей, строителей, за счет тех, кто вкалывает на принадлежащих олигархам предприятиях, получая при этом нищенские зарплаты и не имея возможности отстаивать свои права через профорганизации, захваченные и контролируемые крупным капиталом», – заявил лидер украинских коммунистов.

Коммунисты критикуют Партию регионов также по поводу их позиции относительно вступления Украины в НАТО. По убеждению А. Александровской, «регионалы», как показала жизнь, на словах выступают против втягивания Украины в эту агрессивную военную организацию, а на деле голосуют, как это было неоднократно, за допуск воинских подразделений НАТО и США на украинскую землю и проведение на нашей территории военных учений.

Критика НАТО и сил, поддерживающих сотрудничество Украины с этой организацией – один из главных акцентов в агитации КПУ накануне избирательных кампаний.

Недавно П.Симоненко выступил с инициативой проведения в день президентских выборов референдума о вступлении Украины в НАТО, внеся на рассмотрение Верховной Рады проект постановления «О назначении Всеукраинского референдума по народной инициативе относительно членства Украины в Организации Североатлантического договора и участия в Едином экономическом пространстве». П.Симоненко заявил, что вопрос вступления Украины в НАТО «сегодня раскалывает общество», поскольку «без разрешения народа Украины, без его воли некоторые политики, в частности Президент

Украины В.Ющенко и его окружение, пытаются втянуть Украину в этот военно-политический блок». По мнению лидера коммунистов, в поддержку решения о проведении референдума «должны проголосовать все политические силы, которые считают себя демократами и пытаются решить острые вопросы в обществе». «Понятно, что националисты не являются теми политическими силами, которые стоят на государственных позициях, поэтому они и не поддержат», – считает он. В то же время лидер КПУ заявил, что рассчитывает на поддержку фракций Партии регионов и БЮТ. По его словам, эти политические силы заявляли о том, что этот вопрос должен решаться на референдуме. «Пришло время, чтобы политики не только делали соответствующие заявления, но ещё и практическими действиями поддержали эту позицию», – считает П.Симоненко.

Отметим, что в последнее время КПУ часто называли тактическим союзником БЮТ, поскольку две фракции неоднократно голосовали вместе. Накануне выборов для коммунистов важно опровергнуть такую точку зрения и показать свою самостоятельную позицию. По этому поводу представитель КПУ А.Голуб отмечает: «Совершенно очевидно, для чего эти обвинения. При обострении политической борьбы, при возможных досрочных выборах Президента и парламента применяются подобные технологии. Что интересно: обвинения звучат с разных сторон. С одной стороны – Ю.Тимошенко обвиняет КПУ в том, что якобы Д. Фирташ купил голоса коммунистов. С другой – Партия регионов обвиняет КПУ, что Ю. Тимошенко купила наши голоса. О чем это свидетельствует? Что коммунисты занимают свою позицию, которая не нравится БЮТ и Партии регионов. Она корреспондируется только с теми обещаниями и с той стратегической линией, которую мы выработали на конкретном этапе. Никаких голосований, противоречащих нашей партийной программе или с тем, что мы обещали избирателям, не было».

Декларирование коммунистами своей оппозиционности, а также способности «играть на противоречиях» между различными политсилами – один из важных элементов их предвыборной агитации. Вероятно, в таком ключе коммунисты будут действовать в решении проблемы конституционных изменений, на необходимости которых настаивают основные политические игроки. Некоторые обозреватели отмечают, что фракция КПУ могла бы проголосовать за проект, выгодный пропрезидентским силам, в обмен на принятие пропорционального избирательного закона с высоким порогом прохождения в парламент, что даст им на выборах гарантии прохождения в Верховную Раду и создания там фракции. Но сегодня коммунисты стараются в некоторой мере дистанцироваться от этого процесса, указывая на его несвоевременность. В то же время, учитывая, что тема конституционных изменений станет одной из предвыборных технологий, КПУ не может в этом вопросе стоять в стороне.

Недавно П. Симоненко заявил, что выступает за выборы Президента в парламенте, подчеркнув при этом, что КПУ продолжает настаивать на ликвидации должности Президента. «Если говорить о сегодняшней ситуации, то я, безусловно, выступаю за то, чтобы Президента избирали, если не могут ликвидировать пост, в парламенте», – отметил он. В то же время, по его словам,

любые политические реформы будут иметь позитивный эффект только тогда, когда в Конституцию будут внесены изменения в части уголовной ответственности кандидатов на выборах за невыполнение ими обещаний, в случае прихода к власти.

В об'єктиві – регіон

А. Потіха, наук. співроб.

Чергова спроба проведення референдуму в Криму: пошуки передвиборних технологій?

Нещодавно голова СБУ В. Наливайченко в ефірі каналу «Інтер» звернув увагу на підготовку в Криму проведення референдуму щодо статусу півострова. «Одна з політичних партій, яка представлена в парламенті, є надзвичайно небезпечною у своїх діях. Наприклад, зараз вона готує проект референдуму в Криму. Ми не допустимо проведення цього референдуму, але скільки сил правоохоронні органи витратять, щоб не дати політичній силі цього зробити», – заявив В. Наливайченко. При цьому він зауважив, що цей референдум «готується у штучний спосіб, за підтримки адміністрації іноземної держави».

Заява голови СБУ не безпідставна. За інформацією ЗМІ, окремі політичні сили, зокрема ПСПУ, намагаються розгойдувати політичну ситуацію в Криму, використовуючи, зокрема, питання забезпечення прав російськомовного населення Криму. Зокрема, депутат Севастопольської міської ради від фракції Блоку Н.Вітренко Є. Дубовик заявив, що у випадку, коли Верховна Рада України включить до порядку денного розгляд питання про розпуск міськради Севастополя за рішення про неприпустимість українізації російських шкіл, місцеві депутати готові піти на радикальні кроки, аж до організації референдуму про приєднання Севастополя і Криму до Росії. «Якщо це питання розглядатиметься, ми підніmemo весь Севастополь і поставимо питання про розпуск Верховної Ради, яка обмежує наші конституційні права. Якщо це не допоможе – наші депутати в міськраді ініціюватимуть проведення всеукраїнського референдуму з питанням про приєднання Севастополя і Криму до Росії», – зазначив Є. Дубовик.

За інформацією деяких ЗМІ, у Верховній Раді зареєстрований проект постанови про розпуск міськради Севастополя і проведення позачергових виборів. Як привід для такого кроку називається рішення Севастопольської міськради про неприпустимість українізації російських шкіл. Автори проекту постанови – депутати від блоку «Наша Україна – Народна самооборона» Ю. Костенко, І. Заєць, Я. Джоджик і О. Клименко.

Як відомо, в Криму давно говорять про обмеження прав російськомовного населення. Спроби поширення української мови на півострові викликають запеклий супротив. Зокрема, кримський парламент затвердив заходи з підтримки російської мови у сфері освіти автономії. 20 травня на черговому пленарному засіданні кримського парламенту за це рішення проголосували 82 депутати при одному проти”.

Згідно з документом, Раді Міністрів Криму доручено при внесенні змін до бюджету Криму на 2009 р. передбачити для Міністерства освіти і науки

автономії цільові асигнування на видання навчально-методичної літератури російською мовою, а також спільно з органами місцевого самоврядування, районними держадміністраціями в Криму забезпечити у всіх навчальних закладах розміщення інформації (вивісок, стендів, табличок) російською мовою.

Також рішенням кримського парламенту Міністерству освіти і науки Криму доручено розробити заходи щодо оснащення кабінетів російської мови і російської літератури і доукомплектування бібліотек у загальноосвітніх навчальних закладах літературою російською мовою. Крім того, Міносвіти і науки автономії доручено організувати серед населення Криму збір літератури російською мовою для шкільних бібліотек і провести в загальноосвітніх навчальних закладах моніторинг з питання вивчення російської літератури, розробити спецкурс з російської літератури.

Міністерству також доручено розробити спецкурси з історії і географії Криму; спільно з Сімферопольським регіональним центром оцінювання якості освіти, починаючи з 2010 р., організувати проведення зо-вншнього незалежного оцінювання навчальних досягнень у випускників навчальних закладів системи загальної і середньої освіти Криму з російської мови і літератури.

Крім того, міністерству доручено розглянути кількість збільшення навчальних годин на вивчення російської мови і літератури в загальноосвітніх школах Криму.

Ще раніше, 19 травня, Севастопольська міська рада зобов'язала місцеві школи вести викладання російською мовою. Такою була їхня реакція на рішення Міністерства освіти та науки про переведення всіх шкіл України на українську мову навчання.

У свою чергу депутат від НУ – НС І. Геращенко від імені фракції заявила про звернення до Генеральної прокуратури з проханням виступити з протестом проти такого рішення і звернутися до суду стосовно його скасування. Вона стверджує, що, заблокувавши вивчення української мови у місті, севастопольські депутати перекрили школярам дорогу до вузів України. Крім того, таке рішення перешкоджає поширенню української мови в Криму. І. Геращенко додала, що у разі, якщо Севастопольська міськрада відмовиться відкликати своє рішення, ВР повинна призначити дострокові вибори севастопольських депутатів.

Проте, як стало відомо, наказ Міністерства освіти України № 461, який передбачає переведення викладання ряду предметів у російських школах на українську мову, виконуватиметься в установах освіти Севастополя. Про це на прес-конференції заявила голова постійної комісії міськради з гуманітарних питань Т. Сорокіна (Партія регіонів).

Таким чином, стаття про російську мову навчання, яка є в статутах усіх шкіл міста (окрім спеціалізованих українських), практично позбавляється будь-якого значення. Тепер міськрада, по суті, перекладає рішення проблеми мови навчання на плечі батьків і педагогів. «Батьки хай самі ухвалюють рішення, виходячи з інтересів своїх дітей. Наші директори достатньо грамотні. Вони

виконуватимуть накази міністерства, але і враховуватимуть інтереси батьків», – зазначила Т. Сорокіна.

Вона повідомила журналістів про те, що, крім спеціалізованих українських шкіл, у Севастополі працюють 30 класів з українською мовою навчання. Тільки за останній навчальний рік було відкрито три нові українські класи. За словами Т.Сорокіної, депутати з нетерпінням чекають здачі в експлуатацію української школи-колегіуму. «Сказати, що є утиск української мови, не можна. Міськрада і держадміністрація проводять активну роботу в цьому напрямі», – підкреслила Т. Сорокіна.

У свою чергу управління освіти і науки Севастопольської міської державної адміністрації не вважає за необхідне готувати і вносити зміни до статутів шкіл міста в частині положень про мову навчання, оскільки ці положення вже декілька років містяться в документах. Як зазначила заступник начальника Управління освіти і науки Севастопольської міськдержадміністрації Ж. Слюсар, немає необхідності формулювати вказані положення в такій редакції. У школі затверджено російську мову навчання, відповідно до рішення міської ради, з обов'язковим вивченням державної мови, оскільки в статутах шкіл з 2007 р. міститься п. 1.11, який говорить про те, що «навчання здійснюється російською мовою, з обов'язковим вивченням державної». «Тому вносити якісь додаткові зміни до статутів шкіл немає сенсу. Рішення сесії в даному випадку ґрунтуються на неправдивій інформації. Я це відповідально заявляю. Складається враження, що депутати самі не знають, що і коли вони приймали», – зазначила заступник начальника управління освіти і науки Севастопольської міськдержадміністрації.

Ж. Слюсар також висловила жаль і здивування у зв'язку з клопотанням міськради перед Міністерством освіти і науки «розглянути можливість проведення зовнішнього незалежного тестування рідною мовою в місті Севастополі». На її думку, для севастопольських учнів українська мова давно вже не проблема, що переконливо показали їхні відмінні результати під час зовнішнього незалежного тестування в минулому і, особливо, позаминулому роках. «Ми, дорослі, не маємо права обділяти їх, позбавляти перспективи, конкурентоспроможності, а саме це відбувається, коли діти не вивчають державну мову», – зазначила Ж. Слюсар.

Проте такі аргументи не переконливі для прибічників ідеї проведення референдуму. Утім, навіть у Партії регіонів, яка виступала за надання російській мові статусу державної, таку ідею вважають безперспективною. Так, депутат Верховної Ради від Партії регіонів В.Колесниченко вважає, що ідея такого референдуму – «провокація», яка «на руку націоналістам».

«З одного боку, це піар-технологія Н. Вітренко щоб заробити собі бали в Криму напередодні президентських виборів. З іншого боку, це просто провокація, яка на руку в першу чергу націоналістам, які тепер будуть вимагати ще більше закрити гайки на південному сході України», – заявив він.

«Сам привід для референдуму – загроза розпуску Севастопольської міськради – абсолютно дутий. Парламент ніколи не проголосує за її розпуск», – переконаний В. Колесниченко.

Ще раніше депутат заявляв: «З точки зору чинного міжнародного законодавства, Крим і Севастополь – це складові частини держави Україна. Я не бачу тут взагалі будь-якого мотиву для іншого ставлення до цього питання».

У свою чергу керівник кримської правозахисної організації «Віра» С. Компанієць також піддав різкій критиці заяву Блоку Н. Вітренко про можливість проведення всеукраїнського референдуму з питання приєднання Криму до Росії. Про це йдеться в поширеній С.Компаній-цем заяві. «Смілива, на перший погляд, заява партії Вітренко про можливість проведення всеукраїнського референдуму по приєднанню Криму і Севастополя до Росії у відповідь на українізацію російських шкіл Севастополя – на жаль, профанація кримсько-російської ідеї, яку відстоюють борці за російський Крим майже 18 років», – зазначається в заяві.

Автори заяви підкреслюють, що їх мало цікавить розпуск Севастопольської міської ради, бо російський рух Криму і Севастополя ставить собі за мету не збереження повноважень нинішніх депутатів від українських партій, а відтворення єдиної Вітчизни і возз'єднання півострова з рештою Росії правовим шляхом. За їхніми словами, згадування лідером Блоку Н.Вітренко в Севастопольській міськраді Є. Дубовиком як юридичну і правову базу статтю Конституції України, в якій йдеться про референдум стосовно зміни території, викликає подив і обурення. «Ця дискримінаційна відносно мільйонів росіян Конституція гарантує кримчанам і севастопольцям тільки рабство і асиміляцію. Я добре знаю настрої севастопольців, часто буваю в колишньому місті російської слави, кинутим тимчасовими виконавцями напризволяще», – зазначив С.Компанієць.

За його словами, будучи досвідченим політиком, Є. Дубовик не може не розуміти, що навіть у фантастичній ситуації проведення такого референдуму навіть «проросійські» жителі Донбасу скажуть «ні» волевиявленню севастопольців і кримчан. «Яке відношення до статусу Севастополя мають односторонні не правові акти Києва, коли є Ухвала парламенту Росії від 9 липня 1993 р. «Про статус міста Севастополя», де підтверджується російська приналежність заснованої в XVIII ст. по прямому указу Петербургу військово-морської фортеці?! До того ж на міському референдумі 26 червня 1994 р. була виражена воля жителів м. Севастополь і моряків-чорноморців, 89 % яких позитивно відповіли на питання про російський статус міста-героя. Після чого міська рада 23 серпня того ж року ухвалила відповідне рішення», – підкреслив С.Компанієць.

То що ж, за словами С.Компанійця, заважає Є. Дубовику і депутатам з Блоку Н.Вітренко виконувати це рішення? І не перетворювати у фарс ідею, за яку реально борються «справжні російські патріоти». «Референдум же про статус усього півострова вже проведений – раз і назавжди – в 1991 р. Тільки рішучі, систематичні вимоги результатів його імплементації – надійна дорога додому, до Росії», – підкреслює правозахисник.

За інформацією ЗМІ, 27 травня лідер фракції Блоку Н.Вітренко в міськраді Севастополя депутат Є. Дубовик був викликаний в СБУ для пояснень з приводу своєї заяви про можливість проведення референдуму щодо приєднання Криму і

Севастополя до Росії у відповідь на «українізацію російських шкіл в Севастополі».

Є. Дубовик в інтерв'ю журналістам зазначив, що в СБУ він дав пояснення своїх дій, пославшись на Конституцію, закон про референдум, дав їм зрозуміти, що його заява має під собою юридичну і правову базу. «Спочатку мені хотіли сказати, що сепаратизмом пахне, поділом кордону. Але ні, питання стояло саме так – якщо режим В. Ющенко порушує права людини в Криму і Севастополі, якщо режим В. Ющенко може собі дозволити поставити під сумнів Хартію про мови, «Великий договір» з Росією, то народ у праві відповідно до Конституції ставити питання на всеукраїнському референдумі», – пояснив Є. Дубовик свої доводи.

Разом з тим Є. Дубовик розкритикував заяву представника Партії регіонів Т.Сорокіної, яка перед цим заявила, що в Севастополі виконуватиметься указ Міносвіти України про поступове запровадження українських предметів у російських школах. «Партія регіонів знову все здає під тиском київських товаришів, які йдуть на широку коаліцію з БЮТ», – зазначив він. Щоправда, ситуація може кардинально змінитися після виходу Партії регіонів з переговорного процесу щодо створення широкої коаліції. Представники Партії регіонів у Криму можуть знову заблокувати указ Міністерства освіти щодо вивчення української мови в м. Севастополь. Та й інші заходи спрямовані на поширення української мови на півострові під питанням.

Тим часом 27 травня в приміщенні Етнографічного музею в Сімферополі відбувся круглий стіл «Переслідування російських патріотів Криму», організований соціал-патріотичним рухом «Російський Крим», на якому були присутні представники партій, громадських організацій, депутати ВР автономії і Сімферопольської міськради.

Відкриваючи круглий стіл, співголова «Російського Криму» А. Скрипцов відзначив, що на сьогоднішній день склалася нетерпима ситуація з дотриманням основних громадянських прав і свобод російського і російськомовного населення Криму.

Він назвав приклади «багатократних спроб заборони українською владою Севастополя на чолі з С. Куніциним автопробігів під російськими триколорами, організованих «Російським Кримом», тощо. А. Скрипцов наголошував на курсі Києва на придушення будь-яких форм прояву громадянської ініціативи росіян.

Потім виступив інший лідер організації, О. Клімчук, звільнений з посади помічника начальника податкової адміністрації Криму після відмови покинути лави «Російського Криму». Цей випадок кримський правозахисник С. Компанієць охарактеризував як заборону на професію, одне з найтяжчих порушень прав людини в сучасній Європі.

Систематичному цькуванню, за словами прес-офіцера Союзу отаманів Криму Ю. Першикова, піддається проросійське козацтво. Тільки протягом травня працівниками МВС робилися неодноразові спроби затримання старійшини громади В. Храмова під час пікетів і після засідань адміністративних судів за участю останнього.

Усього на круглому столі детально обговорили інформацію про дев'ять конкретних випадків адміністративного і судового переслідування російських активістів. Особливу увагу приділили справі лідера НФ «Севастополь – Крим – Росія» В. Подьячого, якого звинувачено в закликах до порушення територіальної цілісності України (ст. 110 УК). Була висловлена впевненість, що у разі його засудження почнеться поетапна процедура масових арештів усіх активних російських громадських діячів і політиків з використанням накопиченого оперативного матеріалу СБУ і МВС.

Організатори круглого столу закликали присутніх раз і назавжди відмовитися від використання терміну «російськомовне населення», замінивши його терміном «російське населення Криму і Севастополя». Вони також закликали категорично відмовитися від використання принизливого, на їх думку, терміну «друга державна російська мова», і, слідуючи загальносвітовій практиці, використовувати термін «державна російська мова».

Учасники круглого столу вирішили, «зібравши факти і обставини переслідувань російських патріотів в Криму, видати брошуру (збірку), в якій ці факти будуть відображені». Екс-директор закритого телепроекту «Русский мир» Г. Гржібовська нагадала про крайню необхідність появи кримського російського правозахисного сайту. У результаті учасники круглого столу вирішили створити в Криму Раду громадських організацій і партій «для консолідації сил з протидії переслідуванням російських патріотів; для організації інформаційної і юридичної підтримки активістів або організацій, що стали об'єктами переслідувань».

У свою чергу, УНП закликає СБУ активніше боротися з антиукраїнськими організаціями в Криму. Представники УНП в Криму відзначають, що Служба безпеки України повинна надати громадськості детальну інформацію про підготовку антиукраїнського референдуму в Криму і притягати до відповідальності всіх його організаторів. Про це заявив глава кримської організації Української народної партії О. Фомушкін.

За даними самого О.Фомушкіна, у Криму при підтримці Кремля готується референдум, «який перетворить українську адміністративну одиницю на практично незалежну державу». «СБУ повинна, нарешті, перейти від слів до справи, заборонивши діяльність українофобських організацій Криму і Севастополя», – підкреслив О.Фомушкін, додавши, що, за його даними, референдум на півострові організуватиме Компартія, діяльність якої було б слід заборонити також.

О. Фомушкін закликав СБУ не «обмежуватися показовими заявами, а боротися з українофобськими організаціями Криму». «Окрім відкриття кримінальної справи проти лідера маргінальної організації «Севастополь–Крим–Росія», до реальних справ так і не дійшло», – нарікає він.

Натомість, рух «Право народу» вимагає від В.Наливайченка пояснити слова про намір СБУ не допустити в Криму референдуму. Про це на прес-конференції заявив лідер об'єднання «Единая родина», що входить до ГР «Право народу», О. Ржавський. «Ми, як люди, не знаємо, що за референдум має

відбутися в Криму. І коли В. Наливайченко каже, що ми не допустимо цей референдум, то, практично, силова структура залякує населення в проведенні такого референдуму», – вважає він.

Такі дії, за його словами, грубо порушують права громадян, оскільки проведення референдуму за народною ініціативою передбачене Конституцією. «Тому ми вважаємо за необхідне голові СБУ на тому ж каналі зробити публічне пояснення щодо свого виступу і пояснити людям, що СБУ не має законних підстав не допускати будь-які дозволені дії народу», – заявив О. Ржавський.

Стосовно того, чому саме ГР «Право народу» звернув увагу на таку заяву голови СБУ, О. Ржавський повідомив, що цей рух було створено на початку травня також з метою організації Всеукраїнського референдуму. За його словами, учасники мають намір винести на розсуд громадян низку питань, спрямованих на поліпшення існуючої системи влади. Зокрема, вони будуть ініціювати зміни до Конституції та низки законодавчих актів. А саме: відмінити прохідний бар'єр на виборах до Верховної Ради, зняти недоторканність з народних депутатів, Президента і суддів, посилити повноваження РНБОУ, провести люстрацію посадовців тощо. Провести референдум ГР «Право народу» пропонує у вересні, а 17 січня – одночасні вибори глави держави і парламенту вже за новими законами.

Нагадаємо, що раніше, із ініціативою стосовно Всеукраїнського референдуму із зміни статусу Криму виступило ВО «Свобода», а 27 вересня 2008 р. у Будинку архітектора в Києві відбулись збори громадян з метою створення ініціативної групи з підготовки і проведення Всеукраїнського референдуму з питання зміни автономного статусу Криму на обласний і скасування спеціального статусу м. Севастополь, а також внесення відповідних змін до Конституції і законів України.

Для участі в зборах зареєструвалось 212 жителів Києва і Київської області. Учасники зборів одногolosно прийняли рішення про необхідність проведення Всеукраїнського референдуму зі зміни статусу Криму і скасування спеціального статусу Севастополя.

28 жовтня ЦВК відмовила в реєстрації трьом ініціативним групам Всеукраїнського референдуму з народної ініціативи щодо зміни статусів Криму і Севастополя через недотримання вимог чинного законодавства.

Очевидно, в умовах політичного протистояння і підготовки до виборів, як президентських, так і парламентських, спокуса використання «кримської карти» лише посилюватиметься. Утім, політикам варто враховувати досвід 2004 р., що довів: створити «технологічний поділ» досить легко, набагато складніше виховати культуру взаємоповаги і толерантності – необхідну умову консолідації нації.

Прогноз на перспективу

Діяльність органів державної влади

Президент України В. Ющенко обеспокоен финансово-экономической ситуацией в государстве. Об этом заявила пресс-секретарь главы государства И. Ванникова, сообщает пресс-служба Президента.

“Исходя из финансово-экономической ситуации, сложившейся в стране, Президент В. Ющенко считает нецелесообразным покидать страну для осуществления долгосрочных заграничных командировок. Именно поэтому глава государства принял решение перенести государственный визит в Австралию”, – сказала И. Ванникова.

Пресс-секретарь главы государства добавила, что, по убеждению Президента, в правительстве нет собственной экономической программы.

По словам И.Ванниковой, Президент также констатирует отсутствие работы над бюджетом на 2010 г. (*Вовремя.info* (<http://www.vovremya.info>). – 2009. – 11.06).

* * *

Центральна та місцева влада має якнайвідповідальніше поставитися до завдань Євро-2012. Про це під час засідання Координаційної ради з підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи-2012 з футболу заявив Президент В. Ющенко (*З підготовкою до Євро затримки недоречні // Урядовий кур'єр.* – 2009. – 4.06).

* * *

Глава держави планує доручити Рахунковій палаті проаналізувати стан фінансування урядом соціальних програм у 2009 р. «Хочу доручити Рахунковій палаті проаналізувати повноту виконання Державного бюджету 2009 р. в частині фінансування всіх соціальних програм, передбачених на 2009 р.», – сказав В. Ющенко на нараді з головами обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій та головою Ради міністрів АР Крим.

В. Ющенко підкреслив, що на сьогодні в державі прийнято багато соціальних програм, які не виконуються. Крім того, Президент повідомив, що, за наявною інформацією, Кабінет Міністрів з початку року фінансує соціальну політику в різних регіонах по-різному.

Він доручив губернаторам почати щоденний моніторинг виконання соціальних програм у своїх областях (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (<http://www.president.gov.ua>). – 2009. – 10.06).

* * *

Прем'єр Ю.Тимошенко сподівається, що зміни до Конституції будуть внесені після виборів Президента.

Про це вона сказала у своєму телезверненні.

“Сьогодні в країні за чинною Конституцією ніхто ні за що не відпо-відає. Вона створює кілька антагоністичних і взаємовиключних центрів ухвалення рішень. Зміни до Конституції треба ухвалити негайно, бо чинна Конституція – це елемент нищення держави та її суверенітету”, – зазначила Прем’єр.

Вона вважає, що “жити за такою Конституцією надалі неприпустимо”.

“Нам треба чітко розмежувати повноваження Президента, Прем’єр-міністра, парламенту. Нам треба створити з нуля незалежну судову владу. Нам треба визначитися, в якій державі, з якою формою правління ми хочемо жити”, – зазначила Ю. Тимошенко.

Вона наголосила, що “саме для цього разом з переговорами про об’єднання (БЮТ і Партії регіонів) ми опрацьовували проект змін до Конституції, який мав після остаточного опрацювання, всенародного обговорення та публічного ухвалення пройти всі процедури Верховної Ради і бути прийнятим”. “Зараз все зупинили”, – додала Прем’єр (*Українська правда* (<http://www.pravda.com.ua>). – 2009. – 7.06).

* * *

Системна робота над об’єднанням усіх політичних сил України не припиняється навіть попри публічний вихід з переговорного процесу лідера парламентської опозиції. Створення такої потужної команди залишається чи не єдиним виходом з політичної та економічної кризи в державі. На цьому наголосила Прем’єр-міністр Ю. Тимошенко під час своєї прес-конференції у Будинку уряду (*Медуниця Ю.Десять кроків назустріч майбутньому // Урядовий кур’єр.* – 2009. – 10.06).

* * *

Європейський банк реконструкції та розвитку є одним із найбільших інвесторів в Україні. Про це на зустрічі з Радою директорів банку заявила Прем’єр-міністр України Ю. Тимошенко.

Глава уряду повідомила, що Україна та ЄБРР працюють у близько 170 проектах, а обсяг інвестицій ЄБРР в економіку України сягає 5 млрд дол.

За словами Ю.Тимошенко, співпраця з ЄБРР дає можливість фінансувати важливі напрями в промисловості, у реформуванні місцевого самоврядування. Глава уряду відзначила важливість проектів, які направлені на подолання наслідків Чорнобильської катастрофи: «Для України це дуже важливий напрямок, Україна це цінує».

Крім того, Прем’єр-міністр зауважила, що в кризовий період ЄБРР не припинив співпрацю з Україною, а навпаки – посилив її.

У свою чергу, глава делегації Ради директорів ЄБРР Т.Браун відзначив: «Ми хочемо працювати з вами у період кризи, але ще більше значення має те, що ми хочемо з вами працювати і після кризи». Він додав, що Україна є ключовою країною як в європейському, так і в світовому контексті і завдяки скоординованим діям сторони «зуміють створити більш сильну та кращу Україну».

Т. Браун зазначив, що у цьому році ЄБРР планує залучити до економіки України інвестицій на суму 1 млрд євро. Саме тому, за його словами, необхідно обговорити низку ключових напрямів співпраці.

За словами глави делегації Ради директорів ЄБРР, важливими напрямками співпраці також є енергетична галузь та муніципальна інфраструктура: «Ми будемо надавати вам допомогу у підготовці до чемпіонату з футболу 2012 р., допомагатимемо у реалізації муніципальних інфраструктурних проєктів, які необхідні для проведення такого чемпіонату» (*Урядовий портал (<http://www.kmu.gov.ua>). – 2009. – 10.06*).

* * *

Законопроект “О Концепции государственной информационной политики” утвержден во время заседания Кабинета Министров 10 июня.

Согласно Концепции, планируется разработать и принять закон Украины относительно доступа к информации, внести изменения в действующее законодательство относительно предотвращения монополизации отечественного информационного рынка, обеспечения прозрачности отношений собственности в сфере СМИ. Также предполагается урегулировать вопросы, которые касаются создания системы общественного вещания в Украине, предоставления статуса средств массовой информации отечественным интернет-ресурсам.

Также соответственно Концепции, планируется реформировать государственные и коммунальные печатные СМИ, принять меры для развития спутникового и кабельного телерадиовещания (*ЗАВТРА (<http://www.zavtra.com.ua>). – 2009. – 11.06*).

* * *

У Мінтрансу зв'язку розроблено понад 200 інвестиційних проєктів на суму 80 млрд грн. Про це заявив міністр транспорту та зв'язку Й.Вінський.

Й. Вінський наголосив, що залучені приватні ресурси на розвиток державного сектора можуть кардинально поліпшити інфраструктуру галузі (*Урядовий портал (<http://www.kmu.gov.ua>). – 2009. – 4.06*).

* * *

Кабінет Міністрів України затвердив Державну цільову програму з розвитку і створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, а також Державну цільову програму зі створення оптових ринків для продажу сільськогосподарської продукції до 2015 р. Про це повідомив міністр аграрної політики Ю.Мельник. За його інформацією, програмою передбачається до 2015 р. виділити для розвитку і створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів 6,5 млрд грн, а в 2009 р. зі Стабілізаційного фонду – 90 млн грн. При цьому Ю. Мельник не уточнив суму, яку планується виділити до 2015 р. на створення оптових ринків, наголосивши, що початковий обсяг фінансування становитиме 1,2 млрд грн (*Програма*

розвитку сільгоспкооперативів та оптових ринків // Сільські вісті. – 2009. – 5.06).

* * *

Зерновий пул Причорномор'я може бути створено найближчим часом, заявили аграрні міністри трьох країн – Росії, України та Казахстану – основних виробників зерна на пострадянському просторі. Зокрема, міністр аграрної політики України Ю. Мельник на бізнес-форумі в рамках Всесвітнього зернового форуму в Санкт-Петербурзі заявив, що створення пулу трьох країн дасть змогу ефективно використовувати наявну інфраструктуру для посилення ролі Росії, України та Казахстану на світовому зерновому ринку. Він повідомив, що, за прогнозами, урожай зерна в Україні цього року становитиме 42–43 млн т. Як заявила міністр сільського господарства РФ О. Скриннік, Росії необхідно спільно з Казахстаном і Україною провадити скоординовану політику експансії на світовому ринку. «Зволікати не можна. Завойовані нашими країнами останніми роками ринкові позиції необхідно підкріпити серйозними інвестиціями в інфраструктуру, створивши міцний фундамент для довгострокової конкурентоспроможності зерна з Чорноморського регіону. Створення такого пулу дасть змогу знизити залежність від спекулятивних чинників», – сказала вона. Заступник міністра сільського господарства Казахстану А. Євнієв, зі свого боку, зазначив, що Казахстан зараз виробляє близько 17 млн т зерна щороку, з яких близько 8 млн т іде на експорт. Зі свого боку, голова російського Мінсільгоспу висловила впевненість, що створення пулу підвищить конкурентоспроможність зерна з трьох країн. «Зараз обсяг експорту пшениці з трьох країн становить 24 % світового обсягу торгівлі пшеницею», – сказала О.Скриннік. За її словами, необхідно створити механізм спільного інтернаціонального управління зерновими запасами (*Скоординовано політику на зерновому ринку // Сільські вісті. – 2009. – 10.06).*

* * *

Кабінет Міністрів розробляє національний план заходів, спрямованих на боротьбу з корупцією. Про це повідомив Уповноважений уряду з питань антикорупційної політики Ю.Сухов під час зустрічі з президентом групи держав проти корупції GRECO Д.Косом.

Ю. Сухов зауважив, що, згідно з планом, основними складовими у протидії корупції визначено проведення роботи з громадськістю, впровадження громадського контролю за всіма процесами та налагодження взаємодії профільних органів у супроводженні антикризових законопроектів. Він також додав, що найближчим часом до парламенту буде подано урядовий законопроект про Антикорупційне бюро.

Урядовий уповноважений також звернувся до президента групи держав проти корупції GRECO з проханням надати підтримку у здійсненні експертизи при підготовці відповідного законопроекту для приведення його до норм світового законодавства, щоб у результаті було створено орган, який справді боротиметься з корупцією на найвищому рівні, повідомляє управління у зв'язках із ЗМІ Секретаріату Кабміну.

Ю. Сухов також повідомив, що готується пропозиція стосовно створення Координаційного комітету з реалізації антикорупційної політики, який займатиметься розв'язанням найбільш конфліктних ситуацій. За його словами, планується, що комітет очолить Прем'єр-міністр Ю. Тимошенко, а до складу увійдуть усі керівники центральних органів виконавчої влади.

У свою чергу, Д. Кос зауважив, що Уповноважений уряду з питань антикорупційної політики має відповідати за розробку та втілення антикорупційної політики і підтримувати зв'язок з трьома ключовими владними інстанціями – Президентом, урядом та парламентом (*Кабмін ініціює створення антикорупційного бюро // Урядовий кур'єр. – 2009. – 4.06*).

* * *

Кандидатом на посаду глави Міноборони може бути начальник Генштабу С.Кириченко.

ЗМІ стверджують, що саме його кандидатуру швидше за все запропонує Президент, оскільки було проведено тривалу зустріч, під час якої Президент заслухав звіт начальника Генштабу про стан бойової готовності Збройних сил (*Українська правда (<http://www.pravda.com.ua>). – 2009. – 10.06*).

* * *

Міністр у справах сім'ї, молоді і спорту Ю. Павленко провів зустріч з послом Канади в Україні Д. Кароном, у ході якої сторони обговорили меморандум, що готується, між країнами про молодіжні обміни. Про це повідомила прес-служба відомства. Мінсім'ї зазначає, що документ, ініціатива якого була подана канадською стороною, спрямований на лібералізацію візового режиму в частині спрощення процедури одержання українськими громадянами віком від 18 до 35 років права подорожувати, навчатися і працювати в Канаді терміном до 1 року (*Канада хоче спростити візовий режим для нашої молоді // Голос України. – 2009. – 6.06*).

Політика

Иностранцам при пересечении российской границы, возможно, придется сдавать отпечатки пальцев. С такой инициативой выступил Следственный комитет при прокуратуре России.

По словам замглавы комитета В. Пискарева, иностранцев также будут фотографировать при въезде в Россию и сканировать их документы.

Кроме того, СКП предлагает ужесточить ответственность за поведение иностранцев приглашающей стороны или их работодателей.

В. Пискарев подчеркнул, что рост преступности среди нелегальных мигрантов в прошлом году составил 134 %. По его словам, только в прошлом году мигранты, в основном из стран СНГ, совершили 54 тыс. преступлений в России. Более половины – 30 тыс. зарегистрированы в Центральном

федеральном округе, а каждое третье – 16,5 тыс. в Москве (*PRESIDENT.org.ua* (<http://president.org.ua>). – 2009. – 10.06).

* * *

Україна та Росія мають намір підписати протокол щодо надання інформації про загальну чисельність особового складу та основних озброєнь ЧФ РФ, які перебувають на території України.

Про це йшлося на засіданні підкомісії з питань функціонування Чорноморського флоту РФ та його перебування на території України українсько-російської міждержавної комісії, повідомляє прес-служба МЗС.

Також було предметно обговорені можливі шляхи правового врегулювання дій сторін у випадку кризових ситуацій, пов'язаних з використанням ЧФ РФ з території України.

Українська сторона звернула увагу РФ на систематичне порушення командуванням ЧФ Росії встановленого базовими угодами та законодавством України порядку перетинання державного кордону та пересування територією України військовослужбовцями, військовими кораблями і суднами забезпечення флоту та закликала російську сторону до добросовісного виконання своїх міжнародних зобов'язань.

Також були обговорені питання заборгованості підприємств, установ і організацій ЧФ РФ перед Пенсійним фондом, іншими соціальними фондами зі сплати податків та виплати заробітної платні.

Українська сторона звернулася з наполегливим проханням до російської сторони погасити відповідні борги та припинити порушення законодавства України у цій сфері.

Сторони погодили алгоритм поетапного оформлення результатів інвентаризації земельних ділянок ЧФ РФ та домовилися скорегувати часові рамки її проведення, затверджені на попередньому засіданні підкомісії.

Також сторони продовжили обговорення проекту угоди з питань юрисдикції та надання правової допомоги у кримінальних справах на період перебування ЧФ РФ на території України.

Росія повідомила про неможливість врегулювання питання подвійного громадянства окремих категорій військовослужбовців ЧФ РФ та членів їхніх сімей шляхом укладення відповідного двостороннього договору з Україною (*Українська правда* (<http://www.pravda.com.ua>). – 2009. – 10.06).

* * *

Предварительные договоренности двух ведущих политических сил – Партии регионов и БЮТ о создании широкой коалиции в очередной раз сорвались. Напомним, что на протяжении последней недели БЮТ и Партия регионов вели «полузасекреченные» переговоры о создании широкой коалиции. Главным условием для так называемой “ширки” было внесение изменений в Конституцию. И если раньше переговоры и их срывы держались в секрете, то теперь о разрыве стали говорить громко и публично (*По материалам печатных СМИ и интернет-изданий*).

* * *

Итак, попытка создания коалиции между Партией регионов и БЮТ, появление которой ожидали на неделе, провалена... Наиболее вероятным вариантом развития событий называют сохранение статус-кво: Ю. Тимошенко остается Премьером и идет вместе со всеми (В. Януковичем, А. Яценюком, В. Ющенко ипр.) на президентские выборы...

Но нельзя исключать и другие варианты. Например, роспуск парламента... (ЗАВТРА (<http://www.zavtra.com.ua>). – 2009. – 9.06).

* * *

Конституционный Суд Украины вынес решение относительно срока полномочий председателей и депутатов местных советов, избранных на внеочередных выборах. Он такой же, как и у тех, кто был избран на очередных выборах – четыре года для председателя, пять лет – для остальных депутатов. В Киеве внеочередные выборы мэра и Киевсовета состоялись в 2008 г. Получается, Л. Черновецкому продлили мэрский срок до 2012 г. (Касьянова А. Черновецкому продлили срок до 2012 года // Газета по-киевски. – 2009. – 10.06).

* * *

Вновь возобновилось движение в вопросах, связанных с министром внутренних дел Ю.Луценко. Замглавы фракции Партии регионов А. Ефремов попросил Председателя Верховной Рады В. Литвина организовать выступление Ю. Луценко в парламенте, в котором тот должен принести извинения одному из лидеров Партии регионов Б. Колесникову.

Напомним, Киевский апелляционный суд на прошлой неделе обязал министра опровергнуть сказанные им с трибуны Верховной Рады слова о том, что Б. Колесников причастен к вымогательству и другим преступлениям.

В. Литвин выполнил просьбу А. Ефремова – задача аппарату поставлена. Но не факт, что выступление состоится: похоже, Ю. Луценко решил сопротивляться до последнего. Как сообщила пресс-секретарь главы МВД И.Кисиль, на данный момент решение суда министром официально не получено, но и после его получения вполне возможно, что оно будет обжаловано в Верховном Суде (Эксперт-центр (<http://www.expert.org.ua>). – 2009. – 10.06).

* * *

Общественная организация «Кияни передусім» намерена подать иск в Генпрокуратуру, а также в Окружной административный суд Киева по поводу давления на владельцев визуальной рекламы. Кроме того, организация собирается обратиться к Президенту Украины В. Ющенко и лидерам основных политсил, чтобы те дали свою оценку таким действиям столичных властей. Об этом В. Пилипишин сообщил на пресс-конференции. В частности, он рассказал, что все билборды, размещенные организацией «Кияни передусім» в конце мая, были сорваны или заклеены по устному указанию от руководства КГГА. На

плакатах анонсувалися основні програмні положення (Белова К.Иск в Генпрокуратуру // Столичные новости. – 2009. – 16.06).

Економіка

В третьем и четвертом кварталах 2009 г. можно ожидать роста цен на газ, считает зампреда правления “Газпрома” А.Медведев. “Тот рост цен, который мы наблюдаем в последние недели, будет отражен и в ценах нефтепродуктов, которые входят в наши газовые формулы. Если эта тенденция сохранится, в третьем и четвертом квартале можно ожидать, что цены пойдут вверх”, – сказал он в эфире “Эха Москвы”.

А. Медведев констатировал, что “Газпром” впервые за этот год зафиксировал рост спроса на газ со стороны европейских потребителей. “Впервые с начала года заявки иностранных покупателей превысили наши ожидания в соответствии с графиком поставок”, – сказал он. Кроме того, А. Медведев выразил надежду, что практика своевременных платежей Украины за поставки газа будет продолжена. “Можно вздохнуть с облегчением, что очередной платеж был сделан в полном объеме. Мы надеемся, что эта практика будет продолжена и контракты будут работать”, – заявил он. Зампредправления “Газпрома” убежден, что повода обсуждать срыв платежей впредь “быть не должно”. “Скучно было бы все это обсуждать, если бы мы раз за разом не сталкивались с риском невыполнения тех или иных условий контрактов со стороны украинских коллег. Но прошло пять месяцев поставок и транзита. Несмотря на все опасности, платежи делались в срок и в полном объеме”, – констатировал он.

Комментируя ситуацию с задержкой платежей за майские поставки газа в Украину, А.Медведев отметил: “Мы пошли на то, чтобы не применять штрафные санкции, хотя такая возможность у нас была. Но с учетом той сложной экономической ситуации, в которой оказалась и сама Украина, и компания “Нефтегаз”, “Газпром” пошел навстречу”. А. Медведев сказал также, что в “Газпроме” не поддерживают идею перенесения пунктов продажи газа европейским потребителям на украинские границы (*Версии.com (http://www.versii.com).* – 2009. – 9.06).

* * *

Рада Національного банку вважає за можливе утримання 2009 р. інфляції на рівні 12–13 %.

Про це на брифінгу заявив голова ради НБУ П.Порошенко.

П. Порошенко підкреслив, що інфляція може стримуватися за умови відсутності підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги і цін на енергоносії.

Голова ради вказав на стабілізацію, що намітилася в ряді галузей економіки – сільському господарстві, металургії, хімічній промисловості (*Українська правда (http://www.pravda.com.ua).* – 2009. – 10.06).

* * *

До кінця 2009 року курс гривні до долара США зміцниться до рівня 7 грн/дол. Про це повідомив заступник голови Національного банку України О.Савченко. «Зараз курс рівноваги для України на рівні 7 грн/дол. Але далі потрібно думати: якщо гривня зміцнюватиметься до 6 грн/дол., а інші валюти до долара залишаться на колишніх позиціях, це негативно вплине на конкурентоспроможність нашої продукції», – сказав він. Банкір переконаний, що, виходячи з цього, до кінця року курс буде на рівні 7 грн/дол. За його прогнозами, наступного року гривня може продовжити зміцнюватись (*Гривня зміцнюється // Сільські вісті. – 2009. – 5.06*).

* * *

Рекапіталізація проблемного «Родовід Банку» може не відбутися: фін-установі не вдається домовитися зі своїми кредиторами про реструктуризацію боргів, відтак український уряд бариться з уливанням капіталу. Зокрема, банк ніяк не може знайти компромісу з американською компанією Cargill, якій він заборгував 6 млн дол.: кредитор відмовляється подовжити терміни дії позики. Реструктуризація синдикуваного кредиту «Родовід Банку» на суму 17 млн дол. також опинилася під загрозою: кредитори очікують рішення Cargill, а тому відмовляються пом'якшити умови кредитування фінустанови. Для держави така ситуація неприйнятна, оскільки, відповідно до умов кредитування «Родовід Банку», при зміні власника (у процесі рекапіталізації) кредитори можуть змусити уряд достроково погасити всі позики банку. Якщо держава відмовиться рекапіталізувати «Родовід Банк», а покупці на актив при цьому не знайдуться, фінустанова збанкрутує. До речі, СК «Глобус» уже намагається ініціювати процедуру банкрутства «Родовід Банку»: страхова компанія подала позов до Господарського суду Києва про примусове стягнення з банку 1 млн євро, розміщених на депозиті фінустанови. Якщо банк добровільно не розплатиться за своїми зобов'язаннями, страховик готовий подати судовий позов про визнання установи банкрутом. Подібні позови СК пред'явила й іншим проблемним фінзакладам: «Укрпромбанку» (на суму 52.558 тис. євро) і «Західінкомбанку» (101,9 тис. євро).

Доля «Надра Банку» також дотепер не вирішена – уряд так і не включив установу до списку претендентів на рекапіталізацію. Крім того, зі списку тимчасово виключені «Імексбанк» і банк «Фінанси та Кредит», оскільки їхні власники не бажають віддавати державі 60 % + 1 акцію в рамках рекапіталізації. Разом з тим НБУ розпочав процедуру банкрутства банку «Причорномор'я», оскільки інвесторів, які бажають капіталізувати установу, так і не знайшлося.

Можливо, НБУ все ж таки вдасться залучити інвесторів у проблемні банки. Відповідно до постанови Нацбанку № 225, що набуває чинності 1 червня, тимчасові адміністратори фінустанов можуть зменшувати розмір статутного капіталу банків і знижувати номінальну вартість акцій до 1 коп. У підсумку

вартість проблемних банків для потенційних інвесторів зменшиться (*Руденко В. Мильні бульбашки // Контракти. 2009. – 8.06*).

* * *

Зростання ринку українських цінних паперів для багатьох виявилось повною несподіванкою. Здавалося, невтішні авторитетні прогнози щодо подальшої динаміки ВВП і дефіциту бюджету країни мали б витверезити найзатятіших оптимістів і остаточно знецінити в їхніх очах папери вітчизняних підприємств. Більшість експертів вважають основною причиною зростання українських індексів позитивний вплив зовнішніх ринків (*Святненко А. Весняний оптимізм. Фондовий ринок України зріс уже майже у 2,5 рази. За 2,5 місяці... // Дзеркало тижня. – 2009. – 6–12.06*).

* * *

Профспілковий комітет ВАТ «Арселор-Міттал Кривий Ріг» відмовився узгоджувати наказ керівництва підприємства про запровадження з 1 серпня неповного робочого тижня. Унаслідок цього понад 18 тис. працівників недоотримуватимуть до 40 % заробітку. До проекту наказу додається форма заяви про згоду працювати в нових умовах, інакше адміністрація лишає за собою право звільнити працівника.

Це суперечить колективному договору, принципам збереження соціальних гарантій, викладених у меморандумі про взаєморозуміння між Кабміном і підприємствами гірничо-металургійного комплексу, а також є порушенням інвестзобов'язань, вважає профком. І вимагає від представників власника припинити спроби перекласти на плечі працівників тягар економічного становища. Про це йдеться у відкритому листі до керівників країни, області, галузі, яких профспілкові лідери закликають підтримати їхню позицію (*Криворізьких металургів збираються перевести на неповний робочий тиждень // Голос України. – 2009. – 4.06*).

* * *

Мировые цены на нефть, взлетевшие до неадекватно высокого уровня, который почти в два раза превышает отметки на начало 2009 г., ждет неминуемый обвал. Все больше российских и иностранных экспертов сходятся во мнении, что рекордная стоимость «черного золота» находится под давлением спекулятивного капитала, который добивается создания очередного «финансового пузыря». Аналитики полагают, что чем позже этот пузырь лопнет, тем страшнее могут быть последствия (*ЗАВТРА (<http://www.zavtra.com.ua>). – 2009. – 8.06*).

* * *

Трудовой коллектив Харьковского тракторного завода требует от Премьер-министра Украины Ю.Тимошенко выполнения обязательств, данных предприятию. Об этом машиностроители заявили, собравшись на

центральной площади Харькова на митинг протеста (*Гук Н.ХТЗ: на грани остановки // Рабочая газета. – 2009. – 10.06*).

* * *

Украинский авторынок продолжает демонстрировать антирекорды. Так, в апреле – мае спад продаж по сравнению с аналогичным периодом прошлого года составил почти 80 %, и это, судя по всему, не предел. В течение мая цены на авто уже “просели” на 5 – 7 %. Дилеры пытаются изо всех сил сдержать ценопад, но в том, что он будет, уже не сомневается никто. Другой вопрос: когда цены рухнут окончательно и до какого уровня... (*К концу лета цены на авто могут упасть в 1,5 – 2 раза // Сегодня. – 2009. – 5.06*).

* * *

Начальник «Киевского метрополитена» П. Мирошников заявляет, что работы на трех станциях в направлении Теремков будут закончены через 3 месяца.

По его словам, продление Куреневско-Красноармейской линии (станции «Демеевская», «Голосеевская» и «Васильковская») на сегодня готово на 80–90 %, но работы остановлены из-за нехватки средств.

«Метро финансируется как городом, так и государством. Свои обязательства не выполняет как раз государство. По договору обе стороны рассчитываются по схеме 50 на 50. Однако в прошлом году город финансировал строительство метро на 84 %, в то время как государство лишь на 16 %. В нынешнем году средства выделяют только из столичной казны», – сказал начальник метрополитена.

Он также заявил, что в настоящее время уровень износа подвижного состава метро составляет 75 %, а с запуском новых станций будут нужны дополнительные вагоны...

Кроме того, по его словам, убыточной является перевозка пассажиров, потому что себестоимость поездки больше стоимости жетона (*Метрополитен обещает закончить станции на Теремки за 3 месяца // Сегодня. – 2009. – 4.06*).

* * *

Строительство Дарницкого моста, известного также как «мост Кирпы», может затянуться еще на десятилетие. Такое предположение высказал министр транспорта и связи И. Винский. По его мнению, все упирается в финансирование (*Пархомчук Д. Золотой долгострой // Украинская Инвестиционная газета. – 2009. – 8 – 14.06*).

* * *

К Евро-2012 вокруг Киева не построят окружную дорогу. Хотя планировалось, что к футбольному чемпионату сдадут 149 км дороги из запланированных 211. «Сейчас даже речи не может быть о том, чтобы дорога была закончена в указанные сроки. Под вопросом даже строительство отдельных участков», – сказал нам гендиректор «Укравтодора» В.Гуржос. Как

пояснили в «Укравтодоре», деньги из бюджета выделены лишь на проектные работы (120 млн грн), дальше должны были подключиться инвесторы, но их нет. Кроме того, дорожников смущает, что до сих пор не принят закон об отчуждении земель в общественных нуждах. Дорога должна пройти через частные владения, а механизма компенсации их собственникам пока нет (*Окружную не построят к Евро-2012 // Сегодня. – 2009. – 4.06*).

* * *

Уся спортивна інфраструктура Донецька буде підготовлена до кінця 2009 р. Про це заявив донецький міський голова О. Лук'янченко під час зустрічі з Президентом В. Ющенком, на якій обговорювали підготовку до проведення фіналу чемпіонату Європи з футболу 2012 р. (*Євро-2012: шахтарська столиця із завданням упорається // Урядовий кур'єр. – 2009. – 9.06*).

* * *

Договір про регіональну співпрацю підписано під час зустрічі в Південній Пальмірі голови Одеської обласної ради М. Скорика з головою Законодавчих зборів Ленінградської області І. Хабаровим. За словами М.Скорика, підписання документа – перший крок до розвитку співпраці цих регіонів у сфері культури та економіки.

За словами керівництва Ленінградської області, російських інвесторів цікавить морська і транспортна сфери регіону. Зокрема, делегація Законодавчих зборів Ленінградської області висловила зацікавленість щодо участі у будівництві траси Одеса – Рені (*Дружитимуть регіонами // Урядовий кур'єр. – 2009. – 4.06*).

* * *

Влада Національного дитячого курорту розробила інвестиційний проект створення сучасного достатньо потужного льотовища. Чинovníки звернулися до Міністерства оборони України з проханням про прийом у комунальну власність злітно-посадочної смуги військового аеродрому другого класу. Згідно з інвестпроектom аеродром прийматиме літаки цивільної авіації та інші види повітряного транспорту, здійснювати аеродромне обслуговування та капремонт (*Хоменко В.У Євпаторії буде аеропорт // Голос України. – 2009. – 10.06*).

Соціальна сфера

Протягом останніх 15 років заробітки китайців швидко зростали – 2009 р. середня зарплата на підприємствах сягнула 360 дол./міс. Тепер як еталон дешевої робочої сили краще наводити українців – після девальвації гривні оклади в Китаї помітно вищі, ніж в Україні. За даними Держкомстату, у першому кварталі 2009 р. зарплата в нашій країні становила в середньому 1736 грн, або лише близько 220 дол./міс. Якщо низькі заробітки створили економічне диво в Китаї, Японії, Південній Кореї та деяких інших державах, то чи можуть

вони посприяти розвитку економіки в Україні? Можуть, але тільки за певних умов (*Кравчук К. Гра в монополію // Контракти. – 2009. – 8.06*).

* * *

Крым – непотопляемый мусорный авианосец?

Такое сравнение сделал на пресс-конференции в Симферополе председатель Крымской республиканской ассоциации “Экология и Мир” (КРАЭМ) В.Тарасенко. По его словам, если сегодня не решить проблему отходов на полуострове, то перспективы его развития как курортного региона будут сведены к нулю (*Пронин И. Крым – непотопляемый мусорный авианосец? // Рабочая газета. – 2009. – 10.06*).

* * *

Как сообщает «Вовремя.info», в мае число безработных граждан, состоящих на учете в Государственной службе занятости, сократилось почти на 10 %, или 75 тыс. человек. Снижение уровня безработицы, продолжающееся три месяца, объясняется ростом занятости в сельском хозяйстве и туризме, а также привлечением городских жителей к общественным работам. Такая тенденция продлится лишь до осени, уверены эксперты (*Эхо (<http://eho-ua.com>). – 2009. – 12.06*).

* * *

Уровень безработицы в Украине вырастет на 25 % в связи с запретом игорного бизнеса, отмечают в Ассоциации деятелей игорного бизнеса.

В четверг, 11 июня, Верховная Рада Украины преодолела вето Президента на закон о запрете игорной индустрии.

В ассоциации напоминают, что к началу мая в Украине на учете в центрах занятости находились чуть более 800 тыс. граждан. Тепер к ним присоединятся еще 200 тыс. работников игорной индустрии (*From-ua (<http://www.from-ua.com>). – 2009. – 11.06*).

* * *

Безработица будет усиливаться, а в конце минувшего года в Украине была «лишь первая волна экономических потрясений». Об этом рассказал эксперт А. Высоцкий.

По его словам, множество компаний пока “проедает” свои запасы и еще не столкнулось лицом к лицу с необходимостью жить в соответствии с текущими доходами. Эксперт утверждает, что спад в экономике сделал работодателей более разборчивыми и требовательными, но высококвалифицированными специалистами они рисковать не станут, даже несмотря на рост безработицы. “За ними по-прежнему будет идти “охота”, – считает А. Высоцкий (*PRESIDENT.org.ua (<http://president.org.ua>). – 2009. – 9.06*).

* * *

Из-за финансового кризиса украинские трудовые мигранты переезжают с одной страны в другую, но возвращаться домой не спешат. Об этом

свидетельствует исследование Международного благотворительного фонда “Каритас Украина”.

Вопреки кризису, домой собираются лишь украинские строители и те, кто работал на промышленных объектах в ЕС.

Эксперты фонда “Каритас Украина” констатируют, что украинцы в связи с финансовыми трудностями скорее едут в большие европейские мегаполисы, чем возвращаются на Родину. В Украине их пугает массовая безработица и нестабильность банковской системы (*Корреспондент.net* (<http://korrespondent.net>). – 2009. – 12.06).

* * *

Всемирная организация здравоохранения передала Киеву 61 тыс. единиц противогриппозного препарата – Тамифлю. Об этом говорится в сообщении Минздрава.

«Первая вакцина будет готова только к октябрю. До этого времени в Украинском институте гриппа должны создать специальную лабораторию, где и будут диагностировать грипп А/Н1N1. В стране зарегистрирован всего 1 случай заболевания – сейчас мужчина уже выздоровел. Пандемия Украине пока не грозит», – говорится в сообщении.

Однако для быстрого выявления заболевания в Украине планируют установить в аэропортах и на железнодорожных вокзалах теплоулавливающие датчики. Эти приборы будут фиксировать повышенную температуру тела пассажиров. Также на борьбу с вирусом А/Н1N1 правительство уже выделило 50 млн грн (*Новый Мост* (<http://www.new-most.info>). – 2009. – 15.06).

Події: експертні оцінки розвитку

Пока Украина не дифференцируется из постсоветского пространства, пока она не проведет процесс политической, исторической и стратегической демаркации, до тех пор отношения между Киевом и Москвой не будут развиваться. Такое мнение высказал генеральный директор Института глобальных стратегий В.Карасев.

По его словам, «Россия испытывает ностальгию по Украине как по части своей территории. Что же делать в таком случае? Возможны два варианта построения истинно партнерских, стратегических отношений между Украиной и Россией».

«В первом случае – когда Украина станет частью Запада и примет от Запада гарантии территориальной целостности через военно-политический Альянс или Европейский Союз, когда будет проведена демаркация границ, тогда у России не будет поводов, чтоб держать Украину в сфере своих интересов», – отметил эксперт.

«Другой вариант – если Украина останется в сфере влияния России. Почему так? Россия не настолько сильна, чтобы вернуть себе статус империи, и при этом не настолько слаба, чтобы быть обычным государством. Украина не

настолько сильна, чтобы соседствовать с Россией независимо, без западных гарантий, но не настолько слаба, чтобы сегодня оказаться в сфере влияния России. Вот в чем корень проблемы, источник кризиса», – подчеркнул А.Карасев.

По словам эксперта, «сегодня все говорят, что в отношениях Украины и России есть негатив и позитив. Но в отношениях США и Ирана тоже есть негатив и позитив, но о чем это говорит?»

«Когда российское руководство заявляет, что Украина – Малая Россия, что у нее нет права вступать в НАТО; когда В.Путин говорит о том, что никто не имеет права вмешиваться в отношения Киева и Москвы, – это имперская логика, которая не признает границ», – подчеркнул политолог.

«Для них (России) отношения с Украиной – это внешняя политика. Логика России – сдерживать Украину от западных устремлений, будь то форма НАТО или ЕС. А нам надо делать выводы и выбор», – подытожил В.Карасев (*УРА-Информ. Донбасс (<http://ura.dn.ua>). – 2009. – 9.06*).

Коментарі спеціалістів на звернення громадян *

Державна реєстрація нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади

Чи застосовуються акти законодавства Союзу РСР з питань, які не врегульовані законодавством України?

Постановою Верховної Ради України від 12.09.1991 р. № 1545 “Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства Союзу РСР” встановлено, що до прийняття відповідних актів законодавства України на території республіки застосовуються акти законодавства Союзу РСР з питань, які не врегульовані законодавством України, за умови, що вони не суперечать Конституції і законам України.

Міністерство юстиції України

Податкова політика

Як врегульовано питання оподаткування доходу у вигляді спадщини, одержаного з джерел на території України, на користь нерезидента?

Згідно з п. 2.1 ст. 2 Закону України від 22.05.2003 р. № 889 “Про податок з доходів фізичних осіб” (далі – Закон) платниками податку є резидент, який отримує як доходи з джерелом їх походження з території України, так й іноземні доходи, та нерезидент, який отримує доходи з джерелом їх походження з території України.

Відповідно до п. 3.2 ст. 3 Закону об'єктом оподаткування нерезидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерелом його походження з України, який підлягає кінцевому оподаткуванню при його виплаті.

Згідно з п. 1.3 ст. 1 Закону дохід з джерелом його походження з України – будь-який дохід, одержаний платником податку або нарахований на його користь від здійснення будь-яких видів діяльності на території України, у тому числі, але не виключно, доходів у вигляді активів, що передаються у спадщину, якщо такі активи або джерело їх виплати містяться на території України.

Доходи з джерелом їх походження з України, що нараховуються (виплачуються, надаються) на користь нерезидентів, підлягають оподаткуванню за правилами, встановленими для резидентів, з урахуванням особливостей, визначених окремими нормами цього Закону (пп. 9.11.1 п. 9.11 ст. 9), зокрема такою особливістю є застосування до вказаних доходів спеціальної ставки, визначеної п. 7.3 ст. 7 Закону.

Відповідно до п. 7.3 ст. 7 Закону ставка податку становить подвійний розмір ставки, визначеної п. 7.1 цієї статті, від об'єкта оподаткування, нарахованого як виграш чи приз (крім державної лотереї у грошовому виразі) на користь резидентів або нерезидентів та від будь-яких інших доходів, нарахованих на користь нерезидентів – фізичних осіб, за винятком доходів, визначених у пп. 9.11.3 п. 9.11 ст. 9 цього Закону (проценти, дивіденди, роялті).

Враховуючи наведене, а також те, що ст. 7 Закону є загальною і її п. 7.3 має застосовуватися у всіх випадках, де передбачено оподаткування доходу нерезидентів, у т. ч. при оподаткуванні спадщини, то вартість (сума) доходів, одержаних з джерел в Україні, у т. ч. у вигляді спадщини нерезидентом, підлягає оподаткуванню за ставкою, передбаченою п. 7.3 ст. 7 Закону (30 % з 01.01.2007 р.). Стосовно питання оподаткування вартості подарунку, одержаного резидентом від дарувальника-нерезидента, повідомляємо, що оподаткування доходів, одержаних у вигляді подарунків, регламентується ст. 14 Закону.

Згідно з п. 14.1 цієї статті Закону кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку, оподатковуються за правилами, встановленими Законом для оподаткування спадщини.

Оподаткування доходу, отриманого платником податку внаслідок прийняття ним у спадщину коштів, майна, майнових чи немайнових прав, регламентується ст. 13 Закону.

Відповідно до пп. 13.2.3 п. 13.2 ст. 13 Закону при отриманні будь-якого об'єкта спадщини (подарунку) будь-яким спадкоємцем від спадкодавця-нерезидента такий дохід підлягає оподаткуванню за ставкою податку, визначеною п. 7.1 ст. 7 Закону (15 % з 01.01.2007 р.).

Відповідно до Закону фізична особа – платник податку, у т. ч. нерезидент, який одержав протягом звітного податкового року дохід у вигляді спадщини (подарунку), зобов'язаний включити його вартість (суму) до складу загального річного оподаткованого доходу та подати до 1 квітня наступного року річну податкову декларацію про майновий стан і доходи до податкового органу за

місцем своєї податкової адреси (місце постійного або переважного проживання платника податку, а нерезидент – за місцем отримання доходу), а також сплатити відповідну суму податку з вартості (суми) об'єктів такої спадщини (подарунка).

Водночас, згідно зі ст. 21 Закону, якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, застосовуються норми такого міжнародного договору стосовно суб'єктів, які підпадають під його дію.

Державна податкова адміністрація України

* * *

За якою ставкою оподатковується дохід (подарунок) у вигляді нерухомого майна, отриманий фізичною особою – платником податку від дружини батька?

Порядок оподаткування доходів фізичних осіб регулюється Законом України від 22.05.2003 р. № 889 “Про податок з доходів фізичних осіб” (далі – Закон), яким встановлено (п. 1.3 ст. 1), що доходом фізичних осіб з джерел на території України є будь-який дохід, одержаний платником податку або нарахований на його користь протягом звітного оподаткованого періоду, до якого, зокрема, належать і подарунки (пп. “и” п. 1.3 ст. 1).

Згідно з п. 14.1 цієї статті Закону кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку, оподатковуються за правилами, встановленими цим Законом для оподаткування спадщини.

Оподаткування доходу, отриманого платником податку внаслідок прийняття ним у спадщину коштів, майна, майнових чи немайнових прав регламентується ст. 13 Закону.

Ст. 13 Закону встановлено кілька ставок для оподаткування доходів, отриманих платником податку внаслідок прийняття у спадщину коштів, майна та немайнових прав, розмір яких регулюється від ступеня споріднення спадкоємця із спадкодавцем (незалежно від об'єкта спадщини).

Згідно із Законом (пп. 1.20.4 п. 1.20 ст. 1) членами сім'ї фізичної особи першого ступеня споріднення вважаються її батьки та батьки її чоловіка або дружини, її чоловік або дружина, діти як такої фізичної особи, так і її чоловіка або дружини, у тому числі усиновлені ними діти. Інші члени сім'ї фізичної особи вважаються такими, що мають другий ступінь споріднення.

Відповідно до пп. 13.2.1 п. 13.2 ст. 13 Закону при отриманні будь-якого об'єкта спадщини спадкоємцями, що є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення, такий дохід підлягає оподаткуванню за нульовою ставкою податку.

Якщо подарунок у вигляді нерухомого майна у 2007 р. отриманий від дружини батька платника податку, тобто від члена сім'ї фізичної особи

першого ступеня споріднення, то відповідно до Закону такий дохід підлягає оподаткуванню за нульовою ставкою.

Також повідомляємо, що відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 р. № 527-р “Питання декларування фізичними особами майнового стану та доходів” фізичні особи – платники податку, що одержали дохід у вигляді спадщини (подарунка), який згідно з Законом оподатковується за нульовою ставкою, не зобов’язані включати вартість (суму) такої спадщини (подарунка) до складу загального річного оподатковуваного доходу та подавати річну податкову декларацію про майновий стан і доходи до податкового органу за місцем своєї податкової адреси, але за умови відсутності інших підстав для подання декларації.

Державна податкова адміністрація України

Правила утримання житлових будинків та прибудинкових територій

За яких умов можливе встановлення компресора в технічному підвалі багатоквартирного будинку?

Приміщення в житловому будинку поділяються на житлові, нежитлові та допоміжні.

Допоміжні приміщення багатоквартирного будинку-приміщення, призначені для забезпечення експлуатації будинку та побутового обслуговування мешканців будинку (сходові клітки, вестибулі, перехідні шлюзи, позаквартирні коридори, колясочні, кладові, сміттекамери, горища, підвали, шахти і машинні відділення ліфтів, вентиляційні камери та інші технічні приміщення).

Нежитлові приміщення – приміщення, які належать до житлового комплексу, але не належать до житлового фонду і є самостійним об’єктами цивільно-правових відносин.

Згідно зі ст. 382 Цивільного кодексу України власникам квартири у дво- або багатоквартирному житловому будинку належать на праві спільної сумісної власності приміщення загального користування, опорні конструкції будинку, механічне, електричне, сантехнічне та інше обладнання за межами або всередині квартири, яке обслуговує більше однієї квартири, а також споруди, будівлі, які призначені для забезпечення потреб усіх власників квартир, а також власників нежитлових приміщень, які розташовані у житловому будинку.

Відповідно до ст. 10 Закону України “Про приватизацію державного житлового фонду” та рішення Конституційного Суду України від 02.03.2004 р. № 4-рп/2004 щодо офіційного тлумачення положень п. 2 ст. 10 згаданого Закону (що є обов’язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене) допоміжні приміщення передаються у спільну власність громадян одночасно з приватизацією ними квартир (кімнат у квартирах) багатоквартирних будинків безоплатно і окремо приватизації не

підлягають. Власники неприватизованих квартир багатоквартирного будинку є співвласниками допоміжних приміщень нарівні з власниками приватизованих квартир.

Питання щодо згоди співвласників допоміжних приміщень у багатоквартирних будинках на вчинення будь-яких дій стосовно допоміжних приміщень вирішується відповідно до законів України, які визначають правовий режим власності.

Згідно зі ст. 369 Цивільного кодексу України володіння, користування і розпорядження майном, що є у спільній сумісній власності, здійснюється за згодою всіх співвласників.

Правочин щодо розпорядження спільним майном, вчинений одним із співвласників, може бути визнаний судом недійсним за позовом іншого співвласника у разі відсутності у співвласника, який вчинив правочин, необхідних повноважень.

Якщо ж приміщення в підвалі будинку визначені як нежитлові у проектній документації на будинок та відповідно зареєстровані в Бюро технічної інвентаризації і є самостійним об'єктом цивільно-правових відносин, то на будь-які дії з ними їхні власники не потребують узгодження з іншими мешканцями житлового будинку.

Відповідно до Правил утримання житлових будинків та прибудинкових територій, затверджених наказом Держжитлокомунгоспу України від 17.05.2005 р. № 76, допоміжні приміщення житлового будинку призначені для забезпечення експлуатації будинку та побутового обслуговування населення. Доступ представників виконавця послуг до транзитних інженерних комунікацій, що проходять через приміщення, має бути забезпечений у будь-який час доби.

Використовувати технічні підвали не за призначенням забороняється.

Крім того, згідно із згаданими Правилами, у підвалах і технічних підвалах має забезпечуватися:

– температурно-вологісний режим приміщень підвалів і технічних підвалів, що перешкоджає випаданню конденсату на поверхнях огорожувальних конструкцій;

– доступ до всіх елементів підвалу і технічного підвалу і чистота;

– належне освітлення підвальних приміщень.

Отже, встановлення компресора у технічному підвалі можливе лише за згодою всіх співвласників будинку та у разі, якщо буде забезпечено дотримання вимог щодо технічних підвалів, зазначених вище.

**Нормативно-правове регулювання
житлово-комунальними послугами**

Чи передбачено чинним законодавством обов'язок ЖЕО щодо прийому в експлуатацію встановлених у квартирах мешканцями підводок холодного водопостачання?

Відповідно до ст. 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах і відповідно до законів України. Втручання одних органів влади в діяльність інших недопустиме.

До повноважень органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг відповідно до ст. 7 Закону України "Про житлово-комунальні послуги в Україні" належить управління об'єктами у сфері житлово-комунальних послуг, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, забезпечення їх належного утримання та ефективної експлуатації.

Відповідно до Примірного переліку послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій та послуг з ремонту приміщень, будинків, споруд, затвердженого наказом Держжитлокомунгоспу від 10.08.2004 р. № 150 (зареєстрованого в Мін'юсті від 21.08.2004 р. № 1046/9645), в обов'язки експлуатаційників входять послуги з регулювання і гідравлічного випробування системи водопостачання.

Гідравлічне випробування трубопроводів водопостачання для центрального опалення провадиться лише в період підготовки житлових будівель до експлуатації у весняно-літній та осінній період теплопостачальною організацією.

Відповідно до Правил утримання житлових будинків та прибудинкових територій, затверджених наказом Державного комітету з питань житлово-комунального господарств від 17.05.2005 р. № 76 (зареєстрованого в Мін'юсті від 25.08.2005 р. № 927/11207, під час обслуговування системи водопроводу каналізації проводиться огляд санітарно-технічного устаткування, водопровідно-каналізаційних систем і будинкових засобів обліку та регулювання води на них, контроль промерзання трубопроводів, витік води та ін., не рідше одного разу на рік здійснюється профілактичне обслуговування запірної арматури (з прогонкою вентилів кранів), прочищення дворової та не рідше двох разів на рік – будинкової каналізаційної мережі, оглядаються колодязі дворової мережі, кришки яких необхідно очищати від землі, сміття чи снігу; виконуються роботи з ремонту внутрішньобудинкових водопровідно-каналізаційних систем за заявками мешканців, замінюються прокладки

водопровідних кранів та ремонтуються зливні бачки; усуваються засмічення в системі, утеплюється трубопровід, що проходить у відкритих і охолоджених місцях.

При наявності місцевих насосних установок для підвищення тиску здійснюється включення і зупинка електродвигуна водопідкачки в суворо встановлений термін, змазуються підшипники електродвигуна і насоса, виконується заміна сальників насосів, перетягуються і зміщуються ремені, проводиться дрібний ремонт всієї установки, утримується в робочому стані регульовальна апаратура і контрольні пристрої.

Чинним законодавством не передбачено обов'язок ЖЕО щодо прийому в експлуатацію встановлених у квартирах мешканцями або ж будь-ким підводок холодного водопостачання, як мідних так і гнучких, ЖЕО не має права вимагати від мешканців встановлення саме мідних підводок ХВП, як якісніших. Тому відповідальність за якість встановленої в квартирі гнучкої підводки ХВП несе особа, яка її встановила.

**Міністерство з питань
житлово-комунального господарства України**

Трудові відносини

Скільки календарних днів становить тривалість щорічної основної відпустки педагогів-організаторів позашкільних навчальних закладів?

Відповідно до Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам навчальних закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 р. № 346, тривалість щорічної основної відпустки педагогів-організаторів позашкільних навчальних закладів становить 42 календарні дні.

Міністерство освіти і науки України

Оплата праці

Скільки годин становить тривалість робочого тижня для педагогів-організаторів позашкільних навчальних закладів?

У п. 64 Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15.04.1993 р. № 102, зазначені працівники, для яких передбачена скорочена тривалість робочого дня. Для інших працівників установ чи закладів освіти, у т. ч. і для

педагогів-організаторів позашкільних навчальних закладів, тривалість робочого тижня становить 40 год./тиждень.

Міністерство освіти і науки України

* * *

Чи поширюється дія Порядку виплати надбавок за вислугу років і допомоги на оздоровлення при наданні щорічної відпустки на педагогів-організаторів позашкільного навчального закладу?

Порядок виплати надбавок за вислугу років і допомоги на оздоровлення при наданні щорічної відпустки педагогічним і науково-педагогічним працівникам навчальних закладів і установ освіти затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.2001 р. № 78.

Дія зазначеного Порядку поширюється на педагогічних та науково-педагогічних працівників, перелік посад яких затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 р. № 963 і на яких поширюються умови оплати праці працівників навчальних закладів і установ освіти.

Посада педагога-організатора позашкільного навчального закладу входить до зазначеного переліку.

Міністерство освіти і науки України

* * *

Як розраховувалася тарифна ставка тракториста п'ятого розряду підприємства з ремонту та утримання доріг у 2003–2004 рр.?

Згідно із законодавством України про оплату праці, підприємствам надано право самостійно вирішувати питання оплати праці працівників у колективному договорі з дотриманням норм і гарантій, передбачених законодавством, Генеральною та Галузевою угодами з урахуванням фінансових можливостей підприємств.

Трудові відносини в галузі та всі соціально-економічні питання у 2003–2004 рр. здійснювались на підставі Галузевої угоди між Державним комітетом України з питань житлово-комунального господарства України та Центральним комітетом профспілки працівників житлово-комунального господарства, місцевої промисловості, побутового обслуговування населення України на 2003–2004 рр. (далі – Угода) із змінами та доповненнями, внесеними відповідно до п. 2.2 розділу II Генеральної угоди, затвердженими в Мінпраці 11.08.2004 р. № 64.

Згідно з цими змінами мінімальна тарифна ставка робітника першого розряду встановлюється у розмірі 120 % розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом.

Враховуючи внесені зміни, сторонами Угоди рекомендовано підприємствам застосовувати коефіцієнти співвідношень мінімальної тарифної ставки

робітника першого розряду (мінімального місячного окладу) за підгалуззями, видами робіт, окремими професіями до встановленого Угодою мінімального розміру місячної тарифної ставки (окладу) за просту некваліфіковану працю згідно з додатком 2 Угоди.

З огляду на викладене тарифна ставка тракториста п'ятого розряду відповідно до Галузевої угоди на 2003–2004 рр. розраховується таким чином:

1. З 1 січня 2003 р. по 1 грудня 2003 року: $185 \text{ грн} \times 1,2 \times 1,54 = 341,88 \text{ грн}$, де: 185 грн – мінімальна заробітна плата (з 1 січня 2003 р.); 1,2 – галузевий коефіцієнт згідно з додатком 2 Угоди (роботи щодо утримання автомобільних шляхів і шляхових споруд); 1,54 – міжрозрядний тарифний коефіцієнт згідно з додатком 1 Угоди.

2. З 1 грудня 2003 р. по 1 вересня 2004 р.: $205 \text{ грн} \times 1,2 \times 1,54 = 378,84 \text{ грн}$, де: 205 грн – мінімальна заробітна плата (з 1 грудня 2003 р.); 1,2 – галузевий коефіцієнт згідно з додатком 2 Угоди (роботи щодо утримання автомобільних шляхів і шляхових споруд); 1,54 – міжрозрядний тарифний коефіцієнт згідно з додатком 1 Угоди.

3. З 1 вересня 2004 р. по 1 січня 2005 р.: $237 \text{ грн} \times 1,2 \times 1,54 = 437,97 \text{ грн}$, де: 237 грн – мінімальна заробітна плата (з 1 грудня 2003 р.); 1,2 – галузевий коефіцієнт згідно з внесеними змінами до угоди від 11.04 – 8.04; 1,54 – міжрозрядний тарифний коефіцієнт згідно з додатком 1 Угоди.

Разом з тим тарифна ставка робітника п'ятого розряду, відповідно до вищевикладеного, розраховується подібним чином із застосуванням галузевих коефіцієнтів згідно з додатком 2 Угоди – 1,2 (роботи щодо утримання автомобільних шляхів і шляхових споруд) або 1,12 (ремонт машин, механізмів) відповідно до рішення, прийнятого на підприємстві.

Також галузевий коефіцієнт, згідно з додатком 2 до Угоди (роботи щодо утримання автомобільних шляхів і шляхових споруд), який теж дорівнює 1,2, з 11.08.04 був рекомендованим і підприємство могло його застосовувати до тарифної ставки додатково у разі фінансової можливості підприємства.

**Міністерство з питань
житлово-комунального господарства України**

Правові основи підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів

Який порядок вступу до аспірантури?

Нормативно-правовим актом, яким регламентується підготовка фахівців через аспірантуру, є “Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів”, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.1999 р. З цим Положенням можна ознайомитись на інтернет-сайтах КМУ, МОН або у відділі аспірантури відповідного вищого навчального закладу.

Вступні іспити до аспірантури проводяться щорічно, як правило, у вересні – жовтні. Конкретні строки проведення вступних іспитів до аспірантури встановлюються керівниками вищих навчальних закладів.

За три місяці до їх початку вищі навчальні заклади розміщують у засобах масової інформації оголошення про конкурсний прийом до аспірантури із зазначенням спеціальностей, термінів та умов прийому, переліку необхідних документів.

Для проведення прийому до аспірантури у вищих навчальних закладах створюються приймальні комісії, звернувшись до яких, можна отримати (в усній або письмовій формі) необхідну інформацію з питань, що цікавлять.

Місця для підготовки фахівців в аспірантурі за державним замовленням доводяться центральними органами виконавчої влади (у т. ч. Міносвіти України) до вищих навчальних закладів за підпорядкуванням на підставі замовлень їх керівників, згідно з річними планами прийому до аспірантури.

Міністерство освіти і науки України

* * *

Чи видають вищі навчальні заклади і наукові установи свідоцтва про закінчення аспірантури і докторантури?

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України “Про документи про освіту та вчені звання” від 12.11.1997 № 1260, до переліку цих документів включені свідоцтва про закінчення аспірантури і докторантури.

Міністерство освіти і науки України у листі від 01.02.2005 р. № 1/9–38 зобов’язало вищі навчальні заклади і наукові установи, які здійснюють підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів через аспірантуру і докторантуру, виготовляти і видавати в установленому порядку зазначені документи особам, які закінчили аспірантуру або докторантуру.

Міністерство освіти і науки України

Підтримка інноваційних розробок

Який порядок державної реєстрації інноваційних проектів?

Порядок державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 17.09.2003 р. № 1474 “Про затвердження Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів”.

Зазначена постанова передбачає, що суб'єкт інноваційної діяльності, який заявляє інноваційний проект на державну реєстрацію, подає до Міністерства освіти і науки України документи згідно з п. 2 Порядку.

Також пропонуємо звернутися до Центру інноватики та патентно-інформаційних послуг, який надає інформаційну підтримку створенню нових виробів та технологій. З метою створення середовища для спілкування винахідників з інвесторами, виробниками, іншими учасниками інноваційних проектів створена інтернет-біржа промислової власності. На її сторінках розміщується інформація, доступна широкому колу фахівців. Також можна скористатися послугами Центру за адресою: м. Київ, бульвар Лесі Українки, 26, тел.: (044) 285-33-44, e-mail: office@ip-centr.kiev.ua, www.ip-centr.kiev.ua.

Міністерство промислової політики України

* * *

В якій установі існує можливість розгляду інноваційного проекту?

Можливість розгляду інноваційного проекту існує в Українському центрі інноватики та патентно-інформаційних послуг (адреса: 01133, м. Київ, бульвар Лесі Українки, 26), де працюють висококваліфіковані фахівці з великим досвідом практичної роботи у сфері патентно-ліцензійної діяльності. Фахівці центру допоможуть:

- провести засобами інтернет-біржі промислової власності пошук партнерів для здійснення інноваційних проектів;
- дотримати інтереси винахідника при складанні договорів про передачу прав на об'єкти промислової власності, ліцензійних договорів на їх використання;

Для пошуку потенційних партнерів надано унікальний інформаційний ресурс “Україна промислова” (адреса: www.ukrindustrial.com).

Відвідавши зазначений сайт, можна ознайомитися з передовими розробками в різних галузях промисловості України.

Міністерство промислової політики України

* Відповіді на запитання підготовлені за матеріалами Департаменту комунікацій влади та громадськості Кабінету Міністрів України

Наука – суспільству

Міжнародне співробітництво в галузі науки і освіти

13 травня відбулося відкриття Науково-освітнього центру (НОЦ) “Наноматеріали в пристроях генерації та накопичення енергії” у Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника (м. Івано-Франківськ). Метою створення центру є консолідація роботи науковців

університету, що працюють у галузі прикладного матеріалознавства, впровадження результатів цих досліджень в освітню діяльність фізико-технічного факультету університету, покращення якості підготовки висококваліфікованих фахівців спеціалізації “Фізика” та “Прикладна фізика”. У рамках роботи НОЦ проводитимуться фундаментальні дослідження в галузі застосування нанотехнологій і наноматеріалів для підвищення енергоефективності джерел та накопичувачів електричної енергії. Зокрема, відбуватиметься розробка нових електродних матеріалів для літійових джерел живлення, удосконалюватимуться методики отримання оксидних наноматеріалів та композитів на їх основі.

Створення центру є результатом тісної співпраці Фонду цивільних досліджень та розвитку США (CRDF), Агентства міжнародного розвитку США (USAID), Міністерства освіти і науки України за програмою “Співробітництво у науково-технічних дослідженнях та освіті” (СНТДО) в галузі енергоефективних технологій. Програма передбачає прискорення переходу України до економіки знань на основі посилення позицій науки та вищої освіти в Україні.

У церемонії відкриття взяли участь заступник міністра освіти і науки України М.Стріха, посол США в Україні В.Тейлор, віце-президент Фонду цивільних досліджень та розвитку Е.Новотни, ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Б.Остафійчук, представники місцевої влади та міжнародних організацій, що працюють у сфері науково-технологічного розвитку.

У своєму виступі М.Стріха відзначив, що науково-освітні центри, створені за цією програмою, зміцнюють науковий потенціал українських університетів, їхню відповідність економічним та технологічним потребам, спроможність готувати нове покоління молодих учених у ключових галузях техніки. У виступі підкреслено розуміння урядом необхідності підтримки новітніх технологічних рішень у сфері матеріалознавства і важливості розробки цього напрямку для подальшого успішного економічного зростання країни.

Посол США в Україні В.Тейлор зазначив, що створення НОЦ в Івано-Франківську – результат перемоги в конкурсі за участю багатьох вищих спеціалізованих навчальних закладів України. Це свідчить про значний потенціал прикарпатських науковців саме в сфері прикладного наноматеріалознавства. На сьогодні розробка енергоефективних технологій є пріоритетним напрямом науково-технічного розвитку більшості країн світу. Підтримка з боку CRDF і USAID дасть змогу українським науковцям та студентам залишатися на вістрі наукового прогресу. Допомога, яку надає USAID, донедавна концентрувалася в галузях економіки, охорони здоров'я та соціальної сфери, тому фінансування науково-технічних проєктів є прикметним сигналом, що свідчить про важливість розвитку цієї сфери для американсько-українських відносин.

Фінансування роботи центру відбуватиметься на паритетних умовах за сприяння уряду України: 300 тис. дол. США від CRDF, по 150 тис. дол. США

від Міністерства освіти і науки України та Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Фінансова підтримка Центру дасть можливість придбати сучасне науково-дослідне устаткування, залучити висококваліфікованих науковців-викладачів до реалізації нових науково-навчальних програм, обдаровану студентську молодь – до дослідницької роботи, а також сприятиме встановленню зв'язків із науковими партнерами в Україні та за кордоном (*Міністерство освіти і науки України – офіційний сайт (<http://www.mon.gov.ua>). – 2009.– 18.05).*

* * *

У рамках Фестивалю науки НАН України в семінарі «Дослідницький ландшафт Німеччини» взяли участь найбільші німецькі дослідницькі організації та установи, що надають фінансову підтримку українським ученим. З'ясувалося, що Україна посідає сьоме місце за кількістю викладачів та науковців, які проходять різні види стажування в Німеччині. І тепер Німеччина готова надавати грант молодим науковцям з України.

За словами посла Федеративної Республіки Німеччина в Україні Ганс-Юрген Гаймзьот, держави виграють від таких наукових контактів. Для України головне завдання сьогодні – перейняти досвід німецьких учених у сфері нанотехнологій.

Німецькі колеги мають намір створити на базі Харківського фізико-технічного інституту унікальний прилад «циклотрон» для досліджень у сфері медицини, судової експертизи, для виявлення вибухівки. Німеччина також дуже зацікавлена в науковій співпраці з Україною в напрямі альтернативних джерел енергії та енергоефективності.

Українські підприємства сьогодні стоять перед завданням модернізації, а це можна зробити, лише маючи найновітніші технології та компетенцію. Попри все, наукова співпраця обох країн лише набирає обертів. У рамках програми українсько-німецького наукового співробітництва з 1993 р. вже реалізовано 250 наукових проектів (*Матчак Я.Щоб у вашій науці все було «тут» // Україна молода. – 2009. – 16.05).*

* * *

Європейська комісія прийняла рішення підтримати кластер трьох ініціатив у пріоритеті ICT 7 Рамкової програми з подібними місіями: ISTOK-SOYUZ (<http://www.istok-soyuz.eu>), SCUBE-ICT (<http://www.scube-ict.eu>), EXTEND (<http://www.extend-ict.eu>) для розширення нових можливостей науково-технічної співпраці у сфері ІКТ між Європейським Союзом та ЕЕСА організаціями.

Цільовими ЕЕСА країнами є Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Грузія, Казахстан, Киргизія, Молдова, Росія, Таджикистан, Україна та Узбекистан.

Усі три проекти спрямовані на:

– допомогу в покращенні привабливості науково-технічних можливостей ІКТ організацій та спеціалістів з ЕЕСА країн для Європейського дослідницького простору;

- підтримку діалогу між ЄС та ЕЕСА країнами та розвиток стратегії науково-технічної співпраці у сфері ІКТ;
 - підтримку партнерських досліджень, включаючи встановлення прямих мережевих контактів між ІКТ спеціалістами з цільових регіонів.
- Науково-технічні ІКТ організації та їхні спеціалісти нині мають унікальний шанс отримати ряд вигод від підтримуючих сервісів усіх трьох проектів. Організації та спеціалісти зможуть:
- брати участь у тренінгах для покращення своїх знань та умінь для участі у дослідницьких проектах 7РП у сфері ІКТ;
 - брати участь у брокерських зустрічах та дискусіях разом із спеціалістами ЄС та ЕЕСА країн;
 - отримати допомогу від можливостей Help-Desk через отримання вказівок стосовно досліджень ІКТ, які підтримує ЄС;
 - посилити конкурентоспроможність свого науково-технічного потенціалу на міжнародній арені, а саме через ЄС- ЕЕСА платформу у сфері ІКТ;
 - отримати вигоду від практичних спеціальних служб підтримки, які будуть забезпечені для обмеженої кількості організацій (*НаукаІнформ (<http://naukainform.kpi.ua>). – 2009. – 6.05*).

Робота та діяльність науково-дослідних установ

Минулого року Українська академія аграрних наук презентувала концепцію Національної програми, згідно з якою виробництво зерна у 2015 р. має сягнути 80 млн т.

М. Безуглий, віце-президент УААН, один із розробників концепції великого українського хліба:

“Аграрна наука не стоїть на місці. Концепція і справді трансформувалася в проект програми. Суттєві корективи до неї вносилися на підставі аналізу ситуації в Україні та на зерновому ринку 2008 рр. 1989 р., коли вперше досягли 50-мільйонного валу зерна, кожен гектар під зерновими одержав по 157 кг діючої речовини. Якби стільки ж поживи було внесено минулого року, то хліба зібрали б у півтора рази більше, тобто не менш як 80 млн т. За розрахунками, на полях у колосі було 64–68 млн т. зерна. Тобто на етапі збирання втратили близько 11 млн т., бо жнива через брак збиральних потужностей розтягнулися на півтора-два місяці. Якщо старий комбайн залишає у валку 10 % зерна, то сучасний – 3 %. Це один із головних резервів – технічне переозброєння аграрного сектору, адже 70 % комбайнів та тракторів підлягають списанню. Минулого року виробили 27 млн т. пшениці, половина з якої через низьку якість потрапила в категорію фуражної. Лише на цьому втрачено 8 млрд грн, а це більше, ніж усі державні програми підтримки. Сталося це через те, що більшість господарств організовували виробництво за спрощеними технологіями: без достатньої кількості мінеральних добрив, засобів захисту тощо. На незадовільну оцінку заслуговують не лише технології виробництва, а й інфраструктура зберігання та транспортування: елеватори, порти, залізниця

ледве справилися з зерновими потоками. Держава не змогла запобігти обвалу цін на зерно, хоча мала для цього всі інструменти. У чому перевага аграрного комплексу? У тому, що попит на його продукцію постійно зростає. Скільки б зерна не виробили: 50, 80, 100 млн т., його все одно поглине світовий ринок, який, до речі, потребує не лише хліба, а й якісної тваринницької продукції, біопального. За прогнозами, найближчими роками не буде жодних проблем із реалізацією продовольства.

На сьогодні вже експортували 21 млн т. зерна, на 6 млн т. уклали контракти. Отже, протягом маркетингового року продамо 27 млн т. збіжжя. Науковці вважають, що на зерні слід заробляти додану вартість. Однак більшість його вивозиться для потреб закордонного тваринництва, а потім м'ясо та молокопродукти імпортуються в Україну. Але ж очевидно: краще виробляти їх в Україні. Інший напрям використання зерна – переробка його на біопальне. За рахунок цього вартість збіжжя могла б зрости в чотири рази. Тобто становити не 128 млрд, а понад 400 млрд грн.

Згідно з програмою, будуть суттєво перебудовані сівозміни та зони вирощування культур. Зникне таке поняття, як фуражна пшениця. Якщо потрібно фураж, то сійте ячмінь або кукурудзу, вегетаційний період яких чотири-п'ять, а не десять місяців. На півдні України, де немає зрошення, доцільніше вирощувати сорго, ніж кукурудзу. Минулого року вона добре вродила, бо було багато сонця й вологи, але таке буває раз на 10 років. Враховано також зміни клімату, підвищення температур, переміщення меж між степом і лісостепом на північ. Селекціонери запропонували для кожної зони високопродуктивні сорти та гібриди зернових культур.

Програма зерновиробництва довгострокова, тож її фінансова основа має бути стабільною. Тобто держава має встановити чіткі правила гри на тривалий період. Інвестор має бути впевнений, що протягом 10–15 років нічого не зміниться у фіскальній політиці, програмах прямої бюджетної підтримки. Запровадити одновідсотковий податок на оборот, який справлятиметься з усіх товарів. І тоді фонд підтримки села наповнюватиметься незалежно від політичної та економічної ситуації.

У цілому ситуація непогана. Незважаючи на нестабільну цінову політику на зерновому ринку одразу після жнив, озимих посіяли не менше, ніж у минулому році. 90 % посівів – у доброму і задовільному стані. Мінеральних добрив внесли 80 % від обсягів минулого року. Погодні умови були сприятливі, на жаль, не лише для вирощування зерна, а й для шкідників і хвороб, які можуть знову перетворити пшеницю на фуражну. Отже, треба думати про засоби захисту. Минолорічний урожай забрав значну частину поживних речовин. Наприклад, азоту маємо 15–25 кг діючої речовини на гектар, хоча треба було б, як мінімум внести ще 50 кг під час сівби. Навесні підживили озимину в розрахунку по 17 кг азоту у діючій речовині, що втричі менше норми. Загалом протягом року озимі культури одержать 25 % поживних речовин від фізіологічної потреби. Культури ярої групи висіваються практично без міндобрив. За сприятливих умов мали б одержати цього року 44–48 млн т зерна. Але приморозки та брак вологи у квітні можуть негативно позначитися

на врожайності ранніх та пізніх ярих культур” (*Безуглий М. Великий хліб: від слів – до діла / Розмову вів О. Карпенко // Сільські вісті (www.silskivisti.kiev.ua). – 2009. – 6.05).*

Космічна галузь

Верховная Рада Украины приняла Закон “О внесении изменений в некоторые законы Украины по вопросам космической деятельности” (законопроект № 4354-1).

Так, на период до 1 января 2015 г. Законом возобновлены определенные налоговые льготы для предприятий космической отрасли Украины, предусмотренные Законом “О государственной поддержке космической деятельности”, которые были упразднены принятым 25 марта 2005 г. Законом “О внесении изменений в Закон Украины “О Государственном бюджете Украины на 2005 год” и некоторые другие законодательные акты Украины”.

В частности, согласно принятому документу, до 1 января 2015 г. ввозная пошлина не будет взиматься при ввозе в Украину товаров, импортируемых резидентами-субъектами космической деятельности в Украине, в рамках ратифицированных Верховной Радой международных договоров Украины по вопросам космической деятельности по созданию космической техники (включая агрегаты, системы и их комплектующие для космических комплексов, космических ракет-носителей, космических аппаратов и наземных сегментов космических систем).

По мнению авторов, это будет способствовать развитию космической отрасли, создаст необходимые условия для выполнения Украиной международных обязательств при реализации космических проектов “Морской старт”, “Циклон-4”, будет способствовать расширению сотрудничества с другими государствами и созданию дополнительных рабочих мест, а также позволит сохранить статус Украины, как международного космического государства.

Кроме того, по расчетам авторов документа, реализация его норм приведет к сокращению поступлений в бюджет на 80–90 млн грн ежегодно до 2015 г. Однако компенсировать поступления в бюджет планируют в значительно большем объеме, за счет уплаты других налогов в связи с увеличением объемов работ резидентами-субъектами космической деятельности и за счет увеличения суммы налогов, выплачиваемых физическими лицами, в связи с созданием дополнительных рабочих мест (*Вовремя.info (http://www.vovremya.info/?news=1242735939). – 2009. – 19.05).*

Практичні впровадження науково-дослідних і проектно-технічних напрацювань

У Сумах освоїли виробництво енергозберігаючих башт світових стандартів. Величезна конічна конструкція висотою шістдесят метрів і вагою 70 т є баштою вітротурбіни. На ВАТ «Сумське НВО ім. М.В.Фрунзе» подібну виготовили вперше і вже відвантажили замовникам – компанії «Уінденерго ЛТД», яка є постачальником вітроенергетичних установок в Україні. Призначено башту для переоснащення Тарханкутської вітряної електростанції в Криму.

Начинена вежа багатьма речами, необхідними для роботи з використання потужності вітру. Має майданчики обслуговування, силові кабелі та освітлювальні прилади і, зрозуміло, сходи. Підприємство напрацювало виробничу і технологічну базу для виготовлення башт вітротурбін високої якості. Обладнання відповідає світовим стандартам.

Зараз сумські машинобудівники працюють над виготовленням другої башти вітротурбіни для Тарханкутської ВЕС. Відвантажити її планують у II кварталі поточного року. Таке переоснащення є часткою комплексної програми будівництва вітряних електростанцій, затвердженої Кабінетом Міністрів України. Якщо програму реалізують, Україна збільшить загальну потужність своїх ВЕС більш ніж у 22 рази. Відповідно, значно підвищить частку цього альтернативного виду енергії (*Федорина А.Подуй, вітре, на турбіну // Україна молода. – 2009. – 23.05*).

Інноваційні розробки та технології

Інноваційна ідея, вчасно запропонована фахівцями й належно оцінена державою, здатна матеріалізуватися у вкрай потрібне сьогодні країні потужне виробництво. Зокрема, попередньо ізольовані спініним поліуретаном труби вітчизняного виробництва для підприємств теплової енергетики впевнено конкурують не лише на внутрішньому ринку, а й на ринках Євросоюзу та СНД.

Група науковців Фізико-механічного інституту НАН України ім. Г.Карпенка (Львів) у 1995 р. запропонувала на розгляд Кабінету Міністрів проект “Регіональний центр теплогідроізоляції труб теплових мереж”. Уже на той час автори проекту зуміли передбачити, наскільки швидко і гостро в державі постане проблема збереження енергії під час передачі тепла від виробника до споживача. Вони запропонували власний варіант її розв’язання.

Запустили в експлуатацію нові технологічні лінії на Київському заводі сантехнічних заготовок, мариупольському підприємстві “Транспрогрес” та ін.

Для майбутнього набагато ціннішим є вивчення позитивного досвіду корпорації “Енергоресурс-інвест”. Вона створила для себе вітчизняний ринок збуту, підвела під нього нормативну базу, витіснила майже всіх зарубіжних виробників. За обсягами продажу в грошовому еквіваленті та сумами податків,

сплачених до бюджету, “Енергоресурс-інвест” входить у першу десятку промислових підприємств Львівщини.

Нині потужність її виробництва задовольняє понад 60 відсотків усіх потреб держави в попередньо ізолюваних трубах. Корпорація підготувала вже десятки державних стандартів і технічних умов у сфері теплопостачання, водопостачання та водовідведення. Деякі з цих документів прийняті за основу при розробці стандартів в країнах СНД.

Із застосуванням попередньо ізолюваних поліуретаном труб скорочуються втрати тепла при транспортуванні теплоносія у 5–7 разів, збільшується довговічність трубопроводів у 2–4 рази, а ще в десятки разів зменшуються щорічні експлуатаційні витрати.

“Енергоресурс-інвест” отримувал неодноразові перемоги в тендерах Світового банку на заміну теплових мереж і постачання теплоізолюваної продукції, причому не лише для українських потреб, а й для замовників із Болгарії, Білорусі, Молдови, Румунії. Аби претендувати на такі контракти продукція українського виробника пройшла міжнародну сертифікацію за стандартом ISO. За якістю вона не поступається аналогічній продукції іноземних конкурентів. Як правило, на тендерах Світового банку доводиться виборювати першість у змаганні з 4–5 іншими відомими світовими виробниками.

На сьогодні в арсеналі корпорації цілий ряд технологій, якими не володіє жодна з компаній на пострадянському просторі, а деякими – ніхто в Європі. Насамперед це технологія спінювання поліуретанової системи циклопентаном, що прийшов на заміну вуглекислому газу чи “м’якому” фреону. Новий матеріал екологічно чистіший за попередників, не створить у майбутньому проблем з утилізацією. Водночас він забезпечує стабільність теплоізоляційних властивостей виробу упродовж усього терміну експлуатації (30 років), дає змогу додатково скоротити втрати тепла на 9–12 відсотків.

“Енергоресурс-інвест” першим в Україні й на території СНД освоїв технологію ізоляції в одній оболонці подаючої теплоносії і зворотної труб, ізоляцію типу “сендвіч” (пінополіуретан плюс базальтоволокно), використання поліетилену підвищеної термостійкості як матеріалу для труб гарячого водопостачання. Воно стало піонером у виробництві сильфонних компенсаторів, термоусадкових і електрозварних муфт для ізоляції зварних з’єднань трубопроводів, багат шарових спіральнавивних оболонкових труб. Паралельно із впровадженням і вдосконаленням цих технологій корпорація наростила власне виробництво повного спектра комплектуючих для кінцевої продукції. Настільки широкого асортименту не знайдеш у жодної з компаній, що працюють у цій галузі, навіть у зарубіжних.

Спираючись на власні запатентовані розробки “Енергоресурс-інвест” налагодив виробництво великогабаритних полімерних конструкцій зі стільниковою стінкою – труби, днища, плити, конуси та ін. Перевага таких виробів у малій вазі, поєднаній з високою міцністю, простоті й надійності зварювання, високій хімічній, ударній та термостійкості, нетоксичності. Тому ця продукція може контактувати з водою та харчовими продуктами. Такі

вироби призначені для будівництва і модернізації безнапірної каналізації, систем водопостачання, ємностей і резервуарів, каналізаційних насосних станцій і колодязів, герметичних контейнерів для зберігання агресивних речовин.

Втрати тепла у тепломережах мають скоротитися на 5 відсотків (тобто з нинішніх 13 до 8 відсотків від обсягів його подачі). Крім того, енергоємність теплопостачання передбачено зменшити зі 170 до 160 кг умовного палива на виробництво 1 Гкал тепла, водопостачання – з 1 до 0,7 кВт/год на кубометр води.

Досвід корпорації “Енергоресурс-інвест” може допомогти у вирішенні цих завдань. Її фахівці здатні самі продукувати прогресивні технологічні рішення і виступати експертами при розгляді нових інноваційних проектів в енергетиці (*Дорожовець О. Інновації – стимул вітчизняної економіки // Урядовий кур’єр. – 2009. – 27.05*).

* * *

У харківському Національному науковому центрі “Інститут метрології” презентували новий еталон вимірювання радіації, завдяки якому вдалося зафіксувати несправність на Запорізькій і Південно-українській АЕС. Про це повідомив заступник директора з науки ННЦ “Інститут метрології” М.Кравченко.

За його словами, державний первинний еталон вимірювання об’ємної активності бета-випромінюваних аерозолів стежить за справністю українських АЕС. Прилад контролює викиди бета-випромінюваних аерозолів на АЕС, які забруднюють повітря. Якщо їх об’єм перевищує допустимі норми, це показник того, що атомна електростанція несправна (*Освітній портал (osvita.org.ua). – 2009. – 14.05*).

* * *

Установки, разработанные Институтом коллоидной химии и химии воды, предназначены для очистки воды. Они есть маленькие (очищают до 150 л в сутки за 3000 тыс. грн) и огромные (5 тыс. л в сутки). По словам кандидата биологических наук В.Коваленко на заказ имеется возможность сконструировать установку, которая сможет обрабатывать до 50 тыс. л в сутки. Сейчас ими пользуются два детских сада в Херсоне и киевская больница Охматдет. Ноу-хау в том, что установка позволяет не только очистить воду, но и добавить в нее необходимые для жизнедеятельности человека минеральные соли. Целый ряд уникальных разработок имеют кибернетики из Международного научно-учебного центра информационных технологий и систем. Экзоскелетон (“внешний скелет”) – это аппарат для разгрузки или нагрузки на мышечную систему. Он крепится к телу, помогает двигаться и таким образом снижает нагрузку. Он нужен и военным, и спортсменам, и инвалидам. Как отметил разработчик аппарата Е.Осадчий, им очень заинтересовались специалисты НАТО, они успешно внедряют украинскую технологию среди военных.

А вот разработанный в центре фазограф вскоре может появиться в отечественных аптеках. Прибор уникален тем, что считывает сердечный ритм

по большим пальцам. Компьютерная программа обрабатывает полученные данные и определяет состояние вашей сердечно-сосудистой системы. Есть вариант для врачей и для бытового использования. Последний может стоить около 500 грн.

Еще один прибор-новинка – “Тренаж-01”, предназначен для реабилитации перенесших инсульт, инвалидов. Разработчики объясняют, что, считывая, например, импульсы со здоровой руки, “Тренаж” передает их затем на пострадавшую конечность, заставляя мышцы сокращаться.

Прибор для металлургов разработали в Институте физики. Пирометр позволяет измерять температуру металла во время плавки на расстоянии до 50 м. Он особенно популярен у металлургов, работающих с алюминием. Несколько приборов купили даже западные предприятия (*Гомон Д.Новинка науки: прибор, запускающий мышцы // Сегодня (www.segodnya.ua). – 2009. – 16.05).*

Атомная энергетика

Ведущие страны направляют свою деятельность на развитие экологически чистой атомной энергетике. Они разрабатывают концепцию новых ядерных источников энергии, так называемых реакторов четвертого поколения, обладающих высоким уровнем самозащитности. В критические моменты в таких установках происходит самоглушение реактора, и ядерные реакции прекращаются. При этом увеличение мощности исключено, и взрыв реактора невозможен.

И. Неклюдов, секретарь отделения ядерной физики и энергетики Национальной академии наук Украины, генеральный директор ННЦ ХФТИ, академик:

“Украинские ученые совместно с коллегами из России и других стран тоже проводят теоретические и экспериментальные исследования в разных направлениях. Целью работ как раз и является создание основ производства реакторов четвертого поколения. Ведутся работы в области управляемого термоядерного синтеза.

Усилия ученых Национального научного центра “Харьковский физико-технический институт” (ННЦ ХФТИ) направлены не только на создание проектов будущего, но и решение текущих проблем отечественной ядерной энергетике. Они координируют научно-техническое обеспечение безопасности функционирования действующих АЭС.

Ныне в стране возведено пять атомных станций, одна из которых – Чернобыльская АЭС, оснащенная реакторами первого поколения РБМК-1000, – закрыта. На четырех действующих – Запорожской, Южно-Украинской, Хмельницкой и Ровенской – уже установлены реакторы второго и третьего поколений – ВВЭР. На этих предприятиях работают 15 энергоблоков.

После Чернобыля атомные станции Украины стали более надежными. Показатель нарушений в их работе не превышает европейского уровня.

Повысились дисциплина и квалификация оперативного и административного персонала АЭС, усилен контроль над работой станций со стороны органов надзора, старое оборудование заменяется новым.

Но есть и ряд проблем, требующих решения. Большая их часть связана с тем, что в 2017 г. истекает срок проектной эксплуатации дюжины действующих энергоблоков.

В мире есть опыт продления сроков эксплуатации энергоблоков типа ВВЭР минимум на полстолетия. Эту важную работу вместе с другими научными и проектными организациями Украины выполняют и сотрудники Харьковского физико-технического института. Так, вместе с коллегами из Отделения ядерной физики и энергетики НАН Украины, а также специалистами АЭС слобожане изучают состояние корпусов реакторов”.

А. Бакай, начальник отдела Института теоретической физики ННЦ ХФТИ, академик:

“Харьковские ученые разработали схему определения степени износа оборудования методом инфракрасной радиометрии. Внедрили методику определения степени деградации теплоотводящих труб парогенераторов АЭС, выполнили ряд других работ.

Исследовали оборудование и трубопроводы Южно-Украинской и Запорожской атомных электростанций, отработавшие свой проектный период в 100 тыс. часов. Выяснилось, что они смогут проработать еще половину этого срока.

По производству электроэнергии на атомных станциях Украина входит сегодня в восьмерку ведущих стран мира. Украинские АЭС вырабатывают более половины всей электроэнергии, необходимой стране. К 2030 г. мощности украинских атомных станций могут удвоиться” (*Гук Н.И все же... мирный атом // Рабочая газета (www.rg.kiev.ua). – 2009. – 22.05).*

Охорона здоров’я

Продукция харьковской фирмы “Радмир” позволяет выявлять болезнь не только при ярко выраженных симптомах, но и на самых ранних стадиях ее протекания. Технику создают с использованием космических технологий.

Медицинские аппараты этого предприятия по эксплуатационным характеристикам отвечают уровню ведущих западных фирм. Более того, техника “Радмира” имеет функции, которых нет даже в современных зарубежных аппаратах.

В частности, цифровые маммографы позволяют повысить обнаружение патологии грудных желез на ранних стадиях заболевания. В то же время доза облучения при обследовании молочной железы этой техникой уменьшается в два раза. Причем этот аппарат производства “Радмира” получился самым малогабаритным в мире. Рекомендации по улучшению функциональности

аппаратов приборостроителям дают клиники, куда техника отправляется на апробацию.

Сегодня в Украине эксплуатируются более полутора тысяч харьковских УЗИ-аппаратов – каждый третий.

Продукция предприятия “Радмир” большими партиями поставляется в Россию и Беларусь и в несколько меньших объемах в Китай, Южную Корею и Бразилию. На экспорт идет шестая часть продукции с маркой “Радмира”. Интерес к ней проявляют и страны Ближнего Востока, Африки. В ближайшее время предприятие планирует получить международный сертификат качества на свою аппаратуру. Это позволит значительно расширить рынки сбыта.

Медцинские аппараты харьковского предприятия способны не только диагностировать больного, но и лечить его. Один из них лечит простатит и аденому предстательной железы. Причем избавляет от болезни за один-два часовых сеанса. Предприятие “Радмир” способно выпускать в год сотню таких аппаратов.

За последние годы конструкторы “Радмира” разработали шесть физиотерапевтических таких приборов. Они предназначены для лечения заболеваний легких, сердечно-сосудистой системы, органов малого таза, опорно-двигательного аппарата, желудочно-кишечного тракта и других органов. Одна из последних разработок этого направления – аппарат “Магнитерм”. Он позволяет бороться с онкологическими заболеваниями.

В настоящее время конструкторы разрабатывают аппараты УВЧ, компьютерный спирометр. Последний позволит по дыханию человека определять: это туберкулез или какое-то другое инфекционное заболевание (*Гук П.Глаза и уши докторов // Рабочая газета (www.rg.kiev.ua). – 2009. – 14.05).*

Наука і влада

Президент України В. Ющенко за ваговитий особистий внесок у розвиток вітчизняної науки, створення національних наукових шкіл, зміцнення науково-технічного потенціалу України і з нагоди Дня науки нагородив орденами Ярослава Мудрого:

V ступеня – завідуючого відділу, почесного директора Інституту космічних досліджень Національної академії наук і Національного космічного агентства, доктора технічних наук, академіка НАНУ В.Кунцевича;

IV ступеня – директора Інституту проблем міцності ім. Писаренка, доктора технічних наук, академіка Національної академії наук В.Троценка.

Указ Президента № 304/2009 від 12 травня опубліковано на офіційному сайті глави держави.

Цим же указом В.Ющенко нагородив ряд вчених орденами “За заслуги” і княгині Ольги різних ступенів, а також присвоїв почесні звання заслужених діячів науки і техніки України і заслужених працівників освіти України,

заслужених працівників промисловості, заслужених економістів, лікарів та машинобудівників (*Освітній портал (Osvita.org.ua)*. – 2009. – 14.05).

До уваги держслужбовця

Т. Добко, канд. іст. наук, старш. наук. співроб., заввідділу НБУВ,

Ю. Левченко, провід. бібліограф

Анна Ахматова і Україна (11.06.1889 – 5.03.1966 рр.)

Бібліографія (1993–2008 рр.)

Список літератури відображає зв'язки видатної російської поетеси А.А.Ахматової (Горенко) з Україною. У ньому зібрано бібліографічні відомості про книги, статті з журналів, газет, збірників, альманахів та видань, що продовжуються.

Список складається з чотирьох розділів – «Видання творів А.Ахматової в Україні», Література про життя і творчість А.Ахматової», «Література про перебування А.Ахматової в Україні», «Бібліографічні покажчики».

Видання творів А.Ахматової в Україні

Книги

Ахматова А. А. Жемчужины поэзии: сборник / А. А. Ахматова, М. И. Цветаева ; сост. : В. Силка. – Донецк : Донеччина, 2007. – 384 с.

ВА693937

Мне голос был ... – Х. : Фолио, 2008. – 224 с.

АО266792

Мені був голос ... / пер. і переспіви : О. Лозова. – Київ : Діокор, 2002. – 96 с.

ВА633217

Гаращенко В. Переклади поезії Анни Ахматової / В. Гаращенко. – Київ: [Б. в.], 2005. – 188 с. : іл.

ВА710321

...З тобою ми в цьому краю: поезія / пер. : Н. Качеровська. – Хмельницький : Приватне вид-во А.Цюпак, 2006. – 54 с. : фотоіл.

ВА674633

Публікації в журналах, збірниках та альманахах

[Поэзия] // Серебряный век: альманах. – Киев, 1994. – С. 193–274.

Содержание: Учитель: [памяти И.Анненского]. – С. 193; «Я пришла к поэту в гости...». – С. 220; Николаю Гумилеву. – С. 238; Надпись на книге : М. Лозинскому. – С. 253; Воронеж: [О.М.]. – С. 255; Маяковский в 1913 году. – С. 261; Пастернак. – С. 264; Памяти поэта. – С. 265; А. К. Сологубу. – С. 274; 1994/С–325

Из цикла «В Царском Селе»; Пушкин; Из цикла «Городу Пушкина» // ...Не зарастет народная тропа : Пушкин. альбом : сб. стихов и эссе извест. поэтов и молодых укр. авт. / сост. : В.Дробот. – Киев, 1999. – С. 16–17.

ВА592744

[Стихи] // Ахматова А.Жемчужины поэзии : сборник / А.Ахматова, М. Цветаева ; сост. В.Силка. – Донецк, 2007. – С. 7–194.

Содержание: Циклы : из кн. «Вечер». – С. 7–35 ; Четки. – С. 3–67; Белая стая. – С. 68–92; Подорожник. – С. 93–107; Anno Domini. – С. 108–150; Тростник. – С. 151–174; Седьмая книга. – С. 175–194.

ВА693937

[Стихи] // Поэзия. Серебряный век. – Донецк : Донеччина, 2007. – С. 118–132.

Содержание: Музе. – С. 118; Любовь. – С. 119; «Сжала руки под темной вуалью...». – С. 119; Песенка. – С. 120; Кукушка. – С. 120; Сероглазый король. – С. 121; Смятение. – С. 122–123; Вечером. – С. 123; Двустышие. – С. 123; «Столько просьб у любимой всегда! – С. 124; К стихам. – С. 124; «Я улыбаться перестала...». – С. 125; «Я пришла к поэту в гости...»: Александру Блоку. – С. 125; «Я с тобой не стану пить вино...». – С. 126; «Широк и желт вечерний свет...». – С. 126; «Так просто можно жизнь покинуть эту...». – С. 127; Творчество. – С. 127; «Пленник чужой! Мне чужого не надо...». – С. 128; «Мне ни к чему одические рати...». – С. 128; «А, ты думал – я тоже такая...». – С. 129; «На шее мелких четок ряд...». – С. 129–130; «Не с теми я, кто бросил землю...». – С. 130; «Привольем пахнет дикий мед...». – С. 131; Читатель. – С. 131–132.

ВА694104

Rosa moretur Ног; Гораций (к прислужнику) / пер. С.В.Шервинского // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2007. – Вып. 5. – С. 125–126.

В349734/5

Мені вчувався голос...; Чому?; Ввечері / пер. В. В. Пагірі // Пагіря В. В. Вірші місячної ночі: переклади з братніх літератур / В. В. Пагіря. – Ужгород, 1997. – С. 5–6.

АО259384

[Поезії] // Кеба О.В.Зарубіжна поезія ХХ століття. Матеріали до вивчення / О. В. Кеба, П.Л.Шулик. – Кам'янець-Подільський, 1999. – С. 25–36.

Зміст: «Дав мені юнь Ти сутужною...» / пер. з рос. П.Перебийноса; Сіроокий король. – С. 25; «І слава лебедем пливла...» / пер. з рос. М. Москаленка. – С. 26; «Твій білий дім і тихий сад залишу. ...» / пер. з рос. І. Римарука. – С. 26; «Давній Київ ніби вимер...» / пер. з рос. М.Москаленка. – С. 26; «Думали: вбогі, немає у нас нічого...». – С. 27; «Мені був голос. Він, утішний...» / пер. з рос. С.Жолоб. – С. 27; «І зовсім я не пророчиця...». – С. 27; Про вірші: [Володимиру Нарбуту] / пер. з рос. М.Москаленка. – С. 28; Із циклу: «Вітер війни» : Клятва / пер. з рос. С.Жолоб. – С. 28; Requiem: 1935–1940: Замість передмови; Посвята; Вступ (Ч. 1–6); Вирок (Ч. 7); До смерті (Ч. 8); Ч. 9; Розп'яття; Епілог / пер. з рос. В.Затуливітера. – С. 33–36.

Ва595015

[Вірші] // Кеба О. В. Зарубіжна поезія другої половини 19–20 сторіччя : матеріали для вивч. / О. В. Кеба, П. Л. Шулик. – Кам'янець-Подільський, 2003. – С. 90–101.

Зміст: Те ж саме.

ВА638497

Муза // Глушак А.Бродячий сюжет: AVE EVA: неромантич. альбом : [авт. перекл. тв. поетів різних країн]. – Одеса, 2000. – С. 15.

АО262583

«Широко відчинені ворота...» / пер. з рос. В. Підпалого // Дивослово. – 2000. – № 10. – С. 62.

Ж28928

[Вірші] // Ода вольності: мала антол. рос. поезії / пер. та передм. Д.Павличка. – Київ, 2004. – С. 97–106.

Зміст: Читаючи «Гамлета». – С. 97; «Вже мені не сниться, слава Богу...». – С. 98; «Всі ми тут пияки і блудниці...». – С. 98–99; Київ. – С. 99; «І в київському храмі Премудрості Бога...». – С. 99; «Широко відчинені ворота...». – С. 100; «Дух радістю земної не втоми...». – С. 100; Голосіння / присвяч. В.А.Щеголевій. – С. 100–101; Дружина Лота. – С. 101; Муза. – С. 102; Вірші з «Реквієму». – С. 102; «Сімнадцять місяців молю...». – С. 103; Вирок. – С. 103; «Вже безуму тяжке крило...». – С. 103–104; «Вже знову надходить для поминок час...». – С. 104–105; «Похвали мені ці не по чину...». – С. 105; «Така, як є. Із вами одесною...». – С. 105–106.

ВА656491

[Поезії] / пер. М.Тарнавської // Тарнавська М.Вибране / М.Тарнавська ; передм. М.Москаленка. – Київ, 2004. – 288 с.

Зміст: «Востаннє ми зустрілися тоді...». – С. 119; «І знов мені листа не принесли...». – С. 120; В сороковому році. – С. 121; «Ні до кого і слова в ці дні не скажу...». – С. 122.

ВА663984

Клятва; Замість передмови; Присвята; «Сімнадцять місяців кричу...» : вірші / пер. з рос. Л.Ружинського // Слобід. край. – 2005. – 9 лип. – С. 8.

[Вірші]: Російська поезія “срібної доби” в перекладах Максима Стріхи / пер. з рос. // Сучасність. – 2006. – № 2. – С. 47–55.

Зміст: з кн. “Романтичні квіти”: “Тобі коритись? Мариш ти дарма!” – С. 47–55.
Ж14413

Література про життя і творчість А.Ахматової

Книги

Анна Ахматова: епоха, судьба, творчество : науч. сб. / Крым. центр гуманитар. исслед., Таврич. нац. ун-т им. В. И.Вернадского / гл. ред. В. П. Казарин. – Симферополь : Крым. Архив, 2001. – 141 с. – (Серия приложений к журналу “Вопросы русской литературы”).

ВА613103

Анна Ахматова: епоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. / Таврич. нац. ун-т им. В. И.Вернадского, Крым. центр гуманитар. исслед. / гл. ред. : В. П. Казарин. – Симферополь : Крым. Архив, 2006. – 208 с. – (Серия приложений к журналу “Филологические Студии”).

Вып. 3. – 208 с.

В349734

Анна Ахматова: епоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. / Таврич. нац. ун-т им. В. И.Вернадского, Крым. центр гуманитар. исслед. / гл. ред. : В.П.Казарин. – Симферополь : Крым. Архив, 2006. – 236 с. : ил. – (Серия приложений к журналу “Филологические Студии”).

Вып. 4. – 236 с. : ил.

В349734

Анна Ахматова: епоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. / Таврич. нац. ун-т им. В. И. Вернадского, Крым. центр гуманитар. исслед. / гл. ред. : В. П. Казарин. – Симферополь : Крым. Архив, 2006. – 218 с. – (Серия приложений к журналу “Филологические Студии”).

Вып. 5. – 218 с.

В349734

Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. / Таврич. нац. ун-т им. В. И.Вернадского, Крым. центр гуманитар. исслед. / гл. ред. : В.П.Казарин сост., науч. ред. : Г.М.Темненко. – Симферополь : Крым. Архив, 2006. – 276 с. : ил. – (Серия приложений к журналу “Филологические Студии”).
Вып. 6. – 276 с. : ил.

В349734

Лосиевский И. Я. Анна Всея Руси: жизнеописание Анны Ахматовой / И. Я. Лосиевский. – Харків : Око 1996. – 368 с.

ВА577228

Лосієвський І. Я. Анна Ахматова : проблеми наукової біографії : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.01.02 / І. Я.Лосієвський ; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка. – Київ, 1999. – 33 с.

РА305931

Лосиевский И.Я. Анна Ахматова: проблемы научной биографии : дис. ... д-ра филол. наук : 10.01.02 / И.Я.Лосиевский ; Харьк. гос. педагог. ун-т им. Г. С. Сковороды. – Харьков, 1998. – 389 л.

ДС65245

Нагачевська С. А. Ономастика А. А. Ахматової: генезис, функції, текстотворення : автореф. дис. ... канд. філол. наук / С. А. Нагачевська ; Одес. держ. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 1994. – 16 с.

Фролова В. С. На изломе века : [повесть об А.Ахматовой] / В. С. Фролова. – Черновцы : Дар, 1995. – 92 с.

ВА564449

Чикарькова М. Ю. Антична та християнська культурна спадщина в художньому світі Анни Ахматової (естетична концепція та її образно-стильова реалізація) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.02 / М. Ю.Чикарькова, НАН України. Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка. – Київ, 1999. – 24 с.

РА304742

Статті

Анна Андреевна Ахматова (1889–1966) // Бахмач В. И. Поэзия серебряного века (1890–1920 гг.) : метод. пособие / В. И. Бахмач. – Луганск, 2003. – С. 16–17.

ВА651689

Анна Андреевна Ахматова (23.06.1889 – 5.03.1966) // Васильева Е.К. 100 знаменитых писателей / Е. К. Васильева, Ю. С. Пернатъев. – Харьков, 2001. – С. 33–37.

Ва673488

Анна Ахматова // Историческое досье. Энциклопедия в 10 кн. – Кн. 5: Что говорили великие люди друг о друге и о себе, 20 век. – Донецк, 1998.– С. 21–28.

В341908

Анна Ахматова // Ткаченко А.Ф.Знаменитые украинцы / А.Ф.Ткаченко. – Киев, 2005. – С. 18–24.

ФПУ / №1291

Анна Ахматова. Знакомая и не знакомая // Киев. новости. – 1996. – № 3. – С. 6, 9.

Ахвердян Г. Р. Акмэ розы : [об А.Ахматовой] / Г. Р. Ахвердян // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2007. – Вып. 5. – С. 126–132.

В349734

Бетко И.Ато, ergo sum (я люблю, значит я существую: библейские мотивы в любовной поэзии Леси Украинки и Анны Ахматовой) / И.Бетко // Біблія і культура : зб. наук. ст. – Чернівці, 2000. – Вип. 2. – С. 123–126.

Ж70549

Бунина С.Н. «Механическая жизнь» в ранней лирике А. Ахматовой / С. Н. Бунина // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 65–72.

ВА613103

Воложин С. Співець трагічної винятковості : [про А.Ахматову] / С. Воложин // Одес. вісті. – 1997. – 14 трав.

Волосевич І. «Галімі» домашні завдання або Анна Ахматова в когорті тисяч радянських жінок / І. Волосевич // Книжк. огляд. – 2004. – № 7/8. – С. 20–25. – (Видавниче життя).

Ж16529

Гареева В. Анна Ахматова была «загнана в любовь» / В. Гареева // Сегодня. – 2001. – 25 июня. – С. 6.

Горштейн Э. ...Слышно, как время идет : [лирика А. Ахматовой] / Э. Горштейн // Лит. газ. – 1996. – 1 мая. – С. 6.

Горюнова Р.М.Символика зеркала в поэзии Анны Ахматовой /Р. М. Горюнова // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 97–102.

ВА613103

Григорович И.П.Христианское подсознание сознательного творчества А.Ахматовой / И.П.Григорович // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 103–108.

ВА613103

Гончарова Т.Как русский поэт Анна Ахматова возродила украинское село / Т. Гончарова // Киев. ведомости. – 1995. – 29 сент. – С.1, 18.

Гурман А.Из жизни Ахматовой / А.Гурман // Независимость. – 2002. – 18 марта. – С. 11.

Гурман А.Неизвестные страницы из жизни Анны Ахматовой / А. Гурман // Зеркало недели. – 2004. – № 30. – С. 13.

Державина В. Ф.Севастопольские родственники А. Ахматовой: Арнольд / В. Ф. Державина // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2007. – Вып. 5. – С. 151–156.

В349734

Дітькова С.Служіння Богу та людям. Поетичні одкровення Анни Ахматової / С.Дітькова // Всесв. л-ра та культура в навч. закл. України. – 2006. – № 1. – С. 38–41.

Ж16906

Икомасова О. Г. «Я» данное и «я» созданное в поэзии Анны Ахматовой / О. Г. Икомасова // Наук. зап. Харків. держ. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Сер. Літературознавство. – Харків, 2004. – Вип. 3, ч. 2. – С. 99–105.

Ж69417/літ

Ильичев А. В. Диптих А.А.Ахматовой «Городу Пушкина»: опыт интертекстуального анализа / А.В.Ильичев // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2006. – Вып. 4. – С. 119–127.

В349734/4

Йолтуховський М. Подільська пристань Анни Ахматової / М. Йолтуховський // Вінничина. – 1997. – 25 січ.

Карпенко Ю.Безымянность как ономастический прием А.А.Ахматовой // Карпенко Ю.Літературна ономастика : зб. ст. / Ю.Карпенко. – Одеса, 2008. – С. 310–313.

ВА700566

Кихней Л. Г. Городской текст поздней Ахматовой как завершение петербургского мифа / Л.Г.Кихней, Н. В. Шмидт // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2008. – Вып. 6. – С. 47–69.

В349734/6

Кихней Л.Г. Жанровое своеобразие «эпитафической» лирики Ахматовой / Л. Г. Кихней // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2005. – Вып. 3. – С. 33–46.

В349734/3

Кихней Л.Г. Заголовочно–финальный комплекс как потаенный шифр в стихах Ахматовой / Л. Г. Кихней // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2006. – Вып. 4. – С. 108–119.

В349734/4

Кихней Л. Г. К описанию внутреннего и внешнего пространства в поэзии Ахматовой: семантика образов–медиаторов / Л.Г.Кихней, С.Э.Козловская // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2007. – Вып. 5. – С. 3–10.

В349734/5

Кихней Л. Г. Скрытая смысловая структура поэтических книг Ахматовой / Л. Г. Кихней // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2006. – Вып. 4. – С. 98–107.

В349734/4

Колтухова И. М. Формирование навыков аналитического чтения в процессе изучения лирики А.Ахматовой: (из опыта работы с американской аудиторией) / И. М. Колтухова // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество: науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 116–122.

ВА613103

Крайнева Н.И. Об одном несостоявшемся цикле стихотворений Анны Ахматовой / Н.И.Крайнева // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество: Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2005. – Вып. 3. – С. 22–33.

В349734/3

Кралин М. Победившее смерть слово : [о жизни и творчестве А. Ахматовой] / М.Кралин // Ренессанс. – 1996. – Вып. 14 – С. 54–69.

Ж68434

Крюков А. С. О «полном научном собрании текстов» А. Ахматовой / А. С. Крюков // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2005. – Вып. 3. – С. 109–118.

В349734/3

Лосиевский И.Я. Анна Ахматова: перспективы биографического синтеза / И. Я. Лосиевский // Наук. зап. Харків. держ. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Сер. Літературознавство. – 1998. – Вип. 10. – С. 135–142.

Львова Н. Холод утра: (несколько слов о женском творчестве) / Н. Львова // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. сб. – Симферополь, 2006. – Вып. 4. – С. 11–16.

В349734/4

Маланюк Є. Кінець російської літератури : [про А.Ахматову] // Маланюк Є. Книга спостережень : ст. про л-ру / Є. Маланюк. – Київ, 1997. – С. 356–357.

ВА582077

Марценюк А. Стежками юної поетеси Ахматової / А. Марценюк // Вісті. – 1998. – 26 листоп. – С. 10.

Минова Е. «И за Днепр широкий звон летит...» : (из жизни А. Горенко и А. Ахматовой) / Е. Минова // Правда Украины. – 2001. – 19 сент. – С. 4.

Михайлова Г. Античное наследие в творчестве Анны Ахматовой / Г. Михайлова // Серебряный век: диалог культур : сб. науч. ст. по материалам Междунар. науч. конф., посвящ. памяти проф. С. П. Ильёва, (26–27 окт. 2006 г.). – Одесса, 2007. – С. 416–429.

Мовчан П. Спроба з'ясування : [про творчість А.Ахматової] // Мовчан П. Твори: в 3 т. / П. Мовчан. – 1999. – Т. 3 : Координати часу. – С. 297–306.

В342884/3

Морозов В. Жанровое своеобразие книги А. А. Ахматовой «Четки» / В. Морозов // Роды і жанри літератури : зб. наук. пр. за матеріалами міжвуз. конф., присвяч. пам'яті проф. Г.А.В'язовського. – Одеса, 1997. – С. 155–159.

Московкина И. И. Анна Ахматова: жизнен. и творч. путь. Особенности лирики. Реквием – голос памяти. Ахматова в воспоминаниях современников и в оценке критиков / И.И.Московкина. – Харьков : Ранок : Веста, 2002. – 61 с.: портр.

Мяздрикова Т.В. Анна Ахматова. Семья. Родина / Т.В.Мяздрикова // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2006. – Вып. 4. – С. 205–214.

В349734/4

Немзер А. Лекарство от цинизма. Описаны труды и дни Анны Ахматовой / А. Немзер // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2008. – Вып. 6. – С. 4–23.

В349734/6

Николенко О. Тема любви к ближнему в поэзии А. Ахматовой / О. Николенко, О. Троцык // Вісн. Київ. ін-ту «Слов'янський університет». – 2000. – Вип. 9 : Філологія. – С. 259–264.

Ж70515

Ничик Н. Н. Ассоциативные связи лексем как средство формирования поэтического текста А. А. Ахматовой (к этимологии словесных речевых образов) // Ничик Н. Н. Поэтическое слово. Поэтический текст / Н. Н. Ничик. – Симферополь, 2008. – С. 130–142.

ВА698482

Ничик Н. Н. Семантико–функциональное своеобразие прямых значений в поэтической речи А. А. Ахматовой / Н. Н. Ничик // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 108–111.

ВА613103

Ничик Н. Н. Семантико–функциональное своеобразие прямых значений в поэтической речи А. А. Ахматовой // Ничик Н. Н. Поэтическое слово. Поэтический текст / Н. Н. Ничик. – Симферополь, 2008. – С. 30–33.

ВА698482

Овсянников Ю. Анна и Амадео: парижские этюды : [об А. Ахматовой] / Ю. Овсянников // Правда Украины. – 2003. – 6 февр. – С. 7.

Ольшанская Е. Посмертная казнь : [об А. Ахматовой] / Е. Ольшанская // Ренессанс. – 1998. – № 22. – С. 51–54.

Ж68434

Ольшанская Е. Филадельфийская находка : [об А. Ахматовой] / Е. Ольшанская // Зеркало недели. – 1997. – 21–27 июня. – С. 15.

Орлова Е. И. На границе живописи и поэзии : [поэзия А. Ахматовой] / Е. И. Орлова // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2008. – Вып. 6. – С. 69–81.

В349734/6

Пахарева Т. А. Миф об акмеизме в творчестве Анны Ахматовой / Т. А. Пахарева // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2006. – Вып. 4. – С. 3–9.

В349734/4

Пахарева Т. А. «Невстреча»: Анна Ахматова и Жан Кокто в мифопоэтическом пространстве / Т. А. Пахарева // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2008. – Вып. 6. – С. 81–96.

В349734/6

Пахарева Т.А. «Но света источник таинственно скрыт». Мифология света в поэзии Анны Ахматовой / Т.А.Пахарева // Вестн. Донец. ун-та. Сер. Б. Гуманитар. науки. – 2000. – № 2. – С. 39–44.

Пахарева Т.А. Поэзия Анны Ахматовой sub specie идей трактата о Павла Флоренского «Имена» / Т.А.Пахарева // Православие и культура. – 1996. – № 1. – С. 74–88.

Пахарева Т.А. Память в кадре (незавершенный киносценарий о летчиках в мифопоэтическом контексте позднего творчества А.Ахматовой) / Т.А.Пахарева // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2007. – Вып. 5. – С. 53–64.

В349734/5

Пахарева Т. Сказка о черном яйце: к вопросу о постмодернистской мифологизации образа Анны Ахматовой / Т.Пахарева // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 122–126.

ВА613103

Підмогильна Н.В. Змістовність атрибутивних конструкцій у ліриці Анни Ахматової / Н.В.Підмогильна // Актуальні проблеми літературознавства : зб. наук. пр. – 1996. – Т. 1. – С. 93–97.

Ж69818

Поберезкина П.Е. О мифотворчестве Анны Ахматовой / П.Е.Поберезкина // Мова і культура. – 2000. – Т. 4 : Л–Я, вип.1: Мова і художня творчість. – С. 113–120.

Ж70660

Поберезкина П. «Победа» Анны Ахматовой / П.Поберезкина // Зарубіж. л-ра. (Шкіл. світ). – 2005. – № 41. – С. 14–16.

Розсаха В. А. Семантика и метасемантика слова роза в лирике Анны Ахматовой / В.А.Розсаха, С.С.Шпанка // Вісн. Луган. держ. пед. ун-т імені Т.Г.Шевченка. Філол. науки. – 2000. – № 10. – С. 85–92.

Ж69372

Рубинчик О.Е. «Но где мой дом...». Тема дома у Ахматовой / О.Е.Рубинчик // Анна Ахматова : эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2007. – Вып. 5. – С. 10–53.

В349734/5

Савилова Т.А. Ахматова «Вижу выцветший флаг над таможей» (к проблеме интерпретации) / Т.А.Савилова // Серебряный век: диалог культур : сб. науч. ст. по материалам Междунар. науч. конф., посвящ. памяти проф. С.П.Ильёва, (26–27 окт. 2006 г.). – Одесса, 2007. – С. 330–339.

Сазонова Е.Н. «Тайны ремесла» в цикле А.Ахматовой «Шиповник цветет» / Е.Н.Сазонова // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 89–96.

ВА613103

Свенцицкая С. Возвращение невозвратного / С. Свенцицкая // Серебряный век: сб. науч. ст. – Киев, 1994. – С. 54–59.

ВА561394

Свенцицкая С. Иудейская традиция в творчестве А. Ахматовой / С. Свенцицкая // Матеріали вузівської конференції професорсько-викладацького складу за підсумками науково-дослідної роботи : філол. науки (м. Донецьк, квіт. 1997 р.). – Донецьк, 1997. – С. 69–71.

ВА577561

Свенцицкая Э. М. Судьба слова в творчестве А. Ахматовой / Э. М. Свенцицкая // Мова і культура. – Київ, 2000. – Вип.1, т. 3 : Національні мови і культури в їх специфіці і взаємодії. – С. 239–244.

Ж70660

Смиренский В. Анна Ахматова / В.Смиренский // Ренессанс. – 1994. – Вып. 6. – С. 123–125.

Сорвилова Т. Проблемы реализации переводческих задач (на примере транскодирования на укр. яз. поэзии А.Ахматовой) / Т. Сорвилова // Слово і текст : зб. наук. ст. – Чернівці, 2003. – Вип. 1. – С. 132–141.

Сподарец Н. В. Смысл ранней Ахматовской лирики / Н. В. Сподарец // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 59–65.

ВА613103

Стебелев А. Призрак неслучайный : [об А. Ахматовой] / А. Стебелев // Ренессанс. – 1999. – № 23. – С. 63–66.

Ж68434

Стрельцова Анна Ахматова пережила с царственным достоинством и славу, и горе / Стрельцова // Сегодня. – 2004. – 29 июня – С. 11.

Темненко Г. М. Летопись жизни и творчества А.Ахматовой: итоги и проблемы // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2008. – Вып. 6. – С. 23–33.
В349734/6

Темненко Г. М. Лирический герой и миф о поэте : (на материале ранней лирики Ахматовой) / Г.М.Темненко // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2005. – Вып. 3. – С. 127–152.
В349734/3

Темненко Г. М. Лирический герой и миф о поэте: (на материале ранней лирики Ахматовой) / Г.М.Темненко // Ученые зап. Таврич. нац. ун-та им. В.И.Вернадского. – Симферополь, 2006. – Т. 19, № 1 : Филол. науки. – С. 96–114.
Ж70795/филол

Трофименко В. В. «Они незримо присутствовали в её жизни... ». Анна Ахматова и мировая литература конца XIX – середины XX века / В.В.Трофименко // Філологічні науки : зб. наук. пр. – Суми, 2003. – С. 139–146.

Троцьк О.А.Библия в художественном мире Анны Ахматовой / О.А.Троцьк ; Полтав. гос. пед. ун-т им. В. Г.Короленко. – Полтава : ПОИППО, 2001. – 106 с.

Троцьк О.А.Отражение «юродивой» логики в цикле А.Ахматовой «Трещетка прокаженного» / О.А.Троцьк // Наук. зап. Харк. держ. пед. ун-ту ім. Г.С.Сковороди. Сер. Літературознавство. – 2001. – Вип. 1. – С. 323–327.
Ж69417

Фролова В. С.Из рода «чингизидов» : [из биогр. А.Ахматовой] / В.С.Фролова // Правда Украины. – 2000. – 21 июня.

Черниенко Л. В. «Я под крылом у гибели все тридцать лет жила... » (эпоха и судьба в лирике А.А.Ахматовой 1936–1965 гг.) / Л.В.Черниенко // Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту ім. Т.Г.Шевченка. Філол. науки. – Луганськ, 2000. – № 10. – С. 79–85.
Ж69372

Черных В. А. Вклад краеведов в изучении биографии Анны Ахматовой / В. А. Черных // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 136–142.
ВА613103

Черных В. А. О некоторых тенденциях в современном ахматоведении / В.А.Черных // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2004. – Вып. 2. – С. 3–14.

Черных В. А. Родословная Анны Андреевны Ахматовой / В. А. Черных // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 3–28.

ВА613103

Чернявская Д.С. «Начало» и «конец» в структуре лирического произведения (лирика Анны Ахматовой) / Д.С.Чернявская // Серебряный век: диалог культур : сб. науч. ст. по материалам Междунар. науч. конф., посвящ. памяти проф. С.П.Ильёва. – Одесса, 2003. – С. 128–136.

ВА641430

Чикарькова М.Жіноча поезія як літературний феномен (типологічне співставлення поетичних позицій Сапфо та Ахматової) / М.Чикарькова // Наук. зап. Терноп. держ. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Сер. Літературознавство. – 1999. – Вип. 4: До 200-річчя А. Міцкевича. – С. 305–313.

(Ж68937/літ)

Шевченко В. Анна Ахматова. Поетична мандрівка до витоків (рос. поетеси) / В. Шевченко // Літ. Україна. – 2001. – 8, 22 берез. – С. 7.

Шевчук Ю. В. Героика и трагизм в лирике А.Ахматовой 1941–1945 годов / Ю. В. Шевчук // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2005. – Вып. 3. – С. 73–84.

В349734/3

Шевчук Ю. В. Образ Музы в лирике А.Ахматовой / Ю.В.Шевчук // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2007. – Вып. 5. – С. 64–74.

В349734

Шевчук Ю. В. Тема судьбы поэта и истории отечества в поздней лирике Анны Ахматовой / Ю. В. Шевчук // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2008. – Вып. 6. – С. 97–115.

В349734/6

Шмидт Н. В. «Городской текст» в творчестве Анны Ахматовой конца 1910–х–начала 1920–х годов («Белая стая», «Подоржник», «Anno Domini») / Н. В. Шмидт // Анна Ахматова : эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2006. – Вып. 4. – С. 136–141.

В349734/4

Щавурський Б. Ахматова Анна Андріївна / Б.Щавурський // Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник: у 2-х т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. – Тернопіль, 2005. – Т. 1: А–К. – С. 73–75.

Література про перебування А.Ахматової в Україні

Ардов М. «Київський зошит Анни Ахматової»: [про відкриття виставки в Музеї однієї вулиці] : [інтерв'ю з близьким другом поетеси, священником М. Ардовим] / М. Ардов // День. – 2008. – 31 трав. – С. 1, 6.

Бондаренко С.Малая родина Ахматовой: [Київ у житті і творчості рос. поетеси] / С.Бондаренко // Киев. ведомости. – 2008. – 26 июня. – С. 10.

Бондаренко С.Монахиня–колдунья из города Змиева: многие важные эпизоды жизни Анны Ахматовой, как и ее стихи, связаны с Киевом / С. Бондаренко // Киев. ведомости. – 2006. – 13 марта. – С. 10.

Державина В. Ф. Имя Ахматовой на карте Севастополя / В. Ф. Державина // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество: Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2005. – Вып. 3. – С. 171–176.

В349734/3

Йовенко С. Анна Ахматова (Горенко) в Києві // Зарубіжна література : посіб.–хрестоматія: 11 кл. / авт.–упоряд. : О.О. Ісаєва, О.М.Куцевол. – Донецьк, 2001. – С. 320–321.

ВА610327

Катина В. К. «Живу в Евпатории, в доме Пасхалиди» : [Евпаторийский период жизни Ахматовой] / В. К. Катина // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 42–45.

ВА613103

Катина В. К. Севастопольские владения семьи Горенко / В. К. Катина // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2006. – Вып. 4. – С. 214–217.

В349734/4

Константинова Л. А народилася вона в Одесі: [про рос. Поетесу А. Ахматову] / Л. Константинова // Одес. вісті. – 1997. – 26 берез.

Константинова Л. И недосказанности тайна...: [штрихи к портрету А. Ахматовой] / Л. Константинова // Одес. вісті. – 1997. – 3 лип.

Муштенко С. Их венчал Киев: [А.Ахматова і М.Гумільов, А.Ахматова і А. Модільяні] С. Муштенко // Зеркало недели. – 1995. – 24–30 июня. – С. 19.

Ольшанская Е. Анна Горенко (Ахматова) в Киеве / Е. Ольшанская // Зарубіж. л-ра. – 1998. – 18 трав. – С. 3, 6.

Ольшанская Е. Анна Ахматова в Киеве / Е. Ольшанская // Серебряный век. – Киев, 1994. – С. 5–27.

ВА561394

Ольшанська Є. Ахматова і Україна / Є. Ольшанська // Дивослово. – 2000. – № 10. – С. 59–62.

Ж28928

Ольшанская Е. Дом Анны Ахматовой в Киеве / Е. Ольшанская // Ренессанс. – 2003. – № 3. – С. 51–58.

Ж68434

Ольшанська Є. Анна Ахматова і Україна / Є. Ольшанська // Слово і час. – 1994. – № 6. – С. 56–60.

Ж27444

Ольшанська Є. Ахматова і Україна / Є. Ольшанська // Дивослово. – 2000. – № 10. – С. 59–62.

Ж28928

Ольшанська Є. Ахматова і Україна : [епізоди життя Анни Ахматової, пов'язані з Києвом] / Є. Ольшанська // Киев. ведомости. – 2006. – 13 марта. – С. 10.

Панченко В. Анна Ахматова: гра з долею: із молодих літ київської “чаклунки” : [творчість А.Ахматової] / В.Панченко // День. – 2007. – 29 верес. – С. 7.

Панченко В. «Усі вважають мене українкою...» : [доля Анни Ахматової пов'язана з Хмельниччиною. Музей поетеси в Україні] / В.Панченко // Міжнар. туризм. – 2007. – № 5. – С. 142–143. – (Моя Україна).

Пучкова Я. Київ – ранок її життя : [про А.А.Ахматову (Горенко)] / Я. Пучкова // Столиця. – 2005. – 23–29 груд. – С. 29.

Рогоза Б. Київський зошит Анни Ахматової : [Київ. період у житті поетеси] / Б.Рогоза // Хрещатик. – 1997. – 20 верес. – С. 1, 6.

«Смерти нет – это всем известно, повторяют это стало пресно» : [про виставку «Київський зошит Анни Ахматової», в Музеї однієї вулиці : за матеріалами бесіди з протоієреєм М.Ардовим] // Демокр. Україна. – 2008. – 13 черв. – С. 24.

Черных В. А.А.Ахматова и Крым / В.А.Черных // Анна Ахматова : эпоха, судьба, творчество : науч. сб. – Симферополь, 2001. – С. 36–42.

ВА613103

Шевченко С.М.Род Горенко в Севастополе : (новые данные к родословной Анны Ахматовой) / С.М.Шевченко, П.М.Лящук // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2005. – Вып. 3. – С. 153–159.

В349734/3

Бібліографічні покажчики

Анна Ахматова та Україна : бібліогр. покажч. / уклад. : О. В. Москалець, Є. М. Ольшанська ; Держ. б–ка України. – К., 1993. – 31 с.

Поберезкина П. Е. Крымская Ахматовиана (1992–2001). Материалы к библиографии : фрагмент библиогр. указ. «Украинская Ахматовиана (1992–2001)» / П. Е. Поберезкина // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество : Крым. Ахмат. науч. сб. – Симферополь, 2006. – Вып. 4. – С. 191–198.

В349734/4